LETO XIX., ŠTEV. 191 LJUBLJANA, PETEK, 15. AVGUSTA 1958 CENA 1.00 DIN

SLOVENSKI Poročevalec

Izdaja in tiska časopisno podjetje Slovenski poročevalec — Direktor Rudi Janhuba. Glavni in odgovorni urednik Sergej Vošnjak. — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1 in 3, telefon 23-522 do 23-526 — Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1-II, telefon 3-522 do 23-536. — Oglasni oddelek Ljubljana, Titova cesta 1, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832. — Poštni predal št. 29. — Žiro račun pri Komunalni banki Ljubljana štev 600-704/1-367 — Mesečna naročnina 230 din

IZREDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Lloyd podpira načrt ZDA

Umaknili bodo čete iz Amana, če bo to zahtevala zakonita jordanska vlada, je dejal Lloyd — Po govoru Lloyda so zasedanje odložili do drevi

NEW YORK, 14. avg. (Reuter). Britanski zunanji minister Selwyn Lloyd je danes pozval generalnega sekretarja OZN Hammarskjölda, naj »začne posvetovanja s prizadetimi vladami o pomoči, ki bi jo lahko nudile za vzdrževanje neodvisnosti in nedotakljivosti Jordanije in Libanona, da bi nastali pogoji za umik britanskih in ameriških čet iz teh dveh držav«.

Selwyn Lloyd je govoril v nadaljevanju razprave o Srednjem vzhodu v Generalni skupščini in pripomnil, da mora svetovna organizacija »upoštevati« pritožbe Libanona in Jordanije ter korake, ki so jih storile Združene države in Velika Britanija v odgovor na njihove pozive na pomoč. Lloyd je pozval Generalno skupščino, naj potrdi odgovornost, ki leži na svetovni organizaciji, ko je treba obravnavati »posredno agresijo«. Šef britanskega Foreign Officea je nato podprl predloge ameriškega predsednika Eisenhowerja za gospodarski razvoj Srednjega vzhoda za nadzorstvo nad radijsko propagando in za vzpostavitev stalnih sil Združenih narodov, ki bodo imele nalogo vzdrževati mir na Srednjem vzhodu.

Britanski zunanji minister je dalje izjavil, da bi obstoj stalnih sil Združenih narodov na Srednjem vzhodu omogočil naglo ukrepanje v sili. »Lahko obstaja dodatno zavarovanje — je dejal britanski zunanji minister — ki bi dovoljevalo Združenim narodom imeti pripravljeno orodje, ki bi ga lahko uporabil v sili«.

Ko je govoril o navzočnosti britanskih čet v Jordaniji, je Lloyd dejal, da njihova navzočnost v tej državi ne ogroža nobene druge države. »Umaknili bomo svoje čete iz Amana, če bo to zahtevala zakonita jordanska vlada ali če bo dosežen sporazum, po katerem bi bila Jordanija varna pred zunanjimi grožnjami in po katerem bi bil varni njena neodvisnost in nedotakljivost«, je dejal britanski zunanji minister. V nadaljevanju svojega govora je povedal, da je treba doseči ustrezne sporazume s privolitvijo jordanske vlade in ob sodelovanju drugih prizadetih držav. »To, kar mi želimo — je dejal na koncu Lloyd — so pogoji za stabilnost in varnost pred zunanjimi grožnjami — pogoji, ob katerih lahko poteka normalen politični proces, kar je pravica vsake svobodne države«.

Ko je britanski zunanji minister Lloyd končal govor, je predsednik Generalne skupščine Leslie Munro odložil sestanek do drevi ob 20. uri. Dejal je, da so na seznamu govornikov zastopniki Jordanije, Avstralije, Irske in ČSR.

Koča Popović prispel v New York

New York, 14. avg. (Tanjug). Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je prispel v New York, kjer bo vodil jugoslovansko delegacijo na izrednem zasedanju Generalne skupščine OZN. Državnega sekretarja Kočo Popoviča je pričakal na newyorškem letališču stalni delegat FLRJ na sedežu OZN veleposlanik Dobrivoje Vidić.

Diplomatska kronika

Brioni, 14. avg. (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz-Tito je sprejel danes novo imenovanega izrednega in pooblaščenega veleposlanika FLRJ v Mehiki Dalibora Soldatova, ki bo kmalu odšel na dolžnost.

Sestanek v Ženevi

ŽENEVA, 14. avg. (Reuter). V Ženevi so imeli danes sestanek vodilni znanstveniki ZDA, SZ in Velike Britanije, ki sodelujejo na konferenci strokovnjakov za nadzorstvo jedrskih poskusov. Na sestanku so razpravljali o obstoječih razlikah v gledih.

Delegacije in obiski

Beograd, 14. avg. (Tanjug). Član komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta Petar Ivičević in sekretar komisije Miloje Dilaparić sta danes sprejela direktorja ameriškega odbora za verske stike z Židi v vzhodni Evropi rabina G. Davida Hollanderja, ki je te dni na obisku v naši državi.

Joliot Curie umrl

Pariz, 14. avg. (AFP). Nocoj je v Parizu umrl Frederic Joliot Curie, znani francoski znanstvenik in Nobelov nagrajenec za fiziko.

Sestava formule za umik

Na sedežu OZN je prevladalo mnenje, da je sestava formule za umik tujih čet s Srednjega vzhoda glavna naloga izrednega zasedanja

NEW YORK, 14. avg. (Tanjug). Izredno zasedanje Generalne skupščine OZN bo z večjo gotovostjo in v razmeroma zadovoljivem duhu proučilo krizo na Srednjem vzhodu, če se bodo tudi poznejši govorniki konstruktivno lotili zadeve, kakor je to bilo pri otvoritvi splošne razprave. Če se bo to zgodilo, bo skupščina odstranila prvo oviro pri svojem delu, to je vzdušje hladne vojne in medblokovskega obtoževanja.

K umirjenejšemu uvodnemu tonu sta, čeprav drugače, prispevala ameriški predsednik Eisenhower in sovjetski zunanji minister Gromiko. Na konstruktivno stališče zastopnikov dveh največjih držav je odločilno vplivalo — kakor sodijo na sedežu OZN — dejstvo, da sta podporo za svoji stališči iskala pred največjim mednarodnim forumom, v katerem je zastopanih 81 držav sveta. To je na splošno vzeto kot potrdilo, da je Generalna skupščina še vedno najugodnejši, če že ne edini kraj za reševanje vseh zadev, ki se tičejo miru na posameznih področjih sveta ali po vsem svetu.

Če se razmeroma mirno in konstruktivno vzdušje ne bo skalilo, bo morala skupščina odstraniti še drugo oviro pri svojem delu. Najti bo morala splošno sprejemljivo formulo za odstranitev sedanje krize na Srednjem vzhodu. Po prvem dnevu razprave se je upanje precej okrepilo. Povod za takšno trditev daje okoliščina, da niti ameriška niti britanska delegacija nista imeli v bistvu negativnih pripomb na sovjetsko resolucijo, ki zahteva, naj skupščina priporoči takojšnji umik tujih čet iz Libanona in Jordanije, hkrati pa pošlje ali okrepi že obstoječe skupine opazovalcev OZN, ki bi nadzorovali evakuacijo in pazili na »stanje vzdolž njunih meja«.

Toda vse zahodne države so izrazile pomisleke do drugih elementov sovjetskega načrta resolucije. Zahod na primer ne bi mogel sprejeti ugotovitve te resolucije, po kateri naj bi Združeni narodi ukrepali, da bi »ublažili napetost na Srednjem in Bližnjem vzhodu zaradi ohranitve splošnega miru«, ker v tem vidijo posreden namen, da bi njihovo intervencijo označili kot »namerno povzročanje krize«, kar zahodne države vztrajno zanikajo. ZDA in Britanija bi raje sprejele obrnjen vrstni red resolucij, da bi začeli z ukrepi OZN na Srednjem vzhodu, da bi pa umik čet prišel s prvega na zadnje mesto in, kar je najvažnejše, brez določanja datuma, ki je v sovjetskem načrtu resolucije izražen s takojšnjim umikom. Naposled pa bi bila za obe zahodni državi čeprav ne zavračata odločno sovjetskega načrta, sprejemljivejša resolucija, če bi jo predlagale druge države in ne prav Sovjetska zveza.

Do teh očitnih poskusov Amerike in Britanije, da bi »umaknili čete brez izgube ugleda«, je Gromiko — kakor menijo — pokazal izredno razumevanje z izjavo, da »sovjetska delegacija ne bo zavračala možnosti za iskanje formule, ki bi bila sprejemljiva za vse in bi ustrezala glavnemu cilju — umiku tujih čet iz Libanona in Jordanije«.

Čeprav je še negotovo, ali bodo takšno formulo našli v okviru sovjetskega osnutka resolucije, ali kako drugače, je na sedežu Združenih narodov prevladalo mnenje, da je sestava take formule dejansko postala glavna naloga izrednega zasedanja Generalne skupščine OZN.

Odmevi na razpravo v OZN

NEW DELHI, 14. avg. (Reuter). Predsednik indijske vlade Nehru je danes nastopil proti pošiljanju sil OZN v Jordanijo in dejal, da na Srednjem vzhodu ne more priti do nikakršne normalizacije razmer, če bodo tam ostale tuje čete.

Bonnski politični krogi so zadovoljni z včerajšnjim govorom predsednika ZDA Eisenhowerja v Generalni skupščini OZN. Ti predlogi ustrezajo stališčem zahodnonemške vlade.

Uradni grški krogi so ob govoru predsednika Eisenhowerja izjavili, da je Grčija že več kot pred letom dni zahtevala novo politiko zahodnih držav do Srednjega vzhoda. Grška vlada je dolgo podpira zamisel o ustanovitvi gospodarskega regionalnega telesa, ki bi pospeševal gospodarski razvoj v arabskih državah. Grška vlada meni, da bi bilo treba zdaj podpreti in sprejeti takšne zamisli o gospodarski pomoči Srednjemu vzhodu, ker bi utrdile mir na tem področju.

Predsednik indonezijske vlade Djuanda je izjavil, da bi bil prvi korak v smeri normalizacije položaja na Srednjem vzhodu umik britanskih in ameriških čet. Pripomnil je, da indonezijska vlada ni v celoti zadovoljna s predlogi, ki so zdaj pred OZN, ker ne vsebujejo umika tujih čet. Hkrati je bilo sporočeno, da se bo indonezijska vlada sešla na izredno sejo, da bi razpravljala o Srednjem vzhodu.

V izjavi pred indijskim spodnjim domom je premier Nehru dejal, da bo Indija ugodno proučila predlog o razširitvi dejavnosti skupine opazovalcev OZN na Srednjem vzhodu. Pripomnil pa je, da bo ta predlog uspel samo, če ga bodo sprejele arabske države, katerih se tiče. Po mnenju predsednika indijske vlade je položaj na Srednjem vzhodu še zmeraj poln nevarnosti in eksploziven, dokler bodo tam tuje čete.

Eisenhowerjev govor v Generalni skupščini je bil neugodno sprejet v Kairu, kjer so ga ocenili kot poskus odvrniti razpravo od glavnega problema, to pa je umik anglo-ameriških čet s Srednjega vzhoda. Ko kairski tisk pozdravlja sovjetske predlog po takojšnjem umiku čet, hkrati poudarja, da se to v enaki meri nanaša tudi na Veliko Britanijo, ki ima svoje čete v Jordaniji. Časopisi poudarjajo, da varnost ZAR in Iraške republike ni nič manj ogrožena od navzočnosti britanskih kakor od ameriških čet.

Kar zadeva Eisenhowerjev načrt, pa so politični krogi mnenja, da ne vsebuje nič novega in konstruktivnega, razen splošne zamisli o gospodarski pomoči. V Kairu trdijo, da je pet točk samo ponavljanje znanih ameriških stališč, medtem ko izraz »neposredna agresija« pojmujejo kot posredno in ponovno obtožbo ZAR za nekakšno vmešavanje v Libanon, hkrati pa kot opravičilo za morebitne bodoče podobne vojaške akcije ZDA na Srednjem vzhodu.

V francoskih političnih krogih trdijo, da prvi govori na izrednem zasedanju Generalne skupščine označujejo »ublažitev napetega vzdušja« in dopuščajo domnevo, da je mogoče upati na konstruktiven konec te razprave z manj pomisleki kot prej.

Komakiči Macuoka umrl

TOKIO, 14. avgusta (Reuter). V Tokiu je danes umrl v 70-letu starosti Komakiči Macuoka, voditelj socialistične stranke. Macuoka je bil predsednik parlamenta leta 1947.

Ozadje dezinformac je

V tisku nekaterih vzhodnoevropskih držav so se hkrati z molkom o resnični politiki Jugoslavije do srednjevzhodne krize pojavile tudi dezinformacije, ki imajo namen prikazati jugoslovansko politiko v popačeni in neresnični obliki

BEOGRAD, 14. avg. (Tanjug). V komentarju pod naslovom »Ozadnje dezinformacije« piše »Narodna armija« v najnovejši številki, da so se v tisku nekaterih vzhodnih držav hkrati z molkom o resnični politiki Jugoslavije do srednjevzhodne krize pojavile tudi dezinformacije, ki imajo namen prikazati jugoslovansko politiko v popačeni in neresnični obliki.

V ilustracijo tega piše »Narodna armija«, dma so nekateri časopisi pri navajanju držav, ki so priznale Iraško republiko, kratkomalo izpuščali Jugoslavijo, in nato opozarja na ravnanje »Sovjetskega flota«, ki je 31. julija objavil vest o nekakšni udeležbi Jugoslavije v pomorskih manevrih nekaterih držav Atlantskega pakta, čeprav je to Tanjug demantiral že 17. julija. To vest so takoj objavili časopisne agencije »Nova Kitajska« in vsi vodilni kitajski časopisi, nato pa še bolgarska časopisna agencija. Tanjug je 1. avgusta ponovno demantiral pisanje sovjetskega in kitajskega tiska, toda niti »Sovjetski flot« niti »Nova Kitajska« niti bolgarska časopisna agencija niso objavile ta dedanti in je bila zato jugoslovanska vlada prisiljena po uradni diplomatski poti zahtevati njegovo objavo. Sele potem, 6. avgusta, je »Sovjetski flot« objavil Tanjugov demanti, tri dni pozneje pa tudi nekateri časopisi na Kitajskem in v Bolgariji, to pa na zelo skritem mestu.

Ko omenja pobude, ki so v ozadju objavljanja te dezinformacije, poudarja »Narodna armija«, da je prevsem zelo značilno to, kdaj je bila objavljena. Časovno se sklada s poskusi, da bi se kakor koli zamolčala stališča Jugoslavije do srednjevzhodne krize in zanemarila pozitivna konstruktivna vloga Jugoslavije pri reševanju te krize. Ker pa — kakor vse kaže — resnice o jugoslovanski politiki ni bilo mogoče skriti, so se lotili laži, da bi to politiko diskreditirali. Kaj drugega naj bi sicer pomenili naslovi, pod katerimi je bila omenjena dezinformacija objavljena, posebno v kitajskih časopisih, ki so tudi to pot hoteli za vsako ceno braniti naslov prvaka v protijugoslovanski propagandi. Kako je mogoče takšne metode, se vprašuje komentator »Narodne armije«, vskladiti z izjavami o pripravljenosti voditeljev vzhodnih držav, da bi vzdrževali in celo razvijali normalne in korektne odnošaje z Jugoslavijo na državni liniji.

Zakaj, nadaljuje »Narodna armija«, ne gre za osamljen primer, ker so se zdaj pojavile nove dezinformacije. To pot, »poroča« dopisnik moskovske »Pravde« iz New Yorka, da je baje po nekaterih napovedih med državami, ki bodo podprle ameriško stališče v Generalni skupščini OZN, tudi Jugoslavija. Torej je očitno, da so te dezinformacije del protijugoslovanske gonje in da imajo namen prikazati stališča in politiko Jugoslavije v lažni luči.

Seveda je rečeno na koncu komentarja, s tem ni mogoče diskreditirati socialistične in miroljubne zunanje politike Jugoslavije. Vsaka takšna dezinformacija nudi svetovni javnosti samo še en podatek več o metodah in vrsti odnošajev vzhodnih držav do neodvisne, socialistične Jugoslavije — zaključuje časopis.

PO VI. KOLU V PORTOROŽU
3,5 TOČKE IMATA NAŠA

Portorož, 14. avg. (Od našega posebnega poročevalca). Danes so odigrali prekinjene partije iz V. in VI. kola.

Iz V. kola je ostala neodigrana partija med Bronsteinom in Benköjem. Gligorič je gladko dobil srečanje proti Pannu, Pachman pa tudi ni imel težav v dvoboju s Shervinom.

Izidi prekinjenih dvobojev iz VI. kola pa so: Pachmann-De Greiff 1:0, Benkö-Averbach 1:0, Gligorič-Olafsson 0:1 (že omenjeno v poročilu na športni strani) in Najdorf-Panno remi (vse tri brez nadaljevanja). Tudi Fisher in Bronstein sta remizirala. Ameriški Boby je pokazal izredno dobro igro in se je hladno branil do konca.

Stanje po VI. kolu je takole: **Petrosjan, Olafsson 4,5, Averbach, Larsen, Taji 4, Benkö 3.5 (1—). Gligorič, Matanović, Pachman, Sanguinetti 3.5, Bronstein 3 (1), Panno 3, Fisher in Szabo 2.5 (—), dr. Filip 2.5, Cardosso 2, Rosetto 1.5 (—), Najdirb 1.5, Shervin 1 (—), De Greiff 0.) (1), Füster 0.5 točke.**

V jutrišnjem VII. kolu bo Gligorič igral proti Talju Matanovič pa proti De Greiffu — oba kot črna. F. B.

Potrebne so vestne priprave

V predvolilni akciji za volitve v zadružne svete je potrebno aktivizirati politične organizacije

Včeraj je bil na glavni zadružni zvezi Slovenije sestanek predsednikov okrajnih zadružnih zvez, na katerem so se pogovorili o poteku priprav za volitve v zadružne svete, ki bodo v vseh kmetijskih zadrugah v oktobru, novembru in decembru.

Že smo pisali o veliki prekretnici, ki bo nastala z izvolitvijo novih organov upravljanja v osnovnih zadružnih organizacijah. Jasno je torej, da ni mesta za pojmovanja, po katerih naj bi šlo pri tem le za formalne izpremembe in za formalno izvajanje uredbe o kmetijskih zadrugah. Korenita organizacijska izpremenba in nova gospodarsko-politična smer, ki jo bodo prinesli zadružni sveti, terjata, da v predvolilni akciji povsod posvete vso skrb politično organizacijskim nalogam. Te so dosti zahtevnejše kot sama tehnična priprava in izvedba volitev. Zato morajo biti politično organizacijske priprave nujen predhodnik tehničnih priprav. Ne gre pri tem le za uspešno izvedbo volitev, ampak hkrati tudi za tako pripravo terena in pogojev, ki bo omogočila, da bodo novi organi po izvolitvi uspeli pri izvajanju perspektivnih kmetijskih planov in pri uvajanju socialističnih odnosov na vasi.

Republiški izvršni svet je s svojim odlokom določil, da morajo vse zadruge razpisati volitve v času od 15. septembra do 20. novembra. To je dokaj dolgo časovno razdobje, s čimer bo omogočeno, da bodo povsod za volitve dovolj zreli pogoji in da bodo vse priprave lahko zadosti vestne in temeljite.

V marsikaterih kmetijskih zadrugah bodo namreč še pred volitvami potrebne večje organizacijske spremembe. Mnoge majhne kmetijske zadruge (teh je zlasti veliko na Goriškem), ki bi zlasti še po oddaji nekmetijski dejavnosti ne imele zadostnih življenjskih pogojev za obstoj, bo potrebno združiti z večjimi zadrugami, ali pa jih okrepiti z vključitvijo doslej neorganiziranih kmetijskih proizvajalcev. Prav je, da povsod prevladuje težnja, da bi vse kmetijske zadruge imele nad 100 članov in bi bile tako po pravnih predpisih upravičene do volitev zadružnih svetov.

V vseh kmetijskih zadrugah bodo morali še pred razpisom volitev razjasniti svoje delovne načrte za prihodnje. Ne bo dovolj govoriti le o splošnih nalogah, ki jih narekujeta okrajni in občinski perspektivni plan za razvoj kmetijstva, ampak bo potrebno čisto določno spregovoriti o potrebah in nalogah na območju posamezne zadruge in o odgovornosti, ki jo bodo s tem v zvezi imeli bodoči organi zadruge. Na sestanku zadružnikov bo zato morala steči beseda o velikih možnostih proizvodnega sodelovanja, o potrebnih kmetijskih strojih na območju zadruge, skratka o vseh perspektivnih in operativnih nalogah, kot je na primer letošnja jesenska setev. Kritično bo seveda treba oceniti tudi vse dosedanje pomanjkljivosti zadružnih vodstev in organizacij.

DOBRO BO TREBA PREMISLITI, KOGA VOLITI

Nadaljnja naloga: pred volitvami bo potrebno dodobra razmisliti o dosedanjem kadrovskem sestavu vodstva v kmetijskih zadrugah. Dejstvo je, da je bilo doslej dosti premalo komunistov v vodstvenih organih zadrug, da je bilo v njih komaj dobrih 10% mlajših ljudi do 30. leta starosti, da so le redki mladi zadružniki in žene zadružnice zašle v upravne odbore in da so med članstvom le preveč prevladovali veliki in srednji kmetje. Velika napaka je bila v tem, da je bilo med članstvom premalo malih kmetov, ki so pravzaprav najbolj zainteresirani za razvoj družbenih proizvajalnih sredstev, saj ravno oni najbolj občutijo pomanjkanje proizvajalnih sredstev.

Iz tega grobega orisa kadrovskih pomanjkljivosti torej sledi, da bo že pred volitvami treba opraviti večjo akcijo za pridobitev novega članstva, s tem pa tudi razširiti krog volivcev za volitve v zadružne svete. Razmišljanja o kandidatih bodo morala privesti do zaključka, da spadajo v svete vsi, ki so že doslej v upravnih zadružnih pospeševalnih odborih ter skupnostih dokazali svoje sposobnosti in zrelost, poleg teh pa gospodarsko in politično napredni proizvajalci, ki so se že oprijeli proizvodnega sodelovanja in pa seveda žene zadružnice ter mladi zadružniki.

Glede politično organizacijskih priprav za volitve morda lahko služi za zgled celjski primer. Tam se zavedajo, da le skupna temeljito pripravljena akcija rodi uspeh. Odgovornost za izvedbo volitev je tam prevzel okrajni odbor Socialistične zveze in ustanovil posebno okrajno komisijo. Podobne komisije imajo tudi po vseh občinah in so le-te odgovorne za izvedbo vseh političnih, organizacijskih in ekonomskih nalog. Za razliko od okrajnega ljudskega odbora, kjer je ena sama komisija, imajo po občinah po dve komisiji. Oni, ki je prevzela politično plat predvolilnih priprav, predseduje sekretar občinskega komiteja; drugi komisiji, ki skrbi za tehnične priprave, pa načeljuje tajnik občinskega ljudskega odbora. Vsaka od komisij pa si mora seveda izdelati točen program in določiti roke za izvedbo nalog.

Celjski primer je vreden omembe zato, ker kaže, kako morajo v predvolilni akciji sodelovati prav vse kmetijsko-strokovne, zadružne in politične sile. Fric

Pogled na naše lepo obmorsko mesto Piran, kjer so izletnikom in letoviščarjem poleg [illegible] lepot na razpolago tudi kvalitetni kulturni programi, za katere skrbi zavod Primorske prireditve. Več o tej dejavnosti berite med kulturnimi razgledi na 4. strani našega lista.

VREME

Napoved za petek: Pretežno sončno vreme z delno oblačnostjo v vzhodni Sloveniji. Popoldne se bo oblačnost zlasti povečala. Zjutraj po kotlinah megla. Temperature ponoči med 10 in 14, v Primorju okoli 20, najvišje dnevne do 27, v Primorju do 30 stopinj Celzija.

Velik uspeh jugoslovanske razstave na celovškem velesejmu

Zanimanje za jugoslovansko paviljon na letošnjem celovškem velesejmu je velikansko in obisk je zelo dober. Tako so nam povedali v odboru za zunanjo trgovino pri Trgovinski zbornici LRS.

Letos imata na celovškem velesejmu že drugič Slovenija in Hrvatska kolektivno razstavo v paviljonu, ki ga je zgradila z domačim materialom in delavci Trgovinska zbornica LRS. Kakor lani tako je tudi letos paviljon vzbudil splošno zanimanje. Tudi organizacija razstave je zbudila splošno pozornost, tako da je bil obisk prve dni izreden. Naš paviljon so v teh dneh obiskali med drugimi tudi avstrijski zvezni minister za trgovino g. Bock, zvezni avstrijski minister za finance g. Kamitz, avstrijski zunanji minister dr. Figl, poleg teh najvišjih pa še drugi vidni funkcionarji zvezne vlade, ki so jih ob vsakokratnem obisku spremljali deželni predsednik g. Wedenig, župan arh. Ausser Winkler in predsednik velesejma Novak. Velesejem in naš paviljon sta obiskala tudi člana izvršnega sveta Tone Fajfar in Boris Kocjančič.

Avstrijski funkcionarji so se izredno pohvalno izrazili o naši prireditvi, ki je v zvezi z vsakoletnimi regionalnimi kompenzacijskimi sporazumi, ki jih sklepamo, kakor je že znano, ob sejmih v Grazu, Celovcu in Innsbrucku. Zato morajo biti razstave prilagojene tem kompenzacijskim izvoznim listam. Razstave vsebujejo zato predvsem prehrambene artikle, zlasti sadje in sadne konservirane izdelke, konservirano meso, zdravilna zelišča, pa tudi polizdelke in končne izdelke, ki jih potrebuje avstrijska industrija. Veliko zanimanje je zlasti za naše svinjske kože, zadnje leto pa je zelo narastlo povpraševanje tudi po naših športnih artiklih, ki so se v Avstriji prav z zadnjimi sporazumi dobro uvedli.

Celotna kompenzacijska vsota omenjenih sejmskih sporazumov znaša okoli 27 milijonov avstrijskih šilingov.

Uspeh letošnjega našega nastopa v Celovcu kaže že sedaj da so ti sporazumi s podatki popolnoma utemeljeni in da so prav koristno dopolnilo jugoslovansko-avstrijski trgovinski pogodbi.

Enajstega avgusta, ob jugoslovanskem dnevu na celovškem velesejmu, je naš paviljon obiskalo izredno veliko gostov. Ta dan je imel naš generalni konzul v Celovcu Trampuš sprejem v prostorih trgovinske zbornice v Celovcu, katerega so se udeležili poleg predstavnikov gospodarstva Koroške v velikem številu tudi predstavniki naše narodne manjšine.

Celovški velesejem se razvija zelo ugodno in kaže tako po številu razstavljalcev kakor obiskovalcev najboljše perspektive. Uprava sejma posveča veliko pozornost lesni razstavi in hoče dati temu sejmu poseben značaj mednarodnega lesnega sejma.

Sredi lepih stavb zavzema na sejmskem prostoru kmalu ob vzhodu vidno mesto naš paviljon, ki ga je projektiral prof. ing. arh. Edo Mihevc. Letošnjo razstavo pa sta po nalogu Exportprojekta, ki je prevzel ta dela, uredila arhitekta Jugovec in Križaj. Izredno sodobni liniji paviljonske zgradbe so prilagodili notranjo konstrukcijo razstave, ki je izredno uspela kakor so priznali vsi, zlasti avstrijski visoki funkcionarji.

Če upoštevamo, da pri taki razstavi, ki ima namen propagirati teritorialne obmejne sporazume in zato ne more nuditi povprečnega prereza našega gospodarstva, je razstava tako po načinu kakor tudi po vrsti razstavljenih predmetov zelo dobro uspela, saj kaže naše pridelke, končne izdelke, surovine in vse, kar pride v poštev za izvoz po programu regionalnih sporazumov.

Razen artiklov, na katere je bila zlasti usmerjena propaganda, so se avstrijski uvozniki zelo zanimali tudi za izdelke naše domače obrti. Zlasti čipk in iz vrbovja pletenih košaric bi mogli prodati, kolikor jih proizvajamo. Prav tem sicer manj vrednim predmetom so namenjeni naši teritorialni sporazumi, naša razstava pa zelo propagira tudi te predmete.

Celovški velesejem, ki traja že od 7. avgusta, bodo zaključili 17. avgusta. Takrat, ko bodo sklenjene nove trgovinske pogodbe in ko bomo zvedeli za končne uspehe, bomo lahko kaj več povedali o uspehih letošnje jugoslovanske razstave na tem velesejmu. **R. V.**

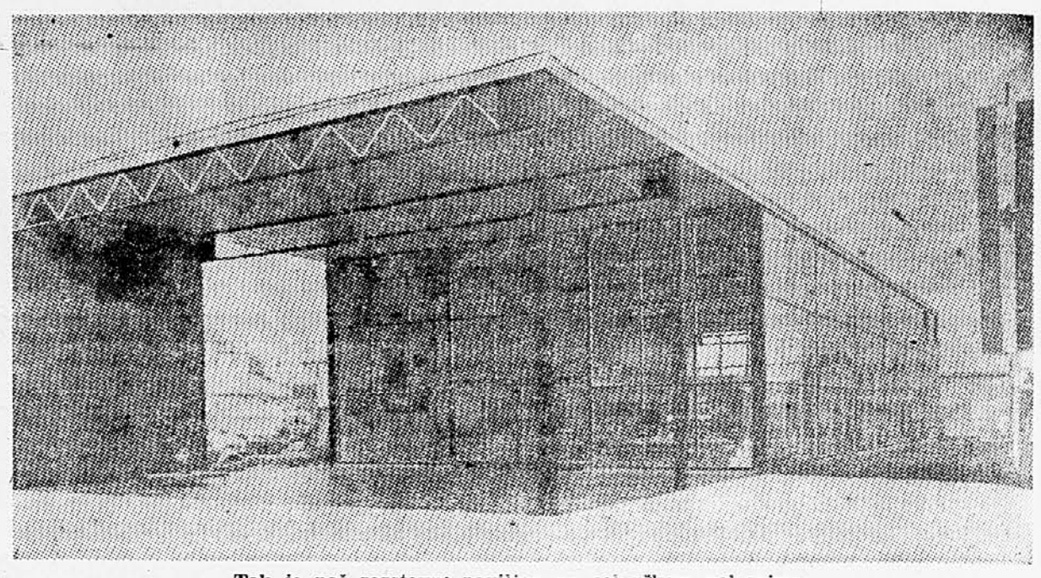

Tak je naš razstavni paviljon na celovškem velesejmu

Proizvodnja papirne industrije

Beograd, 14. avg. (Tanjug). V prvi polovici leta so jugoslovanske tovarne papirja izdelale za 8% več blaga kakor lani. Izdelale so 50.832 ton celuloze, 18.967 ton pisalnega in tiskarskega papirja, 5311 ton lepenke, 11.741 ton natron papirja in 9586 ton natron vreč.

Posebno se je povečala proizvodnja rotacijskega papirja. Naše tovarne so izdelale v prvem polletju 13.606 ton časopisnega papirja. Pomanjkanje rotacijskega papirja, ki ga je bilo občutiti v začetku leta, je bilo ublaženo s povečanjem proizvodnje, z boljšo organizacijo dela ter z rekonstrukcijo in moderniziranjem naprav. Skupnost je nedavno vložila znatna sredstva za rekonstrukcije v tej panogi. Obnavljanje naprav pa se je šele začelo in potrebe grafične industrije po rotacijskem papirju še niso knite. Računajo, da potrebujejo grafična podjetja 31 do 35 tisoč ton papirja na leto, medtem ko ga lahko tovarne papirja izdelajo le 28.000 ton.

Po rekonstrukciji, ki bo končana prihodnje leto, bodo tovarne papirja zadovoljile tudi povečane domače potrebe. Kakor računajo, se bodo potrebe grafične industrije do l. 1962 podvojile.

Obisk ministrov ZAR

Beograd, 14. avgusta. (Tanjug) Minister za gospodarstvo in trgovine egiptovske pokrajine dr. Abdel Moheih el Kajsuni in minister istega resora za sirijsko pokrajino Halil al Kalas bosta v začetku prihodnjega meseca prispela v Jugoslavijo, da bi obiskala zagrebški velesejem, ki bo od 6. do 21. septembra. Oba ministra bosta gosta predsednika komiteja za zunanjo trgovino Ljube Babiča.

S PROSTOVOLJNIM DELOM PRISPEVALI 8 MILIJONOV

V Krapinskih toplicah so začeli graditi olimpijski bazen. Zemeljska dela so v glavnem že dokončana. Pri tem delu pa so pomagali s prostovoljnim delom tudi člani delovnih kolektivov in tako prispevali okoli 8 milijonov din. Kmalu bodo začeli v Krapinskih toplicah graditi betonski bazen. Pričakujejo, da bo dograjen še letos.

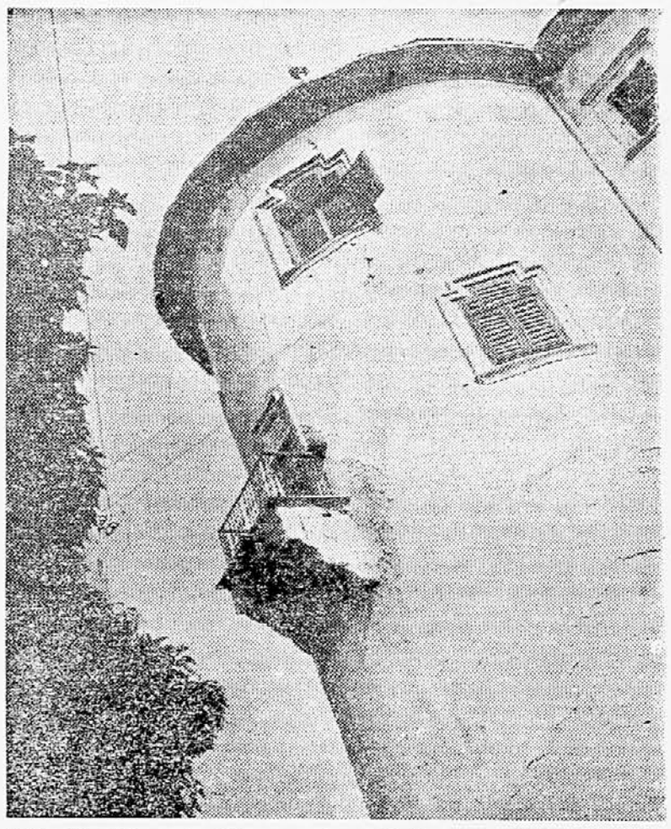

Slikoviti stolp velenjskega gradu, v katerem urejajo rudarski muzej

Letos spet „Oskar" za embalažo

Ljubljana, 14. avgusta. Center za emalažo pri republiški trgovinski zbornici je danes priredil tiskovno konferenco. Njegovi predstavniki so seznanili zastopnike tiska z razpisom natečaja za podelitev »Jugoslovanskega Oskarja za embalažo« in z nekaterimi problemi v zvezi z napredkom in izboljšavo embalaže.

»Jugoslovanskega »Oskarja« za embalažo« so prvič podelili lani ob mednarodni rastavi embalaže v Ljubljani. Njegov namen je pomagati pri razvoju in izboljšanju embalaže, ki je pri nas še na sorazmerno nizki stopnji. Pri ocenjevanju upoštevajo več pogojev. Embalaža, ki pride v poštev za »Oskarja«, mora biti ekonomična glede na izdelavo, izkoriščenje prostora, prevozne stroške, mora imeti čimdaljšo trajnost, čimmanjšo težo, estetski videz itd.

Pri ocenjevanju je važen pogoj, da je embalaža praktična in da jo avtor takoj začne izdelovati za široko potrošnjo. Glede tega se je pojavil problem pri enem izmed lanskih dobitnikov »Oskarja« za embalažo »Jahorina« iz Sarajeva, ki noče sprejeti naročil za svoj izdelek. Verjetno bo Center za embalažo ukrepal proti temu podjetju.

Letošnja žirija, ki bo podelila »Oskarja« v začetku decembra, bo posvetila pozornost zlasti embalaži, ki služi za prodajo v trgovinah s samopostrežbo. Tu pridejo v poštev — kot sploh pri sodobni embalaži— zlasti izdelki iz kartona, plastičnih mas in aluminijaste folije. Težave so v tem, da so zmogljivosti naših tovarn papirja precej nizke, izdelava plastičnih mas in aluminijaste folije pa še precej nevpeljana.

Na letošnjem natečaju za jugoslovanskega »Oskarja« za embalažo bodo tekmovali avtorji, proizvajalci in koristniki embalaže v sledečih skupinah: skupine prodajne in prevozne embalaže, v embalažnem materialu, v skupini strojev za izdelavo embalažnega materiala in embalaže ter strojev za zavijanje blaga in v skupini mehaničnih in kemičnih pripomočkov za zavijanje.

»Oskar« za embalažo je brez dvoma koristen, saj vzpodbuja proizvajalce in seveda tudi koristnike embalaže, da čimbolje opremijo svoje izdelke za domači trg in izvoz. Marsikateri naš izdelek bi se zaradi svoje kakovosti prav lahko uveljavil na zunanjem trgu, a je propadel, ker ni imel ustrezajoče in estetske embalaže. Pa tudi za domači trg prav tako velja, da morajo biti izdelki pravilno in estetsko opremljeni. Pri tem smo še precej zaostali za drugimi državami.

Na današnji tiskovni konferenci v Centru za embalažo se je v pogovoru pokazala tudi že znana ugotovitev, da je povpraševanje po embalaži še zmeraj nesorazmerno večje kot ponudba. Proizvajalci embalaže zaradi tega lahko še vedno proizvajajo take izdelke, ki so že zdavnaj zastareli in niti ne ustrezajo sodobnim predpisom. Delo Centra za embalažo je tudi v tem oziru koristno, saj opozarja proizvajalce kakšne izdelke naj proizvajajo, da bodo zadovoljili odjemalce in tudi predpise.

Gradnja vodovoda v Istri

Pulj, 14. avg. (Tanjug). V teku je gradnja južnega istrskega vodovoda, ki bo oskrboval področje od Raše do Pulja. Znano turistično mesto Rovinj in dve drugi važni turistični in gospodarski središči na zahodni obali Istre, Poreč in Umag, se tudi pripravljajo za zgraditev vodovoda.

Južni istrski vodovod od Raše do Pulja, ki so ga začeli graditi pred dvema mesecema, bo 28 km dolg. Delo naj bi bilo končano v dveh letih, veljalo pa bo 1.200.000.000 dinarjev. V vsem južnem delu Istre bo treba edinole zgraditi še manjše priključke, kajti dotok vode 250 litrov na sekundo bo zadostoval za mnogo večjo potrošnjo, kakor je sedanja.

Gradijo tudi dovod, ki bi Rovinj povezal z istrskim vodovodom.

Skupščina Svetovne federacije za OZN

Beograd, 14. avg. (Tanjug). Delegacija Zveze združenj za OZN se bo s predsednikom Vladimirjem Simićem na čelu udeležila plenarne skupščine Svetovne federacije organizacij za OZN (World federation ob United nations asociations), ki bo od 1. do 4. septembra v Bruslju.

Na letošnjem zasedanju bodo razpravljali o gospodarskih ukrepih za izboljšanje življenjskega standarda v državah, ki še niso povsem razvite, o neavtonomnih ozemljih, ki streme po neodvisnosti, kakor tudi, koliko lahko svetovna federacija in nacionalna združenja pripomorejo k razorožitvi.

Zastopniki Zveze združenj bodo seznanili skupščino s svojo delavnostjo v pretekli dobi. V zadnjih letih je namreč zveza proučevala možnosti za razširjenje pouka o OZN v jugoslovanskih šolah, ki so ga uvedli že leta 1953. Razen tega poudarja poročilo zveze sodelovanje z informativnim centrom OZN v Beogradu, ki prihaja zlasti do izraza pri organiziranju proslave dneva združenih narodov in dneva človeških pravic.

Delegati Zveze združenj bodo seznanili skupščino v Bruslju tudi s pripravami za letošnjo 10. proslavo splošne deklaracije o človeških pravicah. V ta namen so v Jugoslaviji ustanovili poseben odbor za proslavo. V proslavi te 10-letnice bodo sodelovali državni sekretariat za zunanje zadeve, sekretariat za prosveto in kulturo pri zveznem izvršnem svetu, vsi republiški sekretariati za prosveto in kulturo, družbene organizacije in JLA.

Zaradi svojega uspešnega dela je Zveza združenj za OZN prejela od Svetovne federacije priznanje kot ena izmed najbolj delavnih nacionalnih združenj.

Zveza združenj za OZN je glavni koordinacijski organ delavnosti nevladnih organizacij na polju propagande Združenih narodov v Jugoslaviji. V njej je šest republiških združenj in Študentska zveza klubov za OZN.

Obilen dež v Vojvodini

Novi Sad, 14. avg. (Tanjug). Po vsej Vojvodini je sinoči in davi obilno deževalo. Kakor poudarjajo kmetijski strokovnjaki, bo ta dež ugodno vplival na povečanje pridelka koruze, sladkorne pese, lucerne in drugih kultur. Računajo, da bo zato predelek koruze za 20 do 30% večji, kakor pa so pričakovali še pred nekaj dnevi. Največ dežja je padlo v Starem Vrbasu — 51 mm, v Somboru 31 mm, v Senti 27 mm, v Zrenjaninu 24 mm, v Novem Sadu 20 mm itd.

Dež bo prav tako omogočil boljše hitrejše in cenejše pripravljanje polja za jesensko setev. Zaradi velike suše je bilo pripravljanje zemlje za setev zlasti otežkočeno v Bački in Banatu. Na teh področjih so traktorji delali močno obremenjeni in so porabili znatno večje količine goriva kakor navadno, medtem ko je bila kakovost opravljenega dela slaba. Razen tega je bil zaradi suše čedalje večji pritisk na trgu s kmetijskimi pridelki in skoraj vsi pridelki so se podražili za več dinarjev pri kilogramu.

Praznik Gornje Radgone

Gornja Radgona, 14. avg. Prebivalci občine Gornje Radgone so danes praznovali svoj občinski praznik v spomin na ustanovitev osnovne organizacije Osvobodilne fronte 14. avgusta 1941.

Dopoldne je bilo slavnostno zborovanje, katerega so se udeležili med drugimi tudi član CK ZKJ Ivan Regent, zvezna ljudska poslanca Ivan Kreft in ing. Miran Mejak, podpredsednik OLO Murske Sobote Joško Slavič, večje število predstavnikov občine Videm ob Ščavnici, predsednik občine Lendave Lojze Žalik in nekateri drugi gostje.

Sekretarka občinskega komiteja ZK v Gornji Radgoni **Marija Levarjeva** je v slavnostnem govoru orisala dogodke leta 1941 ter gospodarski razvoj občine v povojnih letih. Zvezni ljudski poslanec **Ivan Kreft** je govoril predvsem o uspehih občine Gornje Radgone na kulturno-prosvetnem področju. Pohvalil je pionirski pevski zbor »Silvira Tomasini« iz Gornje Radgone in dejal, da je ta pevski zbor s svojimi pesmimi in prisrčnostjo v zadnjih treh letih osvojil srca prebivalcev Beograda, Slavonskega Broda, Prištine, Kosovske Mitrovice, Skoplja in naših zamejskih Slovencev na Koroškem.

Po slavnostnem govoru so nastopili pionirski pevski zbor radgonska mladinska godba, recitatorji in nekatere druge skupine. Popoldne so bile konjske dirke na radgonskem hipodromu. Sinoči pa je bila v Radgoni prireditev, na kateri so nastopili med drugim tudi »Veseli planšarji«. Peti občinski praznik občine Gornja Radgona je v vsakem pogledu dobro uspel. **M. K.**

234. številka tednika »Komunist«

OBJAVLJA:

PREPRIČLJIVI USPEHI — IZREDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE — Dj. Dj.: DO KOD SMO PRIŠLI — SPOROČILO UREDNIŠTVA »KOMUNISTA« — Marko Kozman: ITALIJA IN SREDNJI VZHOD — Veselinka Adamović: NAČELNA POMOČ — N. Stojnić: PREMALO OPORE — 4 VPRAŠANJA PRED EDNIKA KRANJSKE KOMUNE — Mirko Vujačić: OAZE LEPEGA — Vojan Jovanović: MESTO, KI NI ZASPALO ZARADI SVOJE ZGODOVINE — Jovan Ilić: VEČ PŠENICE IN KORUZE — Mito Hadži — Vasilev: ODGOVORNOST KOMUNISTOV PRED SVOJIM DELOVNIM LJUDSTVOM — Dragomir Mitrović: NETOČNI NASLOVI — M — B.: CELICA SEDMIH —

34. številki tednika »KOMUNIST« je priložena redna petnajstdnevna priloga »SKUPNOST« Št. 10.

IZSELJENSKI DAN V NOVEM MESTU

Kakor vsako leto, bo tudi letos Slovenija proslavila Izseljenski dan, in sicer 16. avgusta v dolenjski metropoli — v Novem mestu, kjer bo tudi osrednja prireditev tega dne.

Slovenska izseljenska matica vabi vse rojake iz ZDA in iz evropskih dežel, ki se mude na obisku v Sloveniji, da se udeleže avtobusnega izleta v Novo mesto.

Rojaki iz Ljubljane in okolice naj se 16. avgusta ob sedmi uri zjutraj zberejo pred poslovalnico Putnika na Titovi cesti. Avtobus bo peljal preko Grosuplja, Ivančne gorice, Muljave, Krke, Žužemberka, Dvora do Dolenjskih toplic, kamor prispejo izletniki ob deveti uri.

Tu se jim pridružijo tudi skupine rojakov iz Trbovelj, Zagorja, Hrastnika in Brežic. Ti bodo potovali preko Polšnika, Litije, Čateža, Trebnja, Dobrnича, Žužemberka, Dvora v Dolenjske toplice. Avtobusi bodo vozili ob sedmi uri zjutraj iz Zagorja in Trbovelj. Prijave še sprejemata podružnici Slovenske izseljenske matice v Zagorju in Trbovljah.

Po enournem postanku v Dolenjskih toplicah se rojaki odpeljejo na ogled »Baze 20« v Kočevskem Rogu. Na povratku v Novo mesto pa si bodo ogledali gradnjo avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb, grad Otočec in obiskali mladinske delovne brigade.

Ob drugi uri popoldne bo skupno kosilo v Novem mestu, kjer si bodo rojaki tudi lahko ogledali znamenitosti mesta.

Ob peti uri popoldne pa bo družabna prireditev v gostišču na Loki. V umetniškem programu bodo sodelovali pevski zbor KD »Dušan Jereb«, instrumentalni ansambel »Zadovoljni Kranjci« in solisti Radia Ljubljane. Prireditelji so preskrbeli tudi vse potrebno za prijetno zabavo na prostem.

Rojaki, udeležite se polnoštevilno teh prireditev!

Pridite — Dolenjska Vas pričakuje!

Slovenska izseljenska matica

Ugotavljanje gospodarnosti

V gospodarsko visoko razvitih državah se poslovanje podjetij že zdavnaj more več zamisliti brez podrobnih analiz internega in eksternega značaja. To posebno velja za podjetja v industriji, gradbeništvu, prometu in trgovini. Smisel teh analiz je v nenehnem opazovanju sprememb ne samo fizičnega obsega in vrednosti proizvodnje in prometa, temveč tudi številnih sprememb, ki iz dneva v dan nastajajo v odnosih med osnovnimi in obratnimi sredstvi, med celotnimi sredstvi in realizacijo, med dohodkom in dobičkom, med vsemi temi faktorji in delovno silo ter plačami itd.

V celi vrsti držav so take analize z zakonom predpisane in so podjetja dolžna glavne dosežke svojega poslovanja tudi publicirati. Celo v državah, kot na primer v ZDA, je običaj da se poslovni uspehi objavljajo v posebnih tiskanih poročilih, da bi gospodarski krogi, pa tudi širša javnost, bili obveščeni o materialni in finančni javnosti podjetij.

POBUDA EKONOMSKEGA INŠTITUTA FLRJ

Ko so se zaradi nitrega vzpona našega gospodarstva začeli kazati nekateri znaki nevsklajenosti in ko je aktiviranje mnogih investicijskih objektov omogočalo ne samo širši obseg, temveč tudi boljšo strukturo proizvodnje, je začelo vse bolj stopati v ospredje vprašanje rentabilnosti, ekonomičnosti in storilnosti dela. Blagovni značaj proizvodnje, z določenim sproščanjem gospodarskih zakonov in širšimi okviri samoupravljanja, je zahteval od delovnih kolektivov vse globlje poznavanje tržnih silnic.

Ta v bistvu novi položaj gospodarstva je med nekaterimi odelavci Zveznega ekonomskega inštituta sprožil misel, da za delovne kolektive, zlasti pa za organe upravljanja v gospodarstvu in pri politično-teritorijalnih enotah ustvarijo take možnosti hitre in točne analize poslovanja, ki bi individualne analitične napore v posameznih gospodarskih organizacijah usmerjale v vsestransko zajemanje gospodarske dejavnosti sličnih ali istorodnih podjetij.

V ta namen se je skupina sodelavcev Inštituta lotila zbiranja ogromnega števila podatkov za tri pretekla leta, ki so se nanašali na 660 največjih podjetij iz industrije, gradbeništva in prometa. Ta podjetja so obsegala 22 odstotkov vseh gospodarskih organizacij teh panog v Jugoslaviji, njihov bruto proizvod pa 43% celotnega družbenega proizvoda s 44% vseh zaposlenih v jugoslovanskem gospodarstvu.

Podjetij s sedežem v Srbiji je sodelovalo 238, s sedežem v Sloveniji 124, na Hrvatskem 210, v Bosni in Hercegovini 56 itd. Skupna vrednost njihovega proizvoda je znašala nad 280 milijard dinarjev, ki je bil rezultat dela 305.000 zaposlenih.

DOSEŽKI EKSTERNE ANALIZE

Celotni material je bil razporejen po novi, bolj podrobni šemi kot je običajna v naši statistični službi. Formiranih je bilo 55 skupin istorodnih ali sličnih podjetij, od prispelih podatkov pa je sestavljeno nad 50 indikatorjev, od katerih se jih je 32 nanašalo na rentabilnost poslovanja, 15 na ekonomičnost, ostali pa na storilnost dela.

Indikatorji rentabilnosti so rezultat vzporejanja skupnega dohodka in vloženih sredstev, vrednosti proizvodnje in osnovnih ter obratnih sredstev, vsote vseh obveznosti do skupnosti in realizacije itd. To postavljanje odnosov gre postopoma do skoraj popolnega izčrpanja vseh mogočih kombinacij, ki predstavljajo vse oblike rentabilnosti. Seveda, indikatorji kot izraz funkcionalnih odnosov so izraženi v odstotkih, to se pravi, da so prikazani v obliki relativnih vrednosti.

Že prvi rezultati, do katerih je prišel Inštitut na osnovi najpreprostejšega indikatorja — odnos celokupnega dohodka in vloženih sredstev — so pokazali zelo značilne razlike med posameznimi panogami industrije, pa tudi med posameznimi leti. Še zanimivejše so bile ugotovitve o odnosih med obveznostmi do skupnosti in vloženimi sredstvi in realizacijo. Razlike so se gibale od 5 odstotkov (proizvodnja elektroenergije) do 120 odstotkov (tobačna industrija).

Indikatorji ekonomičnosti se predvsem nanašajo na odnose med živim in opredmetenim delom na eni strani in realizacijo na drugi. Koeficient ekonomičnosti je odnos med prodajno vrednostjo celotnega obsega proizvodnje in lastno ceno celotne proizvodnje. Koeficienti v posameznih panogah so pokazali, da so stopnje ekonomičnosti zelo različne. Njihov razpon gre od 1,1 (elektroindustrija) do 2,4 (panoge predelovalne lahke industrije). Značilno je, da so se koeficienti ekonomičnosti v zadnjih letih v ekstraktivni in težki predelovalni industriji zmanjšali, medtem ko so se v lahki industriji povečali.

Indikatorji storilnosti dela so izračunani na bazi odnosa med številom zaposlenih in lastno ceno. Posebno pa so zanimivi podatki o povprečni vrednosti proizvodnje po lastni ceni celotne proizvodnje, ki odpade na enega zaposlenega. Najnižja je vrednost v premogovnikih lignita (203 din), najvišja pa v črni metalurgiji (4.199 din). Seveda, te števila oz. zneske je treba gledati skozi prizmo sistema ekonomskih inštrumentov in drugih tekočih ekonomsko-političnih ukrepov. Toda ravno zaradi tega, ker je vpliv tega inštrumentarija zelo močan, ga ne kaže izločati, ker se na ta način tudi laže ugotavlja posredne in neposredne komponente storilnosti dela v družbenem, ne pa v tehnološkem smislu.

Vse te svoje ugotovitve je Ekonomski inštitut FLRJ objavil v obliki tiskane študije, ki jo je napisal ing. Bakić, iniciator zamisli o eksterni analizi in vodja grupe sodelavcev, ki je zbrala in obdelala prispeli material. Sedaj že pripravljajo indikatorje za najnovejše obdobje.

PRAKTIČNA VREDNOST EKSTERNE ANALIZE

Da napori strokovnjakov ne bi bili zaman in da bi prišlo do praktične uporabe analiz, je bil pred kratkim organiziran pri Zavodu za ekonomske eksperte Servis za eksterno analizo, ki ima status podjetja. Servis je že stopil v pogodbene odnose s posameznimi okraji in gospodarskimi organizacijami. Okraji bodo od Servisa dobili brezplačno komparativno analizo pod pogojem, da se gospodarske organizacije z njihovega področja včlanijo v Servis.

V teh analizah se bodo občasno ugotavljali uspehi in neuspehi poslovanja gospodarskih organizacij. Doseženi rezultati analiziranih podjetij na bazi podatkov samih gospodarskih organizacij v določenem okraju pa se bodo vzporejali z rezultati enakih ali istorodnih podjetij v vseh ostalih okrajih države, s skupnim ocenjevanjem rezultatov v industriji in gradbeništvu, pozneje pa tudi v trgovini.

Skozi eksterno analizo dobijo interni analitiki posameznih podjetij boljšo orientacijo za usmerjanje analize na tista območja poslovanja, ki so za nadaljnji uspeh podjetja najbolj važna oziroma, ki so odločilna za odkrivanje neuspehov in njihovo odpravljanje. S tem se bo hkrati povzdignila kakovost internih analiz, kar lahko bistveno pripomore k dviganju gospodarnosti poslovanja, organi upravljanja pa dobijo s komparativno analizo pripomoček za pravilnejše ukrepanje.

Marjan Krisper

Ob robu dogodkov

Odstranite nevarnost

Od prve atomske eksplozije leta 1945 je minilo že precej let. Toda navzlic številnim zahtevam, opominom in resolucijam, ki opozarjajo na nesmiselnost tekmovanja v atomskem oboroževanju, atomske cube še vedno zastrupljajo svet. Odkar obstaja atomsko orožje, se vodi borba za prepoved tega orožja ter za prenehanje z poskusi, dokler ne bo prepozno. Gibanje proti samomorilni tekmi v atomskem oboroževanju je množično ter je postalo že tudi važen politični činitelj v svetu, s katerim morajo že tudi računati. Znanstveniki so imeli doslej še deljena mnenja o stopnji nevarnosti zaradi jedrskih eksplozij. V zadnjem času pa je odločno prevladalo prepričanje, da so poskusi z jedrskim orožjem že sedaj nevarni za človeštvo zaradi posledic sevanja. Znanstveni odbor OZN je po dveh letih in pol študija objavil 228 strani dolgo poročilo o posledicah atomskega sevanja. V tem obširnem poročilu med drugim piše, da že najmanjše količine sevanja povzročajo genetične in morda celo [illegible] spremembe. Skratka, ugotovitve znanstvene komisije OZN so na strani tistih znanstvenikov, ki že vsa leta opozarjajo na strahotne posledice sevanja ter trdijo, da se človeški organizem ne more »prilagajati« radioaktivnosti, kot so trdili nekateri znanstveniki. To je bil hkrati udarec atomski komisiji ZDA, ki jo je vodil Strauss, ki je skušala prepričevati ljudi, da jedrsko izžarevanje ne predstavlja tako strahotne nevarnosti, kot mu pripisujejo. Znanstveni odbor OZN, ki je napravil poročilo, o katerem bodo razpravljali na prihodnjem rednem zasedanju Generalne skupščine OZN, pa je ugotovil, da se mnoge posledice sevanja uveljavljajo [illegible], kar vse otežkoča, da bi že sedaj spoznali vse posledice, ki se bodo pojavile v prihodnosti. Sicer pa so najprepričljivi dokazi o posledicah sevanja materiala, ki so zbrali znanstveniki v Nagasakiju in Hirošimi.

[illegible] dejstva govorijo, da uporaba jedrskega orožja za vojne namene prinaša samo opustošenje in škodljive posledice nedoglednega obsega. Znanstveniki trdijo, da je v ozračju toliko atomskega pepela, ki bo povzročil, da bo rodilo na tisoče in sto tisoče pohabljencev in bolnih. Strah, nezaupanje in [illegible] računi pa ženejo nekatere države, da še nadalje razvijajo in izpopolnjujejo atomsko orožje, četudi vedo, da bi v primeru uporabe prišlo do [illegible] uničenja. Letos spomladi se je Sovjetska zveza enostransko odpovedala poskusom ter pozvala Zahod, naj jo posnema. Sedaj je vrsta na Zahodu, da ukrene nekaj konkretnega. Ni dovolj, če se odreče poskusom z atomskim orožjem samo ena država [illegible] atomski pepel ne pozna narodnosti in državnih meja ter ga veter raznaša po vsem svetu. Človeštvo še vedno trepeta zaradi posledic poskusov: to je stalna in naraščajoča grožnja za obstoj človeštva. Tu gre za našo skupno prihodnost. »Odstranite nevarnost, usmerite pravočasno v pravo smer to silo! To je najvažnejši problem našega časa,« je izjavil znanstvenik Einstein leta 1945. Odstraniti nevarnost pa pomeni, da je treba prenehati z atomskimi poskusi, dokler je še čas. Tisti pa, ki se bodo skušali še nadalje upirati temu objektivnega razvoja, pa prevzemajo nase tudi vso odgovornost za posledice.

S. L.

London pričakuje nadaljevanje razgovorov

London, 14. avg. (Tanjug) V poluradnih londonskih krogih pričakujejo, da bodo zdaj, ko je bil med Francijo in Egiptom parafiran sporazum o odškodnini za nacionalizirano francosko imetje in plačilu vojne škode Egiptu, krenili naprej tudi anglo-egiptovski razgovori, ki se bodo končali s podpisom podobnega sporazuma.

V Londonu so z zanimanjem sprejeli informacijo iz Pariza, da so se formulaciji »plačilo vojne škode« zaradi intervencije v Egiptu izognili in jo zamenjali z nevtralnim izrazom. Računajo, da bo v istem smislu sklenjen tudi anglo-egiptovski sporazum.

Egipt je v več pogovorih, ki so večinoma potekali v Rimu, zahteval, naj Britanija plača vojno škodo v znesku 70 milijonov funtov šterlingov, prav ob tem vprašanju so se pogajanja zataknila oziroma so se večkrat prekinila.

Atene niso razočarane

POSEBNI DOPIS ZA »SLOVENSKI POROČEVALEC«

ATENE, 14. avg. Atene niso razočarane nad neuspelimi pogovori med Macmillanom in Karamanlisom kratkomalo zato, ker niso niti pričakovale, da bodo ti pogovori rodili kakšen sad ali pa privedli do odločilne prelomnice v ciprski zadevi — to je splošno mnenje, ki ga zastopajo v Atenah ne samo po vrnitvi britanskega premiera v London, ampak so ga zastopali že takoj po koncu njegovega obiska v Atenah.

Tukaj ni nihče pričakoval, da bodo Macmillanovi pogovori v Ankari in na Cipru prinesli kakšno presenečenje, ker ni bilo verjetno, da bi Ankara spremenila svoje stališče. Znano je, da Turčija zahteva razdelitev Cipra in da je to ovira za vse konstruktivne pogovore med Londonom in Atenami. Macmillanovo pot na Ciper so v grških krogih razumeli ne samo kot ponoven dokaz, da britanski premier ni nič dosegel v Atenah in Ankari, ampak tudi kot željo, da bi obšel Makariosa, s katerim se Macmillan v Atenah ni sešel, ampak je poslal guvernerja Foota k njemu. Ta naj bi od njega zahteval, da bi se zavzel za tako imenovano pacifikacijo, ki naj bi pravzaprav odgodila odločilna pogajanja in pomagala Britancem — kakor menijo v Atenah — da bi lahko obdržali svojo suverenost nad nemirnim otokom.

V grški prestolnici se zato vprašujejo, zakaj je Macmilan odšel na to pot, ko je že vnaprej vedel, da ta pot ni bila dovolj pripravljena in že s tem obsojena na neuspeh. Izjavam britanskega premiera, da je bil namen njegove poti informativen, Grki niso pripisovali kakega posebnega pomena, čeprav vlada mnenje, da ni slabo, če je Macmillan ponovno slišal — in to od najpristojnejših osebnosti v Atenah — da Ciprčani in Grčija ne morejo sprejeti njegovega načrta o trojnem upravljanju na Cipru ob udeležbi Aten in Ankare, ker bi bil to po tukajšnjem mnenju precedens za vse poznejše turške zahteve po utrditvi na enem delu otoka.

Zato v Atenah ocenjujejo razloge za Macmillanovo nenadno potovanje predvsem kot njegov poskus dokazati, da je vendarle mogoče najti neko rešitev brez posredovanja Združenih narodov. Že nekaj let zapored je namreč bila britanska diplomacija julija in avgusta, neposredno pred sestavljanjem dnevnega reda za Generalno skupščino OZN, izredno delavna v ciprski zadevi. V Atenah pravijo, da je bila grška vlada naprošena, naj letos počaka in naj ne postavlja Cipra na dnevni red Generalne skupščine, dokler ne bo Macmillan obiskal Aten. To je grška vlada tudi storila, toda nekaj dni po njegovem obisku je ciprska zadeva le prišla na dnevni red Generalne skupščine.

Drugi razlog za Macmillanov obisk vidijo atenski komentatorji v nameri Londona, da bi za vsako ceno uresničil svoj načrt, ki ga je grška vlada že prej zavrnila. Kljub temu imajo Britanci še vedno visoka mnenja o svojem načrtu in med pogovori v Atenah niso dovolili, da bi se razpravljalo o kaki drugi rešitvi. Macmillanove izjave na Cipru in pozneje v Londonu po vrnitvi s poti so potrdile takšne komentarje, tako da atenski tisk govori o »neiskrenih«, »nepoštenih« in »zakulisnih« manevrih in namenih britanske diplomacije, da bi obvestila javno mnenje o tem, kako ni bilo mogoče »spraviti Aten k pameti«. Grki sodijo, da je razlog za takšno taktiko predvsem v želji, da bi Britanija še naprej obdržala suverenost na otoku v času, ko stare imperialne aspiracije na Srednjem vzhodu ponovno prihajajo do izraza. Zato sprejemajo v Atenah britanske izjave o uvedbi samouprave na otoku za sedem let s pomisleki, čeprav Grčija s Ciprčani vred nima nič proti takšni začasni rešitvi, toda s pogojem, da bi samouprava temeljila na demokratičnih načelih in spoštovanju številčnega razmerja med grškim in turškim prebivalstvom na otoku. Tukaj za zdaj ne verjamejo, da bo obljubljena samouprava nudila Ciprčanom tisto, kar zahtevajo, niti možnosti, da bi po sedmih letih odločali o svoji usodi, ker so se Britanci med pogovori zelo varovali, da bi v tem smislu kaj obljubili. Namesto tega so zahtevali, da se Grčija in Makarios zavzameta za pomiritev otoka brez kakršnih koli obljub za prihodnost, kar sta oba odklonila.

Žarko Stojanović

Vsakdanji prizor v mestih na Cipru

PREDZADNJE DEJANJE HAŠEMITSKE EPIZODE

Osamljeni prestol

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

AMMAN, 11. avgusta. — Zarqa je največje vojaško taborišče v Jordanu. Tu je v času svoje slave Glubb-paša zasadil sadiko Arabske legije, ki se je počasi razrasla v dokaj veliko in dobro oboroženo vojsko — in v velikansko breme na plečih države, ki niti tretjine svojih izdatkov ne more kriti iz lastnih dohodkov. Predvčerajšnjim je vlada povabila tuje dopisnike, naj spremljajo kralja Huseina, ki bo obiskal svoje čete in sprejemal dokaze zvestobe do krone in vladarja ...

Sredi rumene puščave so postavili pisan paviljon, pregrnjen s preprogami, okrog katerega se je zbral bataljon prvega oklepnega polka, enote, s pomočjo katere je Husein lanskega aprila izvršil svoj državni udar in obrnil tok politike Jordana v usodno smer, iz katere ni rešitve. Vladar je prispel v konvoju težko oboroženih džipov in motociklov. Pot od Amana do Zarqe, slabih petnajst kilometrov, je bila na gosto zasedena s policijo. Na vsakem hribčku, na strehah hiš, v grmovju ob cesti so se blestele srebrne konice policijskih čelad.

Poveljnik bataljona je prebral vdanostno izjavo, za njim je govoril še navaden vojak. Klici in ploskanje je spremljalo vsak patriotičen stavek, toda vse skupaj je vendarle zapuščalo nekam nenaraven vtis. Vojaki so čakali svojega vrhovnega poveljnika brezbrižno, ploskali so, ker je dal znak oficir, in stopnjevali svoje klice, ko jih je speaker državnega radia približal mikrofonu in jih spodbujal, mahajoč s papirjem v rokah. Kot da je režiser, ki drži v roki scenarij in skrbi, da gre vse kot po načrtu. Kratek, nenavdušujoč odgovor kralja in prvi prizor je končan. Sprevod se je napotil do naslednjega bataljona, kjer se je vse ponovilo, natanko kot pri prvem ...

Sredi vojakov, ki jih ima za zveste, se mora obdajati s kordonom garde, oborožene z brzostrelkami. Na koga pazijo temnopolti beduini, ki ga spremljajo celo kadar je sredi najbolj zanesljivih čet. Lahko bi se zgodilo, da bi se našel nekdo med vojaki ali oficirji, ki bi pozabil nase in sprožil usoden rafal. To ne bi bil prvi slučaj. Pred nekaj leti je krojač Assad ubil njegovega deda, obdanega od straže sredi množice v Omarjevi džamiji v Jeruzalemu. Mladi Husein je bil tam in je videl, kako je umrl njegov ded.

Iz bataljona, s katerim je pred letom dni izvršil svoj udar in zrušil nacionalistično vlado Sulejmana Nabulsija, niso samo oficirji, ki so mu pomagali, temveč tudi dosti takih, ki so zdaj čez mejo ali pa v jordanskih zaporih. Komu lahko Husein še zaupa?

Pred dobrim tednom je dal aretirati svojega adjutanta, zamenjal je svojega osebnega svetovalca El-Mulkija, bivšega premierja, zaprl je okrog šestdeset oficirjev ... Morda nikjer drugod kot med poklicnimi vojaki, kot so njegovi, ni tako trdna stanovska solidarnost. V času, ko je dovolj, da nekdo pošepne na pravem mestu, da polkovnik ali poročnik ta in ta ni zanesljiv in ga zapro, se vsak sprašuje, kdaj bo na vrsti. To nedvomno ne prispeva k morali armade, ki je odvisna od oficirjev.

Trditev, da so Beduini zvesti prestolu, Palestinci pa ne, je postala že kliše, ki pa ni več docela veljaven. Med tistimi, ki so v zaporu ali so osumljeni, je nemalo tudi beduinskih oficirjev. Pa tudi med tistimi, ki so lojalni, raste negotovost: kaj bo prinesla prihodnjost?

Husein, ki naj bi bil voditelj in navdihovalec, je izgubil igro. Svojim vojakom ne more dati nobene naloge več: hotel je korakati na Bagdad, pa so mu preprečili; hotel je ostati voditelj ostanka hasemitske Arabske unije, pa mu niso dovolili; hotel je bojkot Iraka in maščevanje za smrt njegovih sorodnikov, namesto tega so njegovi zaščitniki priznali iraško republiko; zaprl je meje s Sirijo in prekinil odnose z ZAR, pa je moral meje spet odpreti.

In nazadnje, kar ni najmanj važno, vsem je jasno, da ni sam svoj gospodar. Vse, kar je hotel in kar ni mogel so mu prepovedali tisti, ki so prišli, da ga ohranijo — če le mogoče — kot »neodvisnega« arabskega vladarja. Naj bo zgodovina Jordana kakršna koli, v zadnjih letih je pod pritiskom nacionalističnih sil v deželi vendarle napravil velik korak naprej, da se otrese britanskega varuštva. Proces se je začel z Glubbom in se ni docelo končal niti po lanskem aprilskem udaru. Današnje stanje, ko se je po kraljevi krivdi Jordan znašel docela osamljen in ko Husein vodi svojo donkihotsko kampanjo proti »komunističnemu agentu številka ena« kot je včeraj imenoval Naserja, z drugimi besedami, ko pridiga boj proti nacionalizmu, je zadel na tisto občutljivo točko, kjer tudi najbolj lojalni oficir začenja misliti po svoje. Jordanska armada se ne bo nikoli borila proti drugim Arabcem.

To ve tudi najožji krog okrog palače v Amanu, krog, ki ne predstavlja ničesar in nikogar razen skupine zemljiških veleposestnikov, velikih trgovcev in plemenskih šejkov. Množica je na drugi strani.

Isto velja za domala vse, ker ima v jordanskem javnem življenju ime in ugled. Najboljši ljudje, tako iz vojske in iz javnega življenja, so v zaporu, ali čakajo na zapor. »Pripravljen sem« je dejal nekdo, katerega ime v delu Jordana pomeni zelo veliko, »tudi ta žrtev ne bo odveč ..« Drugi, znan politik, je skoraj pobegnil, ko sem se mu približal. Tudi tisti, ki niso v zaporu, se čutijo kot da so v ječi in čakajo rešitve. Nekateri delajo aktivno. Nihče pa ne pričakuje te rešitve od prestola.

J. Štular

V vrtincu obtožb

Romunske znanstvenike in umetnike je te dni zajel vrtinec silovite kampanje za popravljanje ideoloških zmot in apolitičnosti

BUKAREŠTA, 14. avg. (Tanjug). Romunske umetnike in znanstvenike je te dni zajel vrtinec silovite kampanje za »popravljanje ideoloških zmot in apolitičnosti«, zaradi česar so jih kritizirali v številnih člankih glavnih časopisov v Bukarešti, kakor tudi voditelji političnih organizacij.

Umetnikom in znanstvenikom namreč očitajo, da ne kažejo »zadostne odpornosti do tujih škodljivih vplivov«, ampak da jih nasprotno sprejemajo in se izogibajo udeležbe v ideološkem in političnem boju proti širjenju buržoazne ideologije in tako imenovanih »sodobnih revizionističnih pogledov«.

Ko piše o apolitičnosti določenih umetnikov, predvsem pisateljev, navaja glasilo romunske partije »Scantea«, da je v umetnosti, literaturi in književni kritiki »čutiti vpliv buržoaznih pogledov — liberalizma, idealizma, škodljivega modernizma in snobizma«.

Književnikom očitajo, da v njihovih delih ni dovolj sodobnih tem. Na zadnjem plenumu združenja romunskih književnikov so ugotovili, da nekateri pisatelji bežijo v daljno preteklost in pozabljajo sodobni boj za izgradnjo socializma. Druge književnike, predvsem pesnike, dolžijo »plehkosti« v njihovih delih. Tako so kritizirali književnike akademika Geobogza in Galinescuja, nato pisatelje Doreanuja, Petroveanuja in druge. Najuglednejši književni reviji »Gazetta Literara« in »Viaca Romanesca« so napadli zaradi »upadanja borbenosti in vedno manjše udeležbe v boju proti buržoazni ideologiji«.

Teoretično in politično glasilo romunske partije »Lupta de Clasa« očita znanstvenikom, filozofom, biologom in geografom, da se prepuščajo »idealističnim tokovom«. Tako je za biologe rečeno, da podpirajo idealistične poglede Mendelsona in Morgana, za filozofsko revijo »Steaua« pa se glasi obtožba, da je pokazala »slabo ideološko odpornost do nemarksističnih tez, ki so se pojavile med romunskimi filozofi«.

TELEGRAMI

ŽENEVA — Atomski strokovnjaki Vzhoda in Zahoda so imeli dve neuradni seji, na katerih so govorili o odkrivanju in ugotavljanju jedrskih eksplozij.

MOSKVA — V Moskvi se je začel X. kongres mednarodne astronomske unije. Francoski, britanski, sovjetski in ameriški znanstveniki so na prvi seji poročali o astronomskih opazovanjih umetnih satelitov, izstrelkov in balonov. Kongres bo tudi razpravljal o vrtenju zemlje in ugotovil standard za nove atomske ure.

KAIRO — Viceguverner Kuweita Mobarak el Sabah je prispel v Kairo. V Kairu bo ostal dva tedna na uradnem obisku.

AMAN — ZDA so izročile jordanski vladi ček za 3,790.000 dolarjev kot finančno pomoč. Tako je Jordanija v finančnem letu, ki se je končalo 30. junija, če računamo tudi najnovejšo pomoč, prejela od ZDA 18,890.000 dolarjev, ne računajoč druge denarne dajatve, vložene v razne projekte za razvoj države.

LONDON — Zastopnik britanske komisije za atomsko energijo je danes sporočil, da so vse države Britanske skupnosti narodov, razen Malaje, sprejele povabilo za udeležbo na konferenci atomskih znanstvenikov držav te skupnosti. Konferenca bo od 15. do 20. septembra v Londonu.

NEW YORK — Iz New Yorka so včeraj poslali kot pomoč poplavljencem v južnih krajih Poljske okrog dve toni Salkovega cepiva proti polyomielitisu in medicinske opreme. Pomoč je organizirala ameriška organizacija CARE.

PEKING — Predsednik kitajske vlade Ču En Laj je sprejel danes veleposlanika ZAR v Pekingu, ki mu je izročil osebno pismo predsednika ZAR Naserja.

ANKARA — Turški parlament je bil sklican na izredno zasedanje 21. avgusta. Opozicija nenehno očita vladi stališče do sprememb v Iraku in ekonomske ukrepe.

Dr. M. Šnuderl

S poti po Kitajski

(Nadaljevanje)

Največja ovira pri tem trdem in zavestnem podrejanju ljudi pod hitri tempo proizvodnje so izobraženci, ker so navajeni misliti. Zato se vsi izobraženci, ki so le količkaj sumljivi, pošiljajo na prostovoljno fizično delo ali na kmete ali k graditvi jezu blizu Pekinga ali kam drugam. Z fizičnim delom naj se prevzgojijo. Akcija zoper izobraženca je mogoča zlasti zato, ker velja kot temeljna dolžnost vsakega komunista in državljana, da prijavi vsakogar, ki se mu zdi sumljiv, da je krenil na desno. »Akcije zoper desničarske elemente«, gibanje »za kritiko meščanskih nazorov«, gibanje, »da se popolnoma onemogoči meščanski svetovni nazor in dvigne partijska zavednost,« so taka gesla, ki terjajo, da vsakdo ovadi vsakogar, ki se izda, da nasprotuje takim geslom. Potem se stvar preišče. Če pri tem vidijo, da osumljenec ni zadosti trden marksist in da ga je torej treba prevzgojiti, ga odpošljejo na prostovoljno delo. Če je kaj hujšega, je tak osumljenec odpuščen iz službe. V takem primeru zletijo na cesto tudi drugi člani rodbine.

Nobeden od sosedov si ne upa več občevati z njimi, niti jim kaj prodati, kje še dati jim zaslužek ali pomoč. Znani so samomori v takih primerih. — Znani so tudi primeri, da je mati ovadila sina, da je krenil na desno in primeri, da so bili zagrizeni desničarji javno usmrčeni. Znani so samomori profesorjev v Hankovu in študentov v Pekingu. Na desno pa krene in desničar postaneš, če kaj drugače razmišljaš in to izraziš, kakor pa je to v kitajskem marksističnem katekizmu predpisano. Niti ti ni treba biti revizionist, to je že naglavni greh višje vrste. Za tiste pa, ki niso pokazali svojih pravih misli, si je Mao Ce Tung izmislil geslo: »Naj cveti sto cvetov!« Dobroverni ali lahkoverni patrioti so začeli izražati svoje misli, objavljati predloge, priporočila, kritiko. Pa so pokosili vse te cvetove, ki so se pokazali. »Miš je treba najprej izvabiti iz luknje in potem potolči!« je dejal Mao Ce Tung, kakor je bilo objavljeno v nekem časopisu. On baje ni imel v mislih »strupenih« cvetov! Kaj torej preostaja, če hočeš ostati živ, zdrav in na svobodi kot to, da se podrediš vsemu in da vse sile posvetiš samo delu, ki ti je ukazano! To hoče režim, ker mu je to gospodarski imperativ! **To mu je** tudi zagotovilo, da se ne bo začelo kako ideološko razkolništvo, ki bi omajalo nekompromisno pokorščino in trdno disciplino.

S tem se utrjuje režim, s tem se ustvarja podlaga za uspešen gospodarski razvoj. To je prvo in glavno, temu naj služi človek, saj sicer sam na sebi eden od 600 milijonov prebivalstva nima prav nikake vrednosti.

Vendar mora vse to potekati v lepih zunanjih oblikah in s tipičnim kitajskim smehljajem. Vse to prostovoljno, vse se pravično preišče, ni nasilja. Po ustavi obstoja tudi še kapitalistična lastnina. Res so nama v tovarni nalivnih peres v Šanghaju povedali, da so kapitalisti dobivali iz svojih podjetij tudi do 20 tisoč juanov letno deleža na dobičku (juan je okoli 240 din). Pa so se začeli ti kapitalisti sami prostovoljno odpovedovati temu dohodku, da se njihovi otroci ne bi pomehkužili z bogastvom, saj bi se potem težko vživeli v družbo delovnih ljudi! Pa tudi drugi kapitalisti so svoje tovariše pregovarjali, naj bi namesto rente prostovoljno sprejeli službo v svojem nekdanjem podjetju. **Težje je bilo s** tistimi kapitalisti, ki so še imeli prostovoljna sredstva sami v posesti. Ti se nikakor niso mogli iznebiti svojega kapitala, ker država ni hotela prevzeti njihovega premoženja! Prihajali so v ministrstva z deputacijami, demonstrirali v sprevodih po pekinških ulicah, ropotali z bobni in drugimi hrupnimi kitajskimi glasbili, dokler država, da napravi temu konec, ni sprejela prostovoljne ponudbe kapitalistov, da se jim odvzame premoženje! Tako so nama pripovedovali kitajski tovariši.

Na več krajih sva slišala, da odhajajo študenti, profesorji in drugi nameščenci na prostovoljno delo pri velikem jezu, ki ga nasipavajo v neposredni bližini Pekinga. Izvedela sva pa, da se mora vsakdo prostovoljno prijaviti; če ni vpisan na spisek prijavljencev, ga poišče milica. Pač pa sem videl delo na tem nasipu. Ta zapira veliko, 50 km dolgo dolino od kraja, kjer so mavzoleji dinastije Ming, proti pekinški okolici. Jez je dolg 630 m, širok na vznožju 130 m in bo na 29 m visokem vrhu širok 7 m. Okrog 1,100.000 kub. m zemlje se mora vgraditi. Tu je na delu 120 tisoč takih prostovoljcev, skoro samih izobražencev. Verjetno so večinoma taki, ki so krenili na desno zato, ker gojijo meščanski svetovni nazor, ker ga niso kritizirali, ker niso dovolj razvijali partizanske zavesti, **ker niso bili bolj rdeči** kot pa strokovnjaki, ker niso izboljševali stila svojega dela, ker se niso dovolj očitno udeleževali velikega skoka v napredovanju njihove delavnosti itd., itd. saj so vse take slabosti z gesli napovedane.

No, so še druge slabosti. — Šest jih je: lenoba, domišljavost, potratnost, dogmatizem, pesimizem — oprostite, šestega si nisem zapomnil. Ali pa so se pregrešili s tem, da niso dovolj prizadevno pobijali četvero sovražnikov: muho, komarja, miš in vrabca. Neki strokovnjaki iz ene izmed lagerskih dežel so morali stante pede zapustiti Kitajsko, ker so pri akciji za pobijanje vrabcev odprli okno in omogočili vrabcu oddih. Ta akcija je bila v tem, da so vsi prebivalci Pekinga in drugih krajev tri dni po strehah, vrtovih in drevesih s peklenskim truščem plašili vrabce, da bi sedli, ker baje vrabec, če po treh urah leta ne sede, pogine. Torej, mnogo je razlogov za prostovoljno delo na jezu pri Pekingu. Teh 120.000 prostovoljcev dela v treh izmenah. S precej visokega griča sva videla 40.000 ljudi, kako nosijo na nasip, ki ga je že bilo kakih 15 m v višino, zemljo. Na palici visi košara z zemljo, po dva, eden za drugim, nosita to palico s košaro na ramenih in hitita z njo na jez, kjer jo izpraznita in hitita spet po novo. Neprestana vrsta takih faraonskih delavcev, ne ena, **temveč vrsta ob vrsti. —** Mehanizacije sva malo videla, železniški tir, speljan do jezu in pa par dvigal vzdolž nasipa. Tudi precej vojakov je bilo vmes, nisva pa opazila, da bi v tem ogromnem človeškem mravljišču tudi nosili zemljo. Da bi se podčrtala prostovoljnost dela in pa solidarnost socialističnega lagerja, so tisti dan, ko sva bila midva tam, simbolično delali tudi člani vseh poslanstev socialističnih dežel (naši niso bili povabljeni). Tudi s tem jezom je imela vlada križ. Graditi bi se naj začel šele konec druge petletke. Kmetje pa so sami od sebe tako uporno zahtevali, da se jim naj vzame svet za jezero, ki bo dolgo 50 km, da se naj uporabi njihova vprega in delovna sila, da je vlada morala popustiti in odrediti že februarja letos gradnjo jezu! Ta mora biti dokončan do julija letos, sicer bi nastopajoče vode odplavile zemljo, če bi nasip še ne bil utrjen. Zajezena voda bo služila namakanju suši podvrženih polj v bližini Pekinga, oskrbovala z živili mesto ter gonila tudi manjšo hidrocentralo. Tako se doseže vse na prostovoljni podlagi zavednega prebivalstva gospodarski uspeh in politično prešolanje desničarjev! — Pa tudi utrjevanje marksizma - leninizma izobražencev, ker je za pravo spoznanje le tega neobhodno fizično delo, kakor so naju poučili na Nacionalni univerzi **v Pekingu in drugod.**

PRIMORSKE PRIREDITVE

Ne moremo reči, da so to že tradicionalne prireditve, niti da so nekaj posebnega, edinstvenega. Toda mirno lahko zapišemo, da so izredno velikega pomena za mali košček slovenske obale in njenega zaledja, dovolj mikavne za domače in tuje turiste, ki so željni razen pekočega sonca in slane vode tudi kulturne zabave. V življenju stalnih prebivalcev pa so predstave v okviru II. letnih prireditev in zimske sezone zavoda Primorske prireditve pomembni dogodki, ki jih povezujejo s kulturnim dogajanjem v drugih, večjih središčih.

Začelo se je pred dobrim letom dni, v znamenju zastav naših obalnih mest — Kopra, Izole in Pirana. »Primorske prireditve ob slovenski obali« smo pisali takrat v časopisih. Nujno je že bilo, da smo razen o gospodarskih in političnih problemih obalnega pasu začeli govoriti tudi o turistično-gospodarskih in turistično-kulturnih vprašanjih. Poseben poudarek je na kulturnih — brez dolgoveznega naštevanja zgodovinskih in drugih specifičnosti tega ozemlja ter prepričevanja o potrebah in koristih take kulturne politike. To so danes že znana in tolikokrat zapisana dejstva, da jih res ne gre ponavljati. In brez zgodovinske argumentacije so zgovorna tudi dejstva današnjih dni: številni počitniški domovi delovnih kolektivov, nad 10.000 naših delovnih ljudi, ki prihajajo na počitnice in niso preobjedeni kulturnih dobrin. Morda nekateri celo šele na dopustu prisluhnejo tudi tej potrebi.

Samo bežen pogled na prvo poletno sezono v lanskem letu nam pove, da je bilo v treh obalnih mestih 29 predstav, ki si jih je ogledalo 12.240 obiskovalcev. Med najuspelejše predstave štejemo gostovanje solistov ljubljanske Opere in radijskega simfoničnega orkestra, ansamblov Drame SNG iz Ljubljane in SNG iz Trsta ter Slovenskega okteta. Smela bi bila trditev, da je bil to program, ki smo si ga zamislili in želeli, opravičilo pa je, da je bil sestavljen v okviru možnosti, kajti začeli smo pozno, nekateri zaželeni ansambli so bili že angažirani drugod, drugi se niso držali pogodb. Tudi začetnih težav ni manjkalo: pomanjkanje odrov, avditorijev, sedežev, svetlobnega parka in še marsičesa drugega. Vendar pa je bilo 12.240 obiskovalcev že skoraj uspeh, eden izmed ciljev, ki so ga zapisale Primorske prireditve na svoj prapor.

Pri načrtih za prihodnjo sezono je šlo že laže, kajti prve izkušnje so bile tu. Sezono so razdelili v zimsko in letno, določili program, sklenili pogobe, začeli s tehničnimi pripravami. In novost: Primorske prireditve ne bodo več samo ob obali, to je v Kopru, Izoli in Piranu, ampak redno tudi v Postojni, nekatere pa še v Sežani, Ilirski Bistrici in Divači. Zagotovljenih je bilo 60 predstav SNG iz Trsta, 12 predstav ljubljanske Drame, gostovanje Opere in njenega baleta, Slovenske filharmonije, Mestnega gledališča iz Ljubljane, gledališča iz Celja itd. Svojo dejavnost pa je zavod Primorske prireditve razširil tudi na drugo področje: na pospeševanje amaterske dejavnosti. Vsaj v vsakem občinskem središču naj bi bila dobra dramska družina, ki naj bi gostovala po manjših odrih, kamor ne morejo večji poklicni ansambli, ki zahtevajo večje odre in dvorane, boljšo tehnično opremo. Razen tega pa naj bi bil Zavod organizator naših specifičnih, vabljivih in prijetnih prireditev — kot so ribiški praznik v Izoli, portoroška noč, mednarodna regata v Kopru, plesni turnir itd. Tako ni postal zavod Primorske prireditve samo suho organizacijsko telo, ampak je dobil važno vlogo pri širjenju amaterske dejavnosti in vsega kulturno-prosvetnega življenja.

V zimski sezoni smo imeli 106 predstav z 28.955 obiskovalci. Razen starih znancev s prvih poletnih prireditev so nas obiskali še Eksperimentalno in lutkovno gledališče ter Srednja glasbena šola iz Ljubljane.

Druge letne prireditve so se začele 30. junija v Postojni z gostovanjem ljubljanske Drame, ki je uprizorila Shakespearovo komedijo »Ukročena trmoglavka«. Potem smo imeli v gosteh mešani zbor JLA iz Beograda s koncertom jugoslovanskih zborovskih skladb in ljubljansko Opero, ki je uprizorila Smetanovo opero »Prodana nevesta« in Hrističev balet »Ohridska legenda«. V prvem mesecu je nastopil še ansambel narodnih plesov Tanec iz Skopja in SNG iz Trsta z Goldoni-Ruplovimi »Primorskimi zdrahami«, ki so postale poglavitna privlačnost piranskega letnega prizorišča na Punti. Najpomembnejše prireditve tega meseca so razen koncerta operne in simfonične glasbe v počastitev medconskega šahovskega turnirja v Portorožu še gostovanje ljubljanske Drame z Brechtovim »Svejkom v drugi svetovni vojni« ter »ples sosednjih narodov« — Avstrijcev, Italijanov in Jugoslovanov. To bo obenem zaključek II. letnih prireditev v prvih dneh septembra.

Letošnja tehnična pripravljenost za letne prireditve je bila znatno boljša od lanske. Zavod Primorske prireditve je opremil letno prizorišče na Punti v Piranu, nabavil zložljiv oder (12 x 21 m), 800 novih stolov, poskrbel za ozvočenje in ojačil svetlobni park. Vse to je seveda pripomoglo k uspehu in kvaliteti letošnjih prireditev. V perspektivi pa je tudi ureditev novega prizorišča v Kopru, ki naj bi sprejemalo v bodoče le tiste klasične predstave, ki so pogojene s samim okoljem glavnega trga.

Kakor je videti iz tega programa, naš festival še vedno išče svoj obraz in težko rečemo, da imamo že nekaj specifičnega in tipičnega. Toda s tem se ne more pohvaliti niti Ljubljana, čeprav je letošnji festival že šesti in čeprav ima, tako kot mi, svoje značilnosti: Križanke, barok, Plečnika, stari Grad in še kaj, mi pa renesančne trge, starodavne lože, morje in vse kar je z njim v zvezi. In kot se trudi Ljubljana, da bi dala svojemu festivalu pečat lastne fiziognomije, je to tudi naš namen. Letos nam to še ni uspelo, ker so ostale kot standardna predstava le »Primorske zdrahe«. V načrtu pa je bila še uprizoritev Shakespearove tragedije »Romeo in Julija«, ki bi dobila na glavnem koprskem trgu, med starodavno Ložo in pretorsko palačo, edinstveno okolje. Za letos je ta zamisel pač padla v vodo, toda ne tako globoko, da bi je ne mogli rešiti in drugo leto trdno postaviti na naš naravni oder v Kopru.

Morda bi za zaključek našteli še nekaj številk, ki bodo podčrtale potrebo in upravičenost poletnih prireditev: povprečni obisk je 1200 ljudi (lani je bilo povprečje 700), »Prodano nevesto« si je ogledalo na koprskem trgu 1540 obiskovalcev. Samo nekoliko manjšo številko so zabeležili na piranski Punti ob gostovanju ljubljanske Opere, Tanca iz Skoplja in SNG iz Trsta.

Zdaj je pred vrati zopet zimska sezona in načrti za prihodnje letne prireditve. Toda to je še vprašanje bodočnosti.

Z. L.

Junakinja filma »Rafal v nebo« — Dara Čalenić

V kinu nam kažejo

»RAFAL V NEBO«

Film so letos vrteli v puljski areni. Povzetek ocen: ni slab, vendar povprečen, okostenelo standarden film na temo osebnega maščevanja nad krivci družinske tragedije, nad zvermi, ki jih je vojna postavila v prvi plan, da bi si človeštvo za desetletja zapomnilo njihove kriminalne fiziognomije. Etiketa na vrhu ali v povzetku ocen je približno taka: »Rafal v nebo« ni film o revoluciji, o pogumu in trpljenju, o težnjah po svobodi kot viru humanosti, ni film o vojaški zmagi. Njegova tema je človek, ki se mora v prvih povojnih dneh soočiti s posledicami vojne, ki ga strahotno osebno prizadenejo. Povedal naj bi resnico, ki skriva najglobjo humanost v mogočni odločitvi, da sprejme nase realnost in se ne maščuje nad starši in otroki tistega, ki je ubil njegove, mu požgal dom in strahopetno zbežal v svet. Post scriptum: prvi korak v tej smeri je bil storjen, vendar nevešče. In še to: arena filma seveda ni nagradila, a ga tudi ni zmlela v prah. V časopisnih stolpcih je dobil vmesni prostorček med nesprejemljivimi in ugodno sprejetimi filmi.

Film ima nekatere dramaturške značilnosti, ki mu jih štejemo v prid. Scenarij Bogdana Jovanoviča je grajen dokaj spretno, vsebinsko, časovno in krajevno zaokroženo, konsekventno. Vanja Bjenjaš je pokazal soliden režiserski dar, ki se utegne razviti z nekaterimi samosvojimi črtami. Igra Berta Sotlarja je težila k izrazito notranjim poudarkom, vendar jo je kazilo, celo onemogočalo izključno vnanje dogajanje, ki ga je v filmu prav toliko in še več kot najboljših namenov, da bi prerastel črno-belo risanje značajev. Trojka partizanov je zelo dobro odigrana, etični konflikt med njimi pa je prav toliko primarno pogojen kot starikav. Primaren je v sočnih dialogih, starikav v motivu. In vendar nas to ne moti — končno je dilema med slepim izvrševanjem ukazov in resničnim zaupanjem v tovariša vedno umetniško zanimiva.

Čeprav ima vložek s Smiljo simbolični pomen — živeti je treba naprej — je kar odveč.

Film »Rafal v nebo« vzbuja marsikakšna razmišljanja in tudi pomisleke — nemara ravno zato, ker prikazuje nekatere velike stvari preveč preprosto.

-mgh-

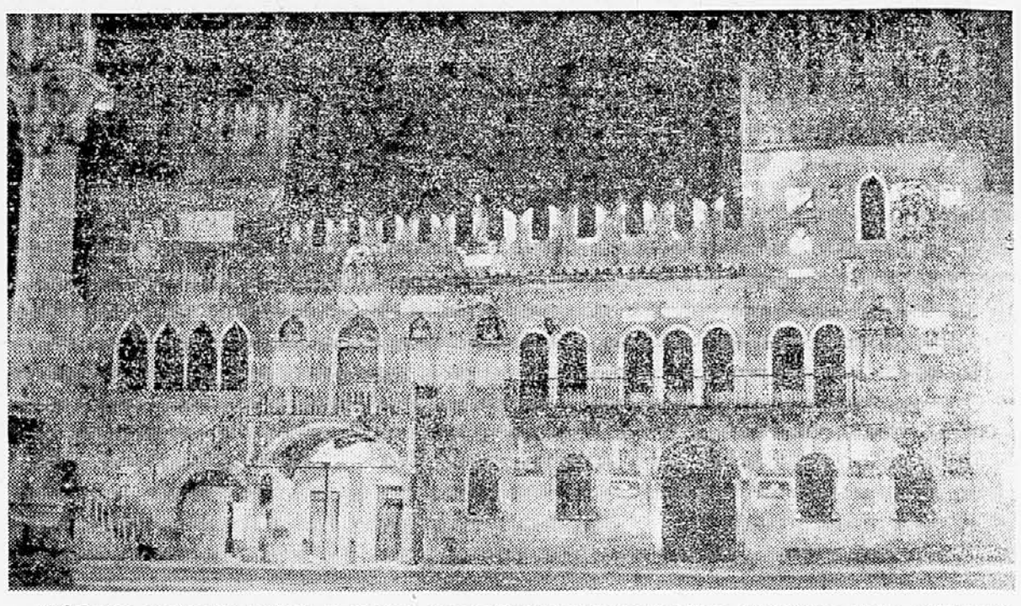

Nekdanja pretorska palača v Kopru tvori skupaj z nasproti ležečo starodavno Ložo najstarejši in zgodovinsko najpomembnejši del našega obalnega mesta

»KJE STE LAMUTOVI«

Če bi hoteli v kratki oznaki nakazati čim več značilnosti novega romana pisatelja Antona Ingoliča »Kje ste Lamutovi«, bi zapisali: zanimivo, skrbno pripravljeno delo s snovjo, ki je prvič obdelana v našem romanu. Obet novega je vsekakor najboljše priporočilo za širši krog bralcev in novi Ingoličev roman bo prav gotovo postal popularna, brana knjiga. Delo v marsičem zasluži tako pozornost; tudi če eliminiramo osnovno privlačnost, novost v tematskem izboru.

S pisanjem romana o življenju slovenske izseljeniške družine je avtor posegel na izredno široko, kompleksno področje s številnimi osrednjimi in obstranskimi komponentami. V širok okvir, ki se razprostira do francoskih in belgijskih rudnikov ter poseže v epopeji brezposelnega tavanja do Alp in francoske Riviere, časovno pa oklepa zgodbo treh generacij, je Ingolič v skrbni kompozicijski zasnovi postavil pestro razčlenjeno zgodbo z jasnim osrednjim junakom in množico obstranskih oseb. V tej široki zasnovi je znal pisatelj obdržati trden kompozicijski načrt, preglednost in tekoče, vseskozi zanimivo podajanje. Te lastnosti so, združene z lepim pripovedniškim stilom, dale njegovemu romanu solidne temelje.

Kljub dobri kompozicijski zamisli in izvedbi pa ne moremo prepoditi misli, da je avtor vendarle zajemal preširoko, da obsežnost in izčrpnost zunanjega poteka hromita notranjo rast zgodbe in njenih junakov, tisti za pripovedno delo tako neobhodni »podtekst«, ki s slikanjem psihološkega doživljanja prišepetava bralcu prepričljivost, umetniško resničnost in moč pripovednega dela. Delo, monumentalno v svojem obsegu, je tako prikrajšano za globino tretje dimenzije. Zanimivi liki, ki jih je avtor v uvodnih poglavjih plastično orisal, kasneje izgubljajo svojo plastiko. Zapisana so le še dejstva, ki jih je narekoval čas s svojimi peripetijami, in žal nam je, da se nakazana individualnost zanimivih likov, kakršni so n. pr. stari Lamut, Amon in sestra Štefka, umika bežnim registracijam njihovih usod.

S svojim široko epskim pripovednim okvirom in skrivnejšimi psihološkimi orisi ima Ingoličevo novo delo več značilnosti kronike kot romana. Značaj kronike še posebej podpira pripoved v prvi osebi, izpoved življenjske poti rudarja — izseljenca Marka Lamuta, ki jo je pisatelj zapisoval z dobrim posluhom za preprosto, jasno dikcijo in bistrovidno opazovanje pripovedovalca — delavca. Glavna mikavnost dela »Kje ste Lamutovi« bo vsekakor ostala v njegovi bogati vsebini, zrasli iz vernega zapisa resničnih dejstev, tesno povezani z delavskimi boji, pa z izseljeniškim hrepenenjem po vrnitvi v domovino in z resničnimi usodami.

S. G.

Naša sodobnost

Dvojni, osmi in deveti zvezek Naše sodobnosti prinaša obilo zanimivega gradiva, tako leposlovnega kot publicističnega. Jože Udovič je prispeval štiri pesmi (Desetnica, Kaplje teme, Polnoč in Temni cvet) in dva prevoda angleškega pesnika Dylana Thomasa (Ta kruh, ki ga lomim, Pesem v oktobru). Prozo zastopata dva domača avtorja, Vladimir Kavčič (Iz gozda se razlega krik) in Marjan Rožanc (Pravljica o Modesti), ter mladi poljski pisatelj Marek Hlasko (Zanka). Poleg Borisa Merharja Glose o Vodniku — pesniku, je v uvodnem delu posebne pozornosti vredna razprava Franceta Bezlaja o predslovanskih ostankih v slovenščini, ki odpira zanimive poglede na možnosti in naloge sodobnega jezikoslovja. Anketa o sodobni slovenski prozi, ki jo je uvedlo uredništvo revije, se nadaljuje s prispevki Božidarja Borka, Vladimira Bartola in Marjana Rožanca. Med Glosami in komentarji piše Janko Pleterski Ob zadnjem koroškem zapletu. Med Razgledi vzbuja pozornost prvi del razprave poljskega marksista Adama Schaffa z naslovom Filozofski aspekt procesa sporazumevanja. Srečanja obsegajo informativna zapisa o Mareku Hlasku in Dylanu Thomasu. V rubriki Med knjigami obravnavajo Mitja Mejak, Bojan Štih in Marjan Brezovar Lokarjev Sodni dan na vasi, Hiengov Usodni rob, Koprivčevo hišo pod vrhom. Dva sestavka sta posvečena likovni umetnosti: Emilijan Cevc piše o Osišču slovenske likovne umetnosti, Špelca Čopič pa o kiparju Lojzetu Dolinarju. Glasbena vprašanja obravnavata Valens Vodušek (Pogled na ljubljansko koncertno sezono) in Marijan Lipovšek (Nekaj skladb Pavleta Merkurja). O gledališu, in sicer o uprizoritvah Ane Karenine in Requiema za vlačugo, Ivan Bratko polemizira s kritikom svoje knjige Pomlad v februarju. Pestro in tehtno številko zaključuje zapisek Iva Jurančiča Od italijanskega nacionalizma do fašizma.

Drobtine pod soncem

BEŽEN ZAPISEK IZ KAMNIKA

Mlinščica je odnašala belkasto lužino izpranih kož, na trgu sta dva vprežena konja mulila šop sena in v eni izmed nizkih hišic Velike ulice so v tleh prav tiste dni pri kopanju slučajno naleteli na moški okostnjak iz neznane dobe. Jaz pa sem razmišljal o kamniškem urbanizmu, kulturnih spomenikih in kulturnih drobtinah nasploh.

Ta izraz, namreč drobtine, je pobral z mize pod arkadami Delikatese, ki jih je na obnovljeni fasadi mojster Plečnik kar nekam preveč glasno dekorativno razgibal, moj kamniški mentor prof. Ivan Zika. In v marsičem drži. Kajti še vse drugačno kulturno življenje bi Kamnik s svojo bogato tradicijo in tudi danes dokajšnjimi materialnimi in duhovnimi možnostmi lahko imel. Tako pa oni v surovem zamrznjeni Kulturni dom na travniku ob vstopu v mesto, ki že deset let čaka, da bi ga dozidali, v precejnji meri odseva stanje v kamniški kulturi.

No, povsem mrtva ta sezona vendarle ni. Pred dobrim tednom so v dvorani nad Kavarno odprli za kamniške razmere prav uspelo razstavo kamniških likovnih umetnikov, slikarjev, grafikov in kiparjev, Lojzeta Perka, Karla Zelenka, Fanike Kratnar, Poldeta Miheliča in Sonje Rauter-Zelenkove ter rezbarja Maksa Berganta. Žal tokrat nista razstavila Ferdo Majer in Lev Homar, ki se sicer prav tako uveljavljata v kamniškem likovnem svetu. Kako se je povečalo zanimanje primerjava, da je podobno lansko razstavo ob občinskem praz-

Karel Zelenko: Zaprice

niku obiskalo komaj kakih 200 ljudi, medtem ko je imela letošnja razstava že preko 1000 obiskovalcev. Seveda bi bilo zanimanje še večje, če bi bile take razstave rednejše, se pravi, da bi se ljudje dokopali do širšega razumevanja za dojemanje umetnosti, in če bi likovniki dobili za svoje razstave stalne razstavne ali galerijske prostore. Podobno kot se je tako živahno likovno in kulturno središče razvilo na primer okrog kranjskega muzeja.

Razstavo je organiziralo delavsko kulturno društvo Solidarnost, ki je tudi sicer v pretekli sezoni opravilo koristno delo z izvedbo režiserskega in igralskega tečaja. Tega tečaja se je udeležilo čez 30 mladih ljubiteljev gledališke umetnosti. V svoji lastni gledališki aktivnosti pa je samo kamniško društvo dokaj skromno. V pretekli sezoni so uprizorili le Tiemermaansovo Mladost pred sodiščem ter izbrano akademijo z raznimi dramatskimi in pevskimi odlomki. Podjetnejši pa so okoličani, zlasti Podgorci. Diletantska družina iz te vasi zna posebno spretno pripravljati predstave domačih ljudskih običajev in jih povezati v zaključen splet. Po tem so znani celo v ljubljanskem Radiu. Žal pa tudi oni nimajo nobene dvorane in tako morajo vaditi kar v gostilni.

Kulturni dogodek prve vrste pa je bil za Kamničane te dni nastop obeh kamniških rojakov, naših znanih pevcev Valerije Heybalove in Josipa Gostiča, ki sta ob klavirski spremljavi prof. Marijana Lipovška v nabito polni dvorani pred navdušenimi poslušalci priredila koncert pesmi in arij, čigar izkupiček je bil namenjen v korist Rdečega križa in tuberkuloznih bolnikov. To je bilo prvič, da sta oba znamenita kamniška solista zapela tudi na domačih tleh.

In končno — dokaz ali posledica tega, da Kamnik poraja dobre pevske glasove, je tudi že čez 75 let stara Lira, namreč pevski zbor s tem imenom, ki se ponaša s tradicijo najstarejšega pevskega zbora na Slovenskem. Tudi pevski zbor Solidarnost ni dosti mlajši, kmalu bo že pri 40-letnici. Oba zbora večkrat nastopata, čeprav bi lahko še pogosteje in z bolj sistematično izbranim programom.

Nedvomno lepo, novo tradicijo si je kamniška kultura pridobila z izdajanjem vsakoletnega Kamniškega zbornika, almanaha z gospodarsko-družbenimi, kulturnimi in literarnimi sestavki, v katerem sodelujejo predvsem sami kamniški publicisti. Pravkar je izšel že letošnji, četrti Kamniški zbornik in to v lepi obliki in zajetnem obsegu na skoraj 300 straneh s številnimi ilustracijami ter opremo Karla Zelenka.

Kamniku je prav gotovo zelo potreben urejen muzej. Dragoceno zasebno Sadnikarjevo zbirko so že ocenili in bil bi že skrajni čas, da bi jo občina tudi odkupila ter tako postavila temelj bodočemu javnemu muzeju. Vsaj majhen korak k temu cilju je bil pač že storjen, ko so muzejski delavci pred kratkim dobili v Zapricah dve sobi ter vanju začeli spravljati nekatere kulturne spomenike. Ta romantični gradič nad Kamnikom je kljub svoji fevdalni preteklosti neposredno povezan z našo kulturo že po tem, da so slovenski literati pred vojno radi hodili semkaj na počitnice. Oton Župančič je na primer v Zapricah napisal svojo »Veroniko Deseniško«. Tako bi bile Zaprice gotovo idealno mesto za kamniški splošni muzej.

Sicer pa sva se o tem pogovarjala tudi z okrajnim konzervatorjem Nacetom Šumijem. Stvari je postavljal kar po točkah: poleg novega muzeja bi bilo treba ohraniti podobo starega mesta, ki se že tu in tam kvari; smotrno voditi novo zazidavo; tudi okolico je treba spraviti v sklad s podobo Kamnika ter njegovimi tradicijami. Pri obnavljanju in urejanju takega mesta, kot je mesto Kamnik, je očividno važno, da imajo tudi arhitekti pravi občutek, kako se spoji staro z novim. Z nepremišljenim, čeprav včasih na prvi pogled dekorativnim obnavljanjem, se že zdaj izgubljajo marsikatere bistvene sestavine stare arhitekture, na primer plastika streh in način kritja, pročelja hiš, portali, često zaradi vsiljivih izložb in trgovskih lokalov, in sama notranjščina. Obnovitev prostorov v sedanji gostilni »Planinka«, morda najlepšem primeru renesančne stavbe iz 16. stoletja v Kamniku, je izgubila vse dotedanje stavbne elemente in s tem svojo vrednost.

Sonja Rauter-Zelenkova: Alenčica

Živahna gradbena dejavnost na južnem dostopu Kamnika je zlasti s številnimi visokimi bloki že močno zaprla pogled na sicer najbolj značilno kamniško mestno panoramo in alpsko kuliso. Še bolj pa bi bilo v interesu spomeniškega varstva, da bi se razvoj ne odvijal stihijsko v severnem delu mesta. Parcelizacija na Meglerjevem hribu je onemogočila smotrno izrabo prostora za stanovanjsko zadružno zazidavo. Na Trgu talcev bi se moral v skladu z okolico pozidati toliko potreben kamniški hotel. Usnjarna ima res že staro pravico v Kamniku, danes pa je prav tako nosilec industrijskega napredka, vendar se z urbanističnega stališča njena razširitev, zlasti nova sivobetonska tovarniška gmota, zelo neprijetno bije z okoljem. Po drugi strani pa starinski obrat usnjarne v okolju tako imenovanih kamniških Benetk s številnimi dragocenimi starimi orodji, banjami in drugimi napravami, ki so danes že redke, propada, čeprav bi se iz tega, morda s sodelovanjem Tehniškega muzeja Slovenije, lahko uredil dragocen kulturno-tehniški spomenik, kot so na primer kroparski vigenjci.

Če bi se povrhu ustavili še na zelenem grebenu Malega gradu in pri sv. Primožu, bi lahko pripomnili še to in ono, kar ljubitelje umetnosti lahko veseli in hkrati boli. Med zadnje gotovo spada to, da lepe freske v cerkvici sv. Primoža, ki trenutno nima žal nobenega oskrbnika, že močno razjeda črna plesen.

A vendar: čez gozdne robove vrhov je sijalo tisti dan čudovito čisto sonce in v njem so se mi zdele drobtine velike in starine so so pomlajevale v kar pravšnem stilu.

bp

Vloženi denar se bo kmalu obrestoval

V Šmarjeških toplicah je nujno povečati zmogljivost zdravilišča — Hotel bi bil lahko zaseden tudi pozimi

Šmarješke toplice so eno izmed najbolj znanih zdravilišč v Sloveniji in tudi v drugih republikah. Poleti je ves hotel zaseden z bolniki, ki jih pošilja na zdravljenje zavod za socialno zavarovanje. Zlasti je veliko gostov iz sosednje Hrvatske. Bolnikov ali letoviščarjev, ki bi prišli v Šmarješke toplice na svoje stroške, je bolj malo.

V hotelu imajo na razpolago skupno 109 postelj. V poletnih mesecih so v celoti zasedene in niti ne zadostujejo za vse potrebe. Celotna dnevna oskrba znaša 960 dinarjev. Na prvi pogled je to veliko, zlasti če kdo pomisli, da so Šmarješke toplice miren kraj, brez hrupnih zabav in plesov. Vendar pa dobra oskrba in odprti bazen, zlasti počitka potrebnim gostom, mogoče bolj ugajata kot hrupno letovišče.

V bližnji okolici zdravilišča Šmarješke toplice je več kmetij s sorazmerno lepo urejenimi domačijami. Skoraj povsod bi lahko, posebno v poletnih mesecih — in takrat to tudi pride v poštev — oddali vsaj po eno sobo gostom zdravilišča. S tem bi prišli do zaslužka, ki jim prav gotovo ne bi bil odveč. Seveda pa bi morali v to vložiti tudi nekaj denarja. Razen z oddajanjem sob bi lahko zaslužili tudi z drugimi uslugami, prodajanjem sadja in podobnim. Vendar pa le na redkih kmetijah oddajajo sobe in še te so večinoma precej oddaljene od zdravilišča.

Eden izmed problemov zdravilišča v Šmarjeških toplicah je prenatrpanost hotela v poletnih mesecih in prazne sobe pozimi. V tem pa so si precej podobna skoraj vsa jugoslovanska zdravilišča. V zimskih mesecih so na pol prazna, poleti pa imajo stalno premalo postelj. Vendar pa bi toplice, kot so na primer Šmarješke, vse leto lahko sprejemale bolnike, ki bi se s pridom zdravili. Vsi prostori so ogrevani in na razpolago je zaprt bazen. Razumljivo je sicer, da si tisti, ki se gredo zdravit v toplice, želijo hkrati tudi prijetne počitnice v poletnih mesecih. Vendar pa si pri sedanjem pomanjkanju prostora ne moremo privoščiti tega, da bi bila zdravilišča pozimi skoraj prazna.

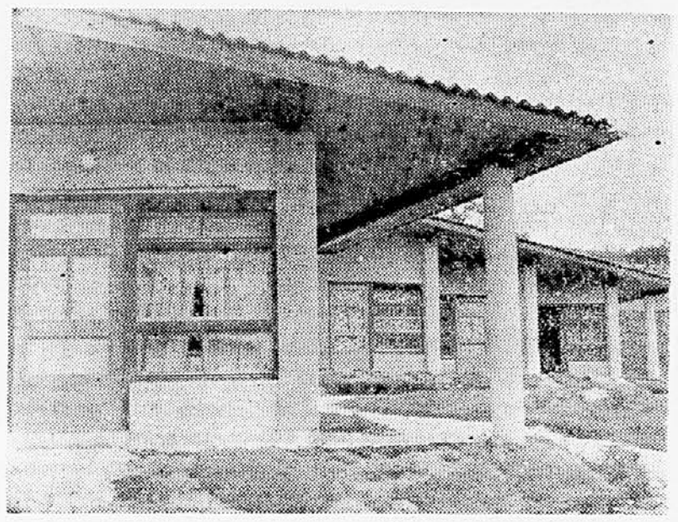

V zdravilišču Šmarješke toplice so zgradili tudi nekaj dodatnih prostorov, vendar pa kljub temu ne morejo zadostiti vsem potrebam.

Šmarješke toplice so zlasti v poletnih mesecih za turizem nadvse primeren kraj. Sicer nimajo dobrih prometnih zvez in so zaenkrat še nekoliko oddaljene od središč, vendar bo to uredila nova avtomobilska cesta, od katere so toplice oddaljene okrog dva kilometra. Dolenjski turizem, o katerem se razpravlja s precejšnjim nezaupanjem, si lahko s Šmarješkimi toplicami precej pomaga. Toda kdor ničesar ne da, ničesar nima.

Gostinski prostori zdravilišča niti za bolnike, ki jih pošilja zavod za socialno zavarovanje, ne zadostujejo več. Pri sedanjih zmogljivostih tako ne morejo kaj dosti govoriti o turizmu. Uprava mora celo na sedanje prošnje odgovarjati odklonilno. To dokazuje, da v tem kraju ni več bistvena dobra propaganda, ampak denar, ki ga bo treba vložiti. Potrebujejo nekaj več kot petdeset milijonov, s katerimi bi znatno izboljšali sedanje pogoje.

Dozidati nameravajo novo restavracijo s stekleno steno, novo zajtrkovalnico, dnevno sobo, novo kuhinjo (sedanja nikakor ne ustreza potrebam), kopalnice, ki jih sedaj sploh nimajo, vodovod in centralno kurjavo, ki sta neobhodna za še tako skromno zdravilišče, hkrati pa bodo preuredili sedanje spodnje prostore. Nujno je potreben tudi odprti bazen.

Marsikdo bi sicer lahko imel pomisleke, kako bi se ujemala zdravilišče in večinoma motorizirani turisti. Vendar pa Šmarješke toplice v tem oziru ne bi bile edine. In turistične cene so lahko višje kot tiste za bolnike, pri čemer bi se ustvarjeni dobiček lahko smotrno uporabil za dopolnitve in novogradnje.

Šmarješke toplice so eden izmed glavnih dolenjskih krajev, ki pridejo v poštev za turizem. Ne bi bilo prav, če bi to lepo monžost opustili in se zadovoljili s tistim, kar že stoji. Napredek in tudi denar se ne ustvarjata sama.

k-b

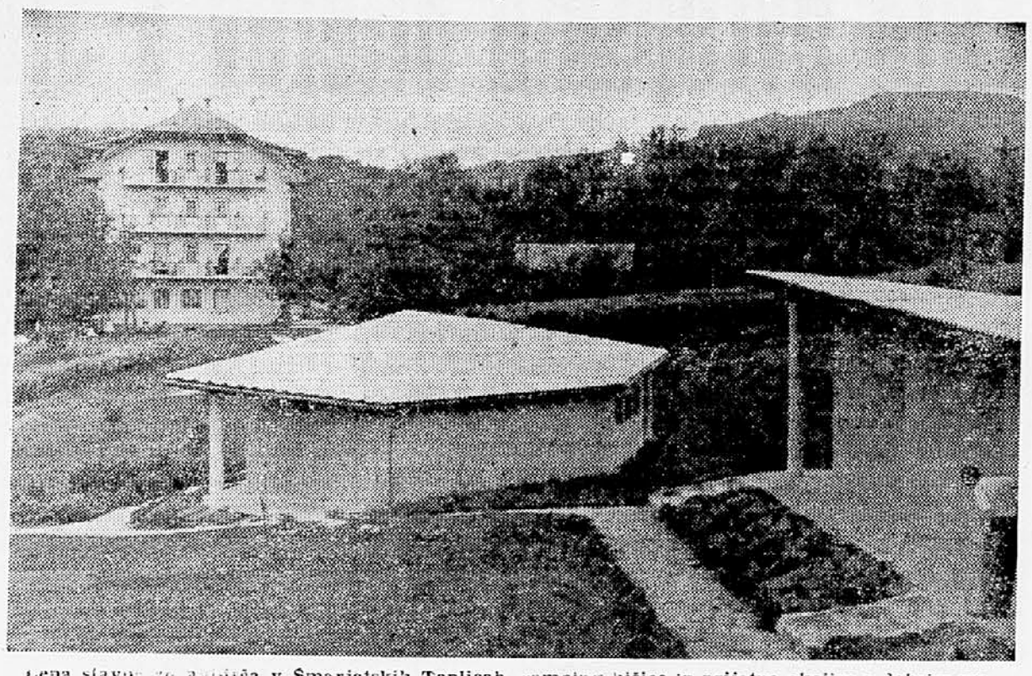

Lepa stavba zdravilišča v Šmarjetskih Toplicah, camping-hišice in prijetna okolica z dobrim zrakom so kraj, ki ga obiskuje razen bolnikov tudi precej turistov. Za zadnje je privlačen tudi odprti bazen s toplo vodo, ki pa ga bodo morali kaj kmalu obnoviti.

Prometne nesreče

V sredo je v Šetvidu M. Š. stekel preko ceste v trenutku, ko je v smeri proti Ljubljani pripeljal osebni avto S-3369, ki ga je vozil S. B. Pešec M. Š. se je sredi ceste ustavil in okleval. Tik preden se mu je približal avtomobil, je stekel naprej. Voznik osebnega avtomobila je ostro zavrl in zavil v levo. Kljub temu ni mogel preprečiti trčenja. Pešca je zbilo na cestišče, kjer je težko poškodovan obležal.

Istega dne je okrog 11. ure peljal kolesar M. N. po levi strani delovške ceste v smeri proti Šentvidu. Nenadoma pa je zapeljal pred motorno kolo S-15659, ki ga je vozil P. T. po desni strani cestišča proti mestu. Motorist je naglo zavrl, a ni mogel preprečiti nesreče. Voznik motornega kolesa je padel, pri čemer se je težko poškodoval, medtem ko je bil kolesar le laže poškodovan.

Nekaj minut pred 12. je prišlo v Trzinu zaradi neprevidnosti do nesreče. Voznik motornega kolesa S-1549 M. B. je peljal potnico A. V. po cesti I. reda proti Domžalam. Ker ni pazil na promet, je trčil v isto smer vozeči vprežni voz, ki ga je vozil F. R. Potnica A. V. je bila težko poškodovana.

V Šmarju se je 11 letna deklica držala vprežnega voza. Ko je pripeljal motorist F. M. je nenadoma skočila pred motorno kolo. Motorist je naglo zavrl, pri čemer je padel. Deklica je bila le laže poškodovana.

Nekaj pred 21. uro je prišlo na Celovški cesti pri prehodu čez železniški prelaz do nesreče zaradi neprevidnosti kolesarja. Kolesar S. H. se je peljal skozi železniški prehod, ko je železničar spuščal zapornice. Zaletel se je v drugo zapornico. Padel je izven prehoda, kjer je nezavesten obležal.

Na Smartinski cesti se je vozniku vprežnega voza M. Š. splašil konj. Skočil je naravnost pred nasproti vozeči osebni avtomobil S-6612, ki ga je vozil M. L. Voznik osebnega avtomobila je zavrl in zavil v desno. Kljub temu se je konj z ojesom zaletel v levo stran avtomobila, na katerem je nastalo za okrog 50.000 din škode, konj je bil laže poškodovan.

Ob 17.10 uri je po cesti v Mestni log peljal avtomobil S-307 v smeri proti Opekarski cesti. Zaradi hitrosti pa je zadnji del avtomobila zdrknil, nakar se je avtomobil prevrnil. Škode na vozilu je za več kot 30.000 din.

Nekaj pred 19. uro se je v Pijavi Gorici prevrnil tovorni avtomobil S-1611, ki ga je vozil I. Č. Ko je srečal nasproti vozeče vozilo, se je preveč umaknil na desno stran cestišča, pri čemer se je prevrnil okrog vzdolžne osi in se zopet na kolesa. Naloženih je imel 6 m³ hlodovine, ki jih je peljal iz Karlovce v Škofljico. Na vozilu je za okrog 50.000 din škode.

— — —

V torek je v vasi Lela pri Zagorju električni tok ubil Alojza Jelševarja. Pokojni je popravljal električno napeljavo v hiši štev. 48, kjer sam stanuje. Zaradi neke okvare ni gorela luč. Ko je popravljal napeljavo, pa je slučajno prijel za pločevinasto grlo žarnice. Pri tem je prišel v stik s tokom. V trenutku je obležal v globoki nezavesti. Kljub pomoči je kmalu izdihnil.

V sredo okrog 23. ure je izbruhnil požar v Mengšu. Zagorelo je gospodarsko poslopje last A. L. Požar je popolnoma uničil podstrešje 46 metrov dolgega poslopja. Zgorelo je nekaj kmetijskih strojev, elektromotor, več tisoč kilogramov sena in slame. Škodo cenijo na 1.300.000 dinarjev. Požar je nastal v prostoru za steljo. Kako je prišlo do požara, ni ugotovljeno, verjetno pa gre za nameren požig.

Pri gradnji daljnovoda Dol. Logatec — Belkova vas je pri miniranju prišlo do nesreče. Poškodovana sta bila monterja D. V. in I. P. Ker je teren kamnit, so morali razstreljevati. Prižgala sta dve vžigalni vrvici. Prva vrvica ni hotela vžgati, druga pa je vžgala naboj. Po eksploziji prve vrtine, so se približali drugi vrtini, da bi zamenjali vžigalno vrvico. Ko so prišli v neposredno bližino, pa je naboj eksplodiral, pri čemer je težko poškodoval omenjenega monterja. Do nesreče je prišlo, ker niso bili dovolj previdni.

Ivan Kuhar, doma iz Podvine pri Zagorju se je smrtno ponesrečil. Pokojni I. K. je v torek skupaj z drugimi delavci pomagal pri nakladanju peska šoferju A. K., ki si gradi svojo hišo. Kljub temu, da jih je šofer opozarjal, naj sede čim niže, je pokojni vseeno sedel na stranici. Na dvojnem ovinku na poti pri Savi pa je omahnil. Pri padcu je dobil težke notranje poškodbe. Prepeljali so ga v bolnišnico v Trbovlje, kjer je podlegel poškodbam.

Kaj prinese zaostalost

Pred dnevi je bila javnost obveščena, da so izkopali v Dolah pri Litiji Alojza Kordana. Alojz Kordan je 13 let prebil na podstrešju domače hiše in v neki kotlini v bližnjem gozdu. Umrl pa je 9. maja letos. Starejši sestri sta ga v nočnih urah na robu nekega gozda ne daleč od vasi zakopali. Šele, ko so varnostni organi odkrili grob, so ugotovili, da sta polnih trinajst let doma skrivali brata — nekdanjega belogardista.

Alojz Korda je s 17. leti prestopil k beli gardi. Po osvoboditvi se je vrnil domov, za tem pa je izginil in se skrival. Med sosedi pa so se vztrajno širile govorice, da se Alojz Kordan skriva v bližnji okolici. Zato so miličniki večkrat povpraševali sestri, kje je brat. A vedno sta trdovratno trdili, da ne vesta kam je odšel; šele grob je odkril skrivnost.

*

Trinajst let je bil mlad človek odrezan od sveta. Ali je zaslužil takšno kazen? Ali si lahko mislimo kaj hujšega, kakor da te najbližji delajo hujšega zločinca, kakor si? Da ti ne dajo prilike, da bi pred družbo popravil svoja dejanja! Posebej, ker obstoje dokazi, da se je Alojz Kordan hotel pokazati svetu in prevzeti kazen zaradi sodelovanja z belogardisti. Noben sodnik mu ne bi nikdar prisodil hujše kazni, kakor so mu jo s svojimi dejanji njegovi najbližji. Ni čuda, če je odmaknjen vsemu svetu nasedal govoricam svojih pobožnih sester, ki sta ga venomer odvračali od njegove namere, da bi se javil in ga strašili s smrtno kaznijo, prikazujoč mu našo stvarnost v najbolj temni luči.

Nova stanovanjska hiša v Kranju in restavracija »Park«

Uspehi in težave

strokovnih šol na Jesenicah

Na Jesenicah so poleg obrtne še tri strokovne šole v katerih se šolajo kadri za potrebe jeseniške železarne in drugih metalurških podjetij. To so: metalurška industrijska šola, mojstrska šola in metalurški oddelek tehnične srednje šole.

Metalurška industrijska šola vzgaja kvalificirane delavce in se je po osvoboditvi lepo razvila. V njej se šolajo livarji, modelarji, ključavničarji in električarji, medtem ko se valjavci ali topilci zaradi specifičnih težav pri izvajanju učnega programa in tudi premajhnega zanimanja, ne vzgajajo. Finančno se šola vzdržuje sama s proizvodnjo raznih izdelkov v svojih delavnicah, katere prodaja raznim naročnikom. V času svojega delovanja je ta šola dala precej strokovno dobro usposobljenih kadrov jeseniški železarni in tudi drugim podjetjem.

Mojstrska šola je bila ustanovljena v šolskem letu 1955-56 in ima dva oddelka: metalurškega in kovinarskega. Šolanje traja tri leta in ob koncu šolskega leta 1957-58 je končala šolanje prva skupina absolventov: metalurgov in kovinarjev.

O tej šoli je bilo že dosti razpravljanj; predvsem o tem kdo jo bo finančno vzdrževal in če je sploh potrebna. Tudi sedaj še ni jasno kdo bo z novim šolskim letom prevzel njen proračun. Tako je tudi obstoj šol še vedno problematičen.

Tudi ta šola je vsekakor potrebna, saj bi morala nujno imeti tudi srednji strokovni kader (delovodje) določeno tehnično izobrazbo, ki mu skupaj z njegovim praktičnim znanjem pomaga reševati njegove naloge. To velja tudi za metalurško in kovinarsko stroko in iz tega sledi, da je obstoj te šole upravičen in potreben. Pripomniti pa je treba, da učni program v nekaterih pogledih ni najboljše sestavljen in bi bilo nujno, da se nekoliko popravi, tako, da bi pridobljeno znanje absolventov šol v vseh ozirih odgovarjalo potrebam.

Upajmo, da se bo z novim šolskim letom rešilo finančno vprašanje enkrat za vselej in s tem tudi vprašanje obstoja šole.

Tretja strokovna šola na Jesenicah je delavski metalurški oddelek ljubljanske TSŠ, ki je bil ustanovljen prav tako kot mojstrska šola v šolskem letu 1955-56, po ukinitvi bivšega metalurškega tehnikuma. Z novim šolskim letom se bo oddelek spremenil v rednega, tako da bo sprejemal tudi dijake s srednjih šol. Pouk na tej šoli je normalen in v šolskem letu 1958-59 bodo končali šolanje prvi absolventi.

Ker so vse tri šole v enem poslopju, bo v kratkem stiska s prostori in v bližnji prihodnosti bo treba poleg drugega misliti tudi na rešitev tega vprašanja.

K.

Uresničujejo želje potrošnikov

»Ljubljanske mlekarne« so zaradi vrste svojih izdelkov, s katerimi oskrbujejo prebivalce Ljubljane in tudi drugih krajev, nenehno izpostavljene upravičeni, pa tudi neupravičeni kritiki. Vendar pa je treba priznati, da se to podjetje, zlasti v zadnjem času, krepko trudi, da bi čimbolje zadovoljilo svoje potrošnike.

Na ljubljanskih ulicah so se pojavile majhne avtomobilske prikolice, leteče mlečne okrepčevalnice., V njih prodajajo oranžado, jogurt in sladoled. Denarna sredstva za izdelavo teh letečih mlečnih okrepčevalnic so dobili iz sklada za pobijanje alkoholizma. Nove leteče prodajalne so v poletnih mesecih primerne zlasti za prodajo na večjih prireditvah (nogometne tekme, razne dirke), na kopališčih (na Savi, Sori itd.), pa tudi gospodarske organizacije, ki še nimajo malic za svoje uslužbence in delavce, bi se prav lahko poslužile letečih mlečnih okrepčevalnic. Zaenkrat imajo v »Ljubljanskih mlekarnah« štiri take prikolice.

V zimskih mesecih nameravajo v letečih mlečnih okrepčevalnicah prodajati tople pijače in verjetno tudi prigrizek. Izkoristili jih bodo lahko povsod, kjer se zbere mnogo ljudi.

Prijetno presenečenje za pristaše brezalkoholnih pijač je bila oranžada, ki so jo dale na trg »Ljubljanske mlekarne«. Zanjo je značilen prijeten okus in nizka cena. Zadnje je na moč razveseljivo, saj so cene brezalkoholnih pijač pogosto prav tako visoke kot cene vina in drugega alkohola. Težave pa imajo pri pečatenju steklenic. Zapirajo jih z aluminijastim trakom, ki ga morajo zaenkrat še uvažati. Poskušajo tudi z domačim trakom, toda ni jim še uspelo.

«Ljubljanske mlekarne« so odprle mlečne okrepčevalnice tudi v nekaterih obmorskih krajih, tako v Crikvenici, Selcih in v Novem. Sicer so cene tam precej višje, a še vedno dosegljive tudi za skromnejše turiste. Jogurt stane na primer ob morju 30 din. Tu so všteti prevozni in vsi ostali stroški.

Nenavadno hitro se je pri nas udomačil mlečni sladoled »Ljubljanskih mlekarn«. — Na naših ulicah opažamo celo letče prodajalce, ki imajo kar dosti prometa. Zlasti prodajo ti »kolporterji« veliko sladoleda na železniški postaji, pa tudi v mestu.

»Ljubljanske mlekarne« so odprle svoje kioske za mlečni sladoled še v Mariboru in Celju in sicer po tri v vsakem mestu. Lahko pa se kupi mlečni sladoled tudi v drugih krajih. S svojimi šestimi hladilniki ga namreč razvažajo po vsej Sloveniji.

Pri prodaji sladoleda povzroča težave nizka napetost toka v nekaterih krajih. Tako zelo slabo delujejo hladilniki na Primorskem, kjer bi verjetno lahko prodali največ mlečnega sladoleda.

Navidez morda drobne novosti, ki jih uvajajo »Ljubljanske mlekarne«, da bi zadovoljile širok krog svojih potrošnikov, so dokaz, da se lahko marsikaj napravi v korist potrošnika. Zato tudi zasluži to podjetje vso pohvalo.

Slovenske Konjice

Te dni so začeli v Slovenskih Konjicah urejati kanalizacijo, vzporedno s tem pa tudi vodovodno omrežje, cestišče in pločnike. Ker so zagotovljena denarna sredstva, lahko upamo, da bodo v doglednem času dela uspešno končali.

Z avtobusom na Dolenjsko

V Ljubljani sem se na avtobusni postaji žalostno oziral okrog sebe. Na »dolenjca« je namreč čakalo veliko ljudi, preveč, da bi lahko vsi dobili prostor. Zaradi tega sem si že v duhu predstavljal vožnjo do Žužemberka, ki stoje v nabito polnem avtobusu ni nič kaj prijetna. Povrhu tega pa rodi taka gneča tudi neljube spodrsljaje, ki spravijo človeka v slabo voljo.

Avtobus se mi je ustavil tik pred nosom, kar mi je zagotovilo udoben sedež. Pomilovalno sem gledal ljudi, ki so hiteli zasesti prazne sedeže, a ko so začeli vstopati tisti, za katere so ostala samo še stojišča, mi je bilo kar hudo pri srcu. Rad bi bil kakšnemu izmed njih odstopil svoj sedež, toda za sabo sem imel naporno vožnjo z vlakom, ki me je tako utrudila, da mi je tak počitek kar dobro del.

Sprevodnik je naredil pravcati čudež. Če je še malo prej kazalo, da ne bo za vse prostora v avtobusu, se je pozneje pokazalo, da bi sprevodnik lahko še kakšnega spravil noter. Res je, da je bil avtobus tako nabito poln kot škatlica vžigalic, toda nobenemu izmed potnikov ni bilo treba opustiti misli na potovanje...

Nekateri izmed potnikov so godrnjali, češ da ni prav, ker prodajo več vozovnic kot pa je stojišč in sedežev v avtobusu, toda njihove graje ni nihče vzel resno, ker je bilo pač jasno, da ne bi tako govorili, če bi bili med tistimi potniki, ki so bili v avtobusu šele z eno nogo...

Avtobus je naposled odpeljal s postaje. Mislil sem, da bo vožnja minila brez »živčne vojne«, pa sem se uštel. Kamen spotike je bil mlad fant, ki si je na svojem sedežu pravkar prizadeval, da bi zadremal. Starejši potnik, ki je stal zraven njega, ga je nekaj časa meril s hudimi pogledi, ko pa je videl, da je to brez učinka, je začel predavanje o bontonu:

»Kje pa je tvoja kultura? Ali so te tako učili olike? Mladi ljudje naj lepo sedijo, za stare kosti pa je dobro kakor je...«

Prvo žarišče je bilo kmalu pogašeno, ker je fant vstal in odstopil sedež starejšemu potniku. Še prej pa si ga je takole izposodil:

»Veste, ni lepo, ker vam nisem ponudil prostora, toda vaše obnašanje ni šteti med lepe človeške lastnosti...«

Že je kazalo, da se bo vojna začela na drugem koncu avtobusa, toda stoječi invalid je bil preveč skromen, da bi začel prepir. Moral je priti sprevodnik, da mu je našel prostor. Invalid se je zanj lepo zahvalil, čeprav mu ga mlado dekle ni odstopilo prostovoljno...

Nekdo je odprl okno, ker je bilo v avtobusu preveč zadušljivo vroče. To je bilo dovolj za hud prepir, ki se je vnel med ljubitelji svežega zraka in sovražniki prepiha. Zmaga se je nagibala zdaj na eno pa spet na drugo stran, odvisno pač od tega, če je bilo okno zaprto ali odprto. Ker ni prišlo do premirja, je razsodil sprevodnik, ki se je odločil za sveži zrak...

V naslednjem spopadu so sodelovale samo ženske. Starejši potnici sta se namreč začeli zgražati nad ženo z dvema otrokoma, ki je zasedla kar dva prostora.

»Oba vendar ne morem držati na kolenih, vrhu tega pa mi je rado tudi slabo,« se je branila sedeča potnica, onidve pa:

»Nekateri ljudje ne poznajo nobene olike. Treba bi jih bilo poslati v svet, da bi se naučili vljudnosti...«

»Nevtralci« se kar nismo mogli odločiti ne za eno ne za drugo stran, toda zaradi ostrega jezika starejših dveh smo naposled začeli pritrjevati ženi z dvema otrokoma. Ta pa se je očitno ravnala po znanem reku, da pametnejši prvi odneha. Enega otroka je vzela na kolena, drugega pa stisnila k sebi, da je tako naredila prostor za eno izmed obeh nasprotnic. To je pomagalo, da se je vihar polegel...

Ko se je avtobus bližal Žužemberku, suhokrajnski metropoli, in se je pod nami zableščala mična, zelena Krka, je bilo število potnikov v avtobusu že precej razredčeno. V potnike se je spet naselila dobra volja. Spori so zbledeli. Med bivšimi nasprotniki se je razvil živahen pomenek. Na njihovih obrazih je bilo videti, da poskušajo biti vljudnejši, kot pa so navadno, kakor bi hoteli s tem reči:

»Ne zamerite. Nismo vedno takšni. Krivi so živci in pa — pomanjkanje avtobusov...«

F. Setinc

Včeraj okrog poldneva se je blizu Cevljarskega mostu ustavil francoski avtobus s 50 študenti iz Toulousa. Na poti iz Grčije so si ogledali Ljubljano, kjer so si kar na prostem skuhali kosilo in nato odpotovali naprej v Francijo.

Elita evropskih atletov v Stockholmu

Evropsko atletsko prvenstvo 1958 v Stockholmu (19. — 24. avgusta) bo že šesta tovrstna prireditev. Hkrati z velikim napredkom te panoge na stari celini (Evropa je sedaj že povsem enakovredna Ameriki) se je stopnjeval tudi pomen tega prvenstva, ki je tako za olimpijskimi igrami in svetovnim nogometnim prvenstvom najprivlačnejše športno tekmovanje sploh. Velika udeležba in svetovna elita atletov in atletinj na startu — to sta značilnost praznika evropskih tekačev, metalcev in skakalcev.

Jugoslavija je bila zmeraj (razen v Parizu 1938) med udeleženci evropskega prvenstva. Čeprav doslej še noben Jugoslovan ni postal evropski prvak, pa je bil delež naših atletov in atletinj na teh tekmah vendar zmeraj znatnejši. Morda bo tudi prav Stockholm videl prvo jugoslovansko zmago?

NAŠI — OPTIMISTI

Izbrano jugoslovansko zastopstvo 23 tekmovalcev in tekmovalk, med katerimi so tudi štirje Slovenci in tri Slovenke — se je do odhoda na Švedsko pripravljalo v Mariboru. Obisk v tem taboru nas je prepričal o tem, da so naši najboljši tekmovalci vzeli to prireditev prav tako resno kot olimpijske igre. Vsi se zavedajo velikega pomena svojega nastopa. Zato so zadnje dni izkoristili za vesten trening, čeprav je bil namen predvsem v tem, da si reprezentanti po napornih tekmah zadnjih tednov oddahnejo in naberejo novih moči.

Izmed vseh je bil po izjavi zveznega kapetana Stevana Lenerta najvestnejši in najmarljivejši Stanko Lorger. Naš večkratni prvak bi se v Stockholmu rad »odkupil« za prvenstvo v Bernu pred štirimi leti. V Švici je bil Lorger favorit, zasedel pa je šele četrto mesto. Tega največjega poraza v svoji karieri Stane nikakor ne more pozabiti. Takole nam je pripovedoval:

»Letos potujem na prvenstvo mnogo manj nervozen kot leta 1954. V Bernu sem bil glavni kandidat za zlato kolajno, letos pa igra to nehvaležno vlogo Nemec Lauer. Sicer ne računam, da bi hitrega in vzdržljivega Martina (pred dnevi je 200 m pretekel v 21.1!) lahko premagal, toda drugo ali tretje mesto pa je zame vsekakor dosegljivo. Čutim, da sem v dobri formi in upam, da bo Stockholm zame srečnejši, kakor pa je bil Bern!«

Optimist pa ni samo Lorger. Tudi večina ostalih reprezentantov pričakuje dobro uvrstitev, s tekmovalci pa se povsem strinjajo tudi funkcionarji in trenerji.

USPEH — PLASMA V FINALE

Seveda pa bo v Stockholmu izredno težko doseči viden uspeh. Prvenstvo bo namreč gotovo še kvalitetnejše kot dosedanje, plasma kvalitetnejše ko dosedanje, plasma v finale v mnogih disciplinah pomeni maksimum zmogljivosti naših zastopnikov. Pred štirimi leti je bil Lorger četrti na ovirah, Mihalič peti na 10 km, Babovičeva peta na ovirah, tri metalke pa so zasedle šesta mesta. V Mariboru nam je zvezni kapetan povedal, da letos lahko pričakujemo več.

NA ŠVEDSKO SO ODŠLI

LJUBLJANA, 14. avg. Danes so odpotovali na Švedsko na evropsko atletsko prvenstvo naši atleti in atletinje.

V obeh reprezentancah so: Lorger, Petrušić, Šnajder, Mihalič, Škrinjar, Marjanović, Lešek, Lukman, Miler, Radošević, Bezjak, Račić in Brodnik ter atletinje: Stamejčič, Babović, Sikovec, Usenik, Rajkov, Kalušević in Gere. Na Švedskem se jim bodo pridružili še Murat, Važić in Stritof, ki gostujejo zdaj na Finskem.

Reprezentanci spremljajo sekretar ASAJ Artur Takač, zvezna kapetana Lenert in Vranić ter trenerji Janković, Lang in Fedor Gradišnik.

V mislih je imel predvsem Lorgerja, nato pa še maratonca Mihaliča in metalca kladiva Bezjaka, ki prav tako prihajata v poštev za kolajne. Mihalič bo v Stockholmu imel priložnost obračunati s Francozom Mimounom in se mu maščevati za poraz v Melbournu. Seveda pa ni treba pozabiti tudi ostalih favoritov, predvsem Fincev, Rusov, Angleža Norrisa, Čeha Kantoreka in drugih. Mihalič lahko zmaga, toda tudi nižji plasma (do tretjega ali četrtega mesta) ne bi bil neuspeh.

Bezjak je v Mariboru skušal dobiti predvsem na težini. Ker je letos zelo stalen v rezultatih, pričakujejo, da se lahko uvrsti med tri najboljše. Čeprav nikakor ne dvomimo o njegovi kvaliteti (sposoben je postaviti tudi svetovni rekord!), pa mu za kolajno vendar dajemo manj možnosti, kakor Lorgerju in Mihaliču.

Zelo močna jugoslovanska orožja, od katerih lahko pričakujemo tudi plasma med prvo šestorico, bodo v Stockholmu še — Celjan Lešek v skoku s palico, Račič v metu kladiva, Stamejčičeva v peteroboju in morda še kdo, ki pa bi na tem tekmovanju seveda moral napraviti velik kvalitetni skok.

Naša ekipa torej zares ne bo šla na start brez možnosti...

REVIJA »ASOV« V VSEH DISCIPLINAH

Sicer pa je povsem odveč pripomniti, da bo tekmovanje izredno kvalitetno. V mnogih disciplinah bodo na startu svetovni rekorderji, v ostalih pa najboljši Evropejci tudi ne zaostajajo več mnogo za najboljšimi na svetu.

V sprintu moških bodo verjetno imeli glavno besedo Nemci. Fütterer sicer ne bo imel priložnosti braniti svojih naslovov iz Berna (pri moških lahko vsaka država postavi le dva atleta, pri ženskah pa tri!), zato pa bo imel v Germarju in Haryju odlična naslednika. Na progah 400 in 800 m pričakujejo na prvih mestih Angleže, na 1500 m pa je po stari navadi favoritov več in je skoraj nemogoče napovedati zmagovalca. Poljaki in Rusi (Kuc še ni popolnoma zdrav) bodo najmočnejši na dolgih progah. V obeh tekih čez ovire bodo Nemci in Rusi najuspešnejši, na 110 m pa sodi v najožji krog favoritov tudi naš Lorger. Poljak Chromick si bo skušal priteči zlato kolajno v teku čez zapreke, za maratonski tek pa smo že rekli. V metih in skokih je konkurenca še bolj izenačena, rezultati pa nestalnejši, tako da je napovedovanje prvakov še težje. Vsekakor pa bodo Rusi v vseh skokih med prvimi, v metih pa bodo morali računati še s Čehi (Skobla), Poljski (Sidlo in Piatkowski) in še nekaterimi drugimi.

Po tradiciji bodo v ženskem delu sporeda največ prvih mest pobrale Rusinje, Nemke in Angležinje pa bodo njihove najnevarnejše tekmice.

Evropsko prvenstvo bo na stockholmskem olimpijskem stadionu, ki so ga za to priložnost popolnoma obnovili. Tekme bo lahko gledalo kakih 25.000 ljudi.

Evgen Bergnat

● Že danes opozarjamo cenjene bralce, da bo Slovenski poročevalec v času prvenstva vsak dan objavljal posebna poročila s tekem v Stockholmu, ki jih bo po telefonu posredoval naš posebni dopisnik Evgen Bergant.

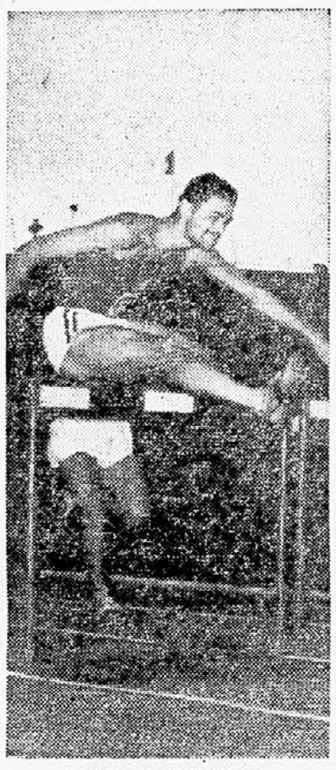

STANKO LORGER

ZVEZNA KOŠARKARSKA LIGA

JUTRI DERBY: OLYMPIA - LJUBLJANA

Košarkarsko prvenstvo Jugoslavije je prav v teh dneh že sredi novega razmaha. Po prvem prvenstvenem kolu minulo soboto bo to soboto na sporedu že drugo kolo, ki obeta marsikaj zanimivega. V Ljubljani celo mestni »derby« med Olympijo in Ljubljano.

Začetek igre bo ob 20. uri na igrišču pod Cekinovim gradom. Vse kaže, da bo ta prvenstvena igra XI. kola zvezne košarkarske lige zares tudi zadovoljila vse njene privržence. Moštvo Ljubljane bo namreč nastopilo z najboljšimi igralci z Müllerjem in Kapljem na čelu. Prav zaradi izenačenosti obeh moštev se obeta zanimiva in dramatična igra od prve do zadnje minute.

V predtekmi ob 19. uri se bosta pomerili moštvi veteranov obeh klubov. Nekdanji igralci Serbec, Cigler, Vozelj, Amon in drugi bodo spet merili svoje moči in spretnosti.

V preostalih igrah tega kola bodo igrala še naslednja moštva: Beograd : Zadar (izid pomladanskega prvenstva: 75:72). Lokomotiva : Radnički (49:55). Crvena zvezda : Partizan (57:57) in Proleter : Jugomontažno (57:55).

V prvem prvenstvenem srečanju na pomlad med moštvoma Olympije in Ljubljane je zmagala prva 84:75.

PADALEC — REKORDER

Kapetan francoske armade Andre Mosconi je dosegel nov svetovni rekord v skoku s padalom z zadrževanjem brez uporabe pribora za dihanje. Kapetan Mosconi je skočil iz vojnega transportnega letala iz višine 8000 m ne daleč od mesta Alžir v prostem padu (2.45 min.) in odprl ppadalo vsega samo 325 m nad zemljo. Preišnji rekorder je bil podoficir francoske armade Valentin, ki je skočil iz višine 7200 m in odprl padalo 1000 m nad zemljo.

V NEKAJ VRSTAH

Nogometna enajstorica Rijeke je v Grazu premagala domače moštvo Sturm s 5:3 (3:1).

Nogometna enajstorica Rijeke je v Wienerneustadtu izgubila tekmo z istoimenskim klubom 2 : 8 (1 : 2).

V Mariboru je v prijateljski nogometni tekmi domači Branik premagal Proleterja iz Zrenjanina 4 : 1 (0 : 0). Domačini so dosegli vse gole v 15 minutah drugega polčasa. — Na igrišču ob Tržaški cesti je Maribor premagal Kovinarja z 2 : 1 (1 : 1).

Na mladinskem državnem prvenstvu v waterpolu je osvojil naslov najboljšega kluba v državi splitski Mornar. V zadnjem kolu so igrali še naslednje tri tekme: Jadran (Split) : Jadran (Hercegnovi) 2:1, Mornar : KPK 4:1 in Jug : Mladost 2:1. Naslednja mesta imajo Jadran (S), Jadran (H), Mladost, Jug in KPK.

S šestega šahovskega kola v Portorožu

Doživel sem tragedijo...

Pred nadaljevanjem v 41. potezi prekinjene partije se je Gligorić vdal Olafssonu

Portorož, 14. avg. V VI. kolu medconskega šahovskega turnirja so bili do sinočnje prekinitve ob 22. uri dosežni tile izidi:

Filip - Petrosjan remi (13), Cardoso - Talj remi (42), Matanović - Sherwin 1:0 (36), Rosetto - Larsen 0:1 (39), Füster - Sanguinetti remi (41).

Ostalih pet partij je bilo prekinjenih. Dvoboj med Gligorićem in Olafssonom kaže na izgubo za Gligorića, medtem ko je partija Benkö - Averbah ugodnejša za belega. Srečanje med Fisherjem in Bronsteinom je nejasno ob enakem materealu v končnici, medtem ko je Pachmann v srečanju z de Greiffom močnejši. Tudi pozicija v prekinjeni partiji med Najkirhom in Pannom ne da sklepati na izid.

BENKÖ

Portorož, 14. avg. (Od našega posebnega dopisnika) Kakor koli obračam VI. kolo tega turnirja, vsepovsod me kot senca spremlja partija Gligorić : Olafsson. Resnično — doživel sem tragedijo, ki tudi mene muči in ubija. Zato je edino prav, da jo v okviru opisa tega kola zajamem prvo in morajo zato ostati ostale partije v ozadju.

Ko sem se pred dnevi pogovarjal z Gligorićevim sekundantom Pucom, mi je dejal, da čaka Gligorića ta teden še težko delo, ker ima za nasprotnike Panna, Olafssona, Talja in Petrosjana. Pa sva skupaj ugotavljala, da ima krasne možnosti, če se uspešno prebije skozi to izredno močno zasedo.

Ko sva pa spoznala, da lahko kakšno partijo tudi izgubi, če se poprej dvigne na dve zmagi nad 50 odstotkov. Oba sva bila potolažena, ko je bilo srečanje s Pannom prekinjeno v poziciji, ki daje našemu prvaku upanje na zmago vse do razmerja 1:1.

V takšnem položaju je Gligorić proti Olafssonu, ki je poprej izjavil, da se šampiona Jugoslavije zelo boji, saj je bil dosedanji izid z njim 2:0 v korist le-tega ob enem remiju. Ta bojazen je bila popolnoma opravičena. Nič ni pomagalo, če je tretjič pričel tretjo otvoritev, kajti Gligorićev dvojni Nelson — kakor se rad izraža znani slovenski mojstrski kandidat Kržišnik — je postajal vedno močnejši, partija sama pa zmerom bolj dobljena. Nič čudnega potem, da sem jo tako že zabeležil 1:0 zanj. Tako povsem je bila stvar jasna.

Pa se je zgodilo to, kar se tisočkrat zgodi na turnirjih! Igralec, ki je imel več časa na voljo, kakor je bil to pot Gligorić, je zato, ker je njegov mladi nasprotnik zašel v fantastično časovno stisko, začel igrati hitreje, kakor bi smel. Namesto počasi in enostavno, je vlekel tako rekoč a tempo misleč, da bo njegov matni napad v taki situaciji prodrl kar za šalo. Toda samo trenuten kratki stik v njegovih možganih in ena sama slaba poteza po skoraj 40 dobrih in že se je sprevrgla zmaga v neizbežen poraz.

Da je predvsem Gligorić zaradi tega preokreta doživel lahek živčni zlom, ni treba posebej poudarjati. Njegov sekundant Puc in novinar Radojčić sta ga po partiji dve uri duševno krepila, tako je bil pomoči potreben. V takem ni veliko pomagala niti opomba, da je on sam nekoč s Petrosjanom v dvoboju s SZ dobil izgubljeno bitko, kajti med turnirji posameznikov in meddržavnimi dvoboji je velika razlika.

SHERWIN

Vse ostale partije niso pomenile toliko in tudi Matanovićeva zmaga nad Shervinom nas ni mogla obilno razveseliti, čeprav so v njej dogodki potekali vprav obratno kakor v Gligorićevi partiji. Sicer pa je bilo kolo dokaj mirno, značilno po prvem velemojstrskem remiju, uspehu Filipinov proti SZ s stanjem 1:1, prvem remiju Kanadca Füsterja in uspešni obrambi Larsena proti žrtvi figure, za katero se je odločil Argentinec Rosetto.

Ko to poročamo, se je Gligorić že vdal Olafssonu (brez nadaljevanja igre). F. B.

Tri partije v poteku

LARSEN — GLIGORIĆ (III. kolo)
Kraljeva indijka

1. d4 Sf6 2. c4 g6, 3. Sc3 Lg7, 4. e4 d6, 5. Le2 0—0, 6. Sf3 e5, 7. d5 Sa6, 8. Sd2 c5, 9. a3 Se8, 10. h4 f5, 11. h5 Sf6, 12. hg: hg: 13. Sf3 Sc7, 14. Sg5 De7, 15. Dd3 f4, 16. Ld2 a5, 17. g3 Sg4, 18. Sh3 b5, 19. gf:, ef: 20. Lg4: Lg4, 21. Ff4: Tf4:, 22. Ff1: be:, 23. De4:, Sb5, 24. Kd2 Tf3, 25. Le3 Lf3, 26. Tg1 Sc3:, 27. be: Le4, 28. Tae1, Lf5, 29. 32. Ke2 Db5+, 33. Kf3, Dd3:+, 34. Db3 c4, 35. De4:, Tc8 36. Df4, Db7, Ke2, Ld3+ in beli se vda.

MATANOVIĆ — TALJ (IV. kolo)
Sicilijanka

1. e4 c5, 2. Sf3 d6, 3. d4 cd:, 4. Sd4: Sf6, 5. Sc3 a6, 6. Lg5 Sbd7, 7. Le2 Da5, 8. Dd2 e6, 9. 0—0—0 b5, 10. Lb3 Lb7, 11. f3 Le7, 12. Kb1 b4, 13. Sd5 ed:, 14. Sf5 Lf8, 15. ed: 0—0—0, 16. a3 h6, 17. ab: De7, 18. Lf1 g6, 19. Sh6: Sc5, 20. Lg5 Lh6:, 21. Lh6: Sc4, 22. Le4: De4, 23. Lg7 Sd5, 24. b3 Db1:, 25. Db4: Sb1:, 26. Lh3: Td8, 27. Td5: Sd3, 28. c4 Se5, 29. Tf6 Sg2, 30. Tf7: Td8, 31. Ke2 Sh4, 32. Te1 Td7, 33. Te3+ Ke7, 34. Te7 Te7:, 35. Te7:+ Kb6, 36. f4 Sg2, 37. Te6+ Ka7, 38. Tf6 Le1+, 39. Kc3 a5, 40. Kb2 a4, (tu je bila partija prekinjena!) 41. b4 Se3, 42. Te6 Se4:, 43. Kc3 Ld5, 44. Tg6: Sb6, 45. h4 a3, 46.b5 Lf7, 47. Tg1 a2, 48. Kb2 Kb8, 49. Tg7 Lb3, 50. Tg1 Lf7, 51. Ka1 Kc8, 52. Tg7 Le8, 53. Tg5 Sd7, 54. h5 Sf6, 55. h6 Ke7, 56. Tg7+ Kb6, 57. Te7 in črni se vda.

TALJ — DR. FILIP (V. kolo)
Španka

1. e4 e5, 2. Sf3 Sc6, 3. Lb5 a6, 4. La4 Sf6, 5. 0—0 Le7, 6. Te1 b5, 7. Lb3 d6, 8. c3 0—0, 9. h3 Sa5,10. Lc2 c5, 11. d4 Dc7, 12. Sbd2 Sc6, 13. de: de:, 14. Sf1 Ld6, 15. Sh2 Sc7, 16. Df3 Tfd8, 17. Sc3 Db7, 18. g4 c4, 19. Sf5 Sf5:, 20. Df5: Lf5, 21. gf: Kh8, 22. Kh1 h6, 23. Tg1 De7, 24. Ld2 Lc5, 25. Tad1 Td7, 26. Dg3 Df8, 27. Kh1 Tad8, 28. Lh6: gh:, 29. De3 Le7, 30. Td1 Td1:, 31. cd: Kh7,32. Td1 Sc8, 33. f6 Sf6:, 34. Df5+ Kh8, 35. e5 Dg7, 36. ef: Lf6, 37. Tg1 Lg5, 38. f4 in črni se vda.

Piberlova - uspešna

Na ženskem šahovskem prvenstvu Jugoslavije v Izoli so se v IV. kolu končale vse partije že do prekinitve. To je prišlo tako, ker so vse igralke igrale zelo ostro in na zmago. Vodilna Nedeljkovićeva je zmagala nad Cirovićevo in tako obdržala vodstvo še naprej. Ostali izidi: Piberl : Ročić-Delak 1:0, Velimirović : Vinceljak 1:0, Radenković : Kitonić remi, Petrović : Lazarević 0:1, Pihajlić : Jovanović 1:0, Timofejeva : Katalinić 1:0, Jocić : Štruc 1:0.

Vrstni red po IV. kolu: Nedeljković 4, Lazarević, Velimirović, Radenković, Pihajlić 3, Jocić 2 (1), Kitonić, Timofejeva 2, Piberl 1.5 (1), Cirović, Štruc, Jovanović, Vinceljak 1.5, inž. Ročić-Delak, Katalinić, Perović 0.5 točke.

Dvokrožni meč med reprezentancama ruske republike in Bolgarije se je končal z zmago reprezentance RSFSR 16.5 : 3.5 točke.

STUJECA SO VESTI

da je bruseljski atletski klub kaznoval svetovnega rekorderja v teku na 800 m Moensa s poldrugoletno prepovedjo nastopanja, ker je neupravičeno odpovedal nastop na državnem prvenstvu in dajal netočne izjave tisku ter odklonil tudi sodelovanje na evropskem atletskem prvenstvu v Stockholmu.

da je avstralska atletska federacija prepovedala svetovnemu rekorderju na eno miljo Elliottu, da bi letos decembra tekmoval v ZDA, ker je ta čas ostal v tujini dlje, kakor je dovoljeno po amaterskih predpisih,

da je nogometna reprezentanca Norveške v Oslu pred 20.000 gledalcj premagala izbrano enajstorico Vzhodne Nemčije 6:5 (4:3).

da bo na svetovnem prvenstvu v sabljanju, ki bo od nedelje naprej v Philadelphiji, sodelovalo 259 udeležencev obojega spola iz 24 držav.

da je za evropsko prvenstvo v veslanju v Poznanju na Poljskem od 19. do 31. t. m. prijavljenih 19 držav. V skiffu bodo razen evropskih udeležencev startali tudi zastopniki Avstralije in Južne Afrike, med četverci brez krmarja in osmercev pa tudi čolni ZDA. Jugoslovanski čolni bodo šli na start v skiffu, v dvojkah s krmarjem in brez njega ter v četvercu s krmarjem in brez njega.

da je v teniškem prvenstvu Zahodne Nemčije v Hamburgu zmagal Šved Davidson, ki je v finalu premagal Belgijca Brichanta v petih nizih 5:7, 6:, 0:6, 9:7, 6:5.

da je v Mastrichtu atletska reprezentanca Belgije zmagala nad Nizozemsko z 242:192 točkam,

da je 34-letni Braziljec Avilo Couto včeraj preplaval Rokavski preliv v času 2,45 ure kot prvi uspešni plavalec te sezone;

da je v polfinalu teniškega prvenstva Zah. Nemčije Brichant (Belg.) premagal Rosca (Avstr.) s 6 : 2, 6 : 0, 5 : 7, 6 : 3, Davidson (Sved.) pa Nighta (Angl.) s 6 : 4, 6 : 1, 6 : 4.

da so vzhodnonemški atleti Herrman, Richtzenhain, Valentin in Reinnagel postavili nov svetovni rekord v štafeti 4 x 1500 m s skupnim časom 15:11,4,

da so grški atleti drugi dan tekmovanja z ameriškimi dosegli nekaj odličnih izidov med njimi: Depastas na 800 m 1:51, Papavasiliu na 3000 m z zaprekami 8:52,4 in Glezos na 10.000 m 31:41,8, evropski rekorder v skoku ob palici Ronbanis pa je bil z rezultatom 4,50 m drugi.

da je na teniškem turnirju v New Yerseju Avstralec Anderson osvojil prvo mesto, potem ko je v finalu premagal ameriškega reprezentanta Richardsona v petih nizih 6:3, 6:4, 6:8, 13:15, 6:4. Dvoboj je trajal nič manj kakor tri ure in pol.

OB SEDMINI STARTA NA VRŠIČ IN NA CILJ

V odlični organizaciji — enaki obračuni

Čeprav so pravkar minuli dogodki s kolesi po naših najlepših krajih, že šli v anale najnovejše kolesarske zgodovine, ne bi bilo prav, če za zaključek ne bi dejali na primer vsaj nekaj takih misli, ki jim gre več pozornosti. Med potekom dirke so bile oči spremljevalcev uprte kajpak v mlade fante v pisanih majicah z jeklenimi konjički, ki so morali na več ko tisoč kilometrov dolgi progi premagovati vsakršne ovire in tegobe. Prav gotovo pa bodo vsem udeležencem naposled ostali v spominu samo lepi doživljaji, vse ostalo pa bo tako ali tako slej ko prej obledelo.

Letošnja XIV. repriza zanimivih, še bolj pa dramatičnih razpletov na preizkušeni in sila romantični trasi ne bi imela tolikšne veljave, če se ne bi bili prekaljeni kolesarski delavci iz Slovenije (organizacija je bila v njihovih rokah) in s pomočjo tovarišev iz Hrvatske lotili posla tako, kakor je treba. Odlična organizacijske sposobnosti so se tokrat čutile vsepovsod —od starta do cilja (no, nekoliko neprimerna prenočišča v Mariboru, kjer so bili zaradi vsakoletnega »Tedna« vsi hoteli in ostali razpoložljivi prostori zasedeni, še ne morejo biti kamen spotike). Ko trdimo torej, da je bila organizacija dirke najboljša doslej, imamo v mislih ne samo dobro prehrano in prenočišča, pač pa še prenekatere nove prijeme, ki so prispevali k kvaliteti prireditve v celoti.

Predvsem je razveseljivo poudariti — nam je v izčrpnem razgovoru dejal predsednik Kolesarske zveze Slovenije in direktor letošnje dirke tov. Lojze Šavorn, da le malo dirkačev to pot ni bilo kos letošnji zahtevni nalogi, kar pomeni, da so bili do slednjega dobro pripravljeni. Srečna izbira domačih kolesarjev je omogočila tudi

ENAKOVREDNO BORBO

s tujci, zlasti z Romuni, ki so se sijajno izkazali na letošnji dirki Praga—Berlin—Varšava. Le-ti so bili prepričani, da jim najboljša mesta v končnem plasmaju ne bodo ušla...

S posebnim zadovoljstvom lahko pišemo o slovenskih dirkačih. Odred brez Bajca (slednji je kmalu zapustil ostale zaradi bolezni, predvsem pa zaradi grožnj — kdo ve zakaj? — nekaterih ljudi iz osrednje zveze v Beogradu, ki so mu baje že na startu dali razumeti da je zanj bolje če prej ko more odstopi (Op. ur.) je celo pustil za seboj favorizirano ekipo Srbije I. in neuklonljivo Altweckovo četo. Kakšna presenečenja bi utegnila pripraviti

ROGOVA EKIPA,

če bi bila lahko poslala v borbo s svojim imenom vse najboljše moči, ni težko uganiti.

Sistem nagrajevanja in leteči cilji so prav tako podžigali udeležence k izredni borbenosti, požrtvovalnosti in hitrosti, saj je bil prav zato na etapi Maribor—Zagreb dosežen tudi rekord proge (nad 41 km na uro). Seveda ne gre pozabljati, da je za nemoten potek tekmovanja po cestah vzorno skrbela ekipa varnostnih organov na motociklih pod vodstvom Janka Brajnika iz Ljubljane.

Nedvomno je bila ta dirka velikega pomena tudi po turistični in gospodarski plati. Nekatera podjetja (»Lasta« iz Saraleva, »Biciklista« iz Zagreba, tvrdka »Kerševani« iz Gorice, »Astra« in »Rog« iz Ljubljane, »Zlatorog« iz Maribora) so prevzela pokroviteljstvo nad posameznimi etapami, ker želijo pač na takih redkih športnih prireditvah z mednarodnim pečatom popularizirati svoje proizvode. V mnogih drugih državah so podobni reklamni posegi v športno dejavnost že ustaljeni in še dosti opaznejši.

Organizacijski odbor v Ljubljani je bil do začetka dirke v velikih težavah, saj se je vzlic prizadevnosti in spretnosti ni mogel dokopati do potrebnih finančnih sredstev niti mu ni uspelo dobiti avtomobil za spremstvo. Problem so nazadnje rešili tako, da so se obrnili na lastnike taksijev in celo na »Špedicijo«!

Predsednik Lojze Šavorn je z vidnim zadovoljstvom pripovedoval tudi o odličnih Rogovih kolesih, na katerih že nekaj let tekmuje jugoslovanska reprezentanca doma in v tujini. Naši dirkači so imeli na teh preizkušenih vozilih v primeri z drugimi

ŠE NAJMANJ OKVAR

tudi na tej dirki. Zato daje organizacijski odbor delovnemu kolektivu tovarne »Rog« vse priznanje za kvalitetne izdelke. Obenem pa še želi, da bi »Rog« v prihodnje še bolj razširil proizvodnjo dirkalnih koles, ki naj bi bili dostopni še drugim kakršnih je mnogo, ki bi se radi ukvarjali s to športno panogo, pa zdaj zaradi dragega rekvizita niso imeli te možnosti.

Kaj pa prihodnje leto? Tovariš Šavorn je dejal, da moramo tej tradicionalni prireditvi še v naprej zajamčiti izvedbo po že nič kolikokrat prevoženih kolesarskih stezah Slovenije in Hrvatske. Tudi pristojni funkcionarji iz Zagreba v vsem podpirajo to misel, ker se oboji zavedajo, da je dirka v dosedanjem obsegu za domače in tuje kolesarj zelo privlačna. Predlog, nekaterih vsiljivcev, da bi bil start v Ljubljani, ali Zagrebu, cilj pa v Skoplju, je v načelu docela nesprejemljiv vrh tega pa tudi neizvedljiv. To kratko malo zato, ker bi bila tako obsežna zasnova mnogo predraga. Vsakdo pa se strinja, naj bi na cestah južnih republik organizirali samostojno dirko, podobno tej po Hrvatski in Sloveniji.

Delo organizacijskega odbora še zmerom ni končano. Funkcionarji še naprej opravljajo zaostale in sprotne posle, obenem pa se že pripravljajo za prihodnje leto, ko bo stekla XV. mednarodna amaterska dirka s kolesi po Jugoslaviji.

St. L.

VINKO PERNE

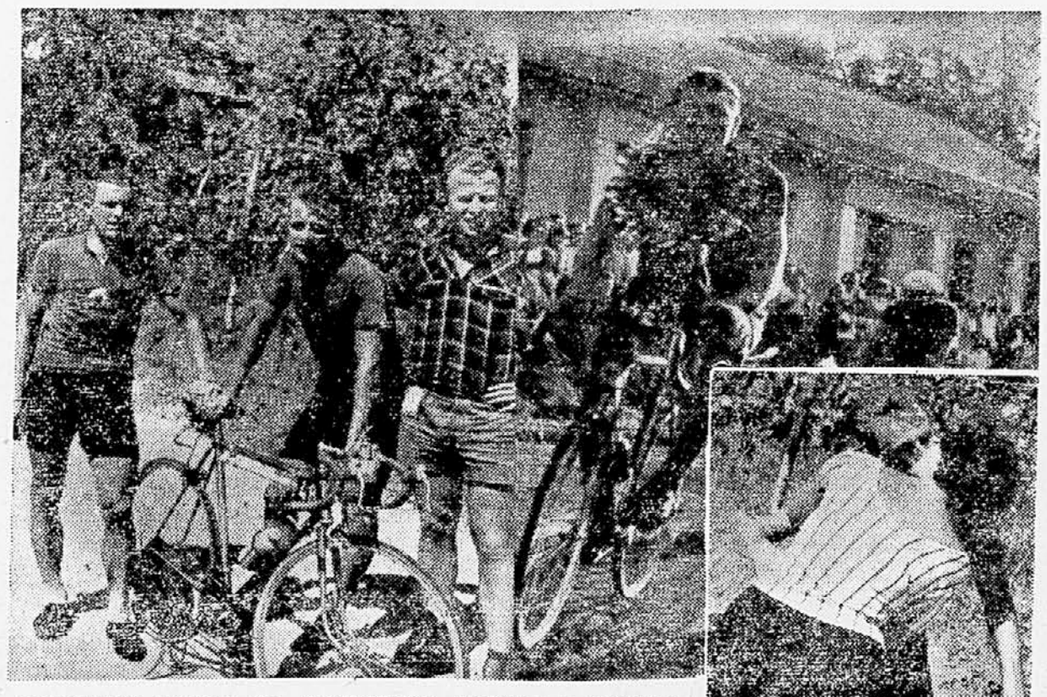

LOVORJEV VENEC ZA NAJBOLJŠO VOŽNJO V ZADNJI ETAPI — ŽIDAN (ROG) RUMENA MAJICA V NOVI GORICI — JANEZ ŽIROVNIK SKUPAJ S FUNKCIONARJEMA ROGA ZANOŠKARJEM IN MAJDIČEM — ZA ZMAGO PA ŠE TALE NAGRADA OD LEPE GORIČANKE NORE

Kazni za kranjske waterpoliste

Slovenski plavalci so v zadnjih letih kvalitetno lepo napredovali, česar pa zdaleč ne moremo trditi o igralcih waterpola. Skratka, te igre domači strokovnjaki klub prizadevanjem niso mogli dvigniti na bolj kvalitetno raven. Delež za to slabo spričevalo so prispevali seveda tudi igralci sami, neredko pa tudi še njihovi voditelji. V mislih imamo številne nerede in druge nešportne dogodke na waterpolskih tekmovanjih.

Pred dnevi se je dosedanjim pridružil še samovoljni odstop waterpolske ekipe Triglava iz Kranja na letošnjem republiškem prvenstvu v Ljubljani.

Disciplinsko sodišče Plavalne zveze Slovenije je zato na nedavni seji na prijavo sekretariata PZS ugotovilo krivdo tajnika PK Triglav Boža Trefalta in tehničnega referenta tega kluba Draga Petriča, da sta odpoklicala waterpolsko ekipo Triglava iz I. kola tega tekmovanja. Prvi je namreč tako odločil, drugi pa je po njegovem telefoničnem naročilu dejansko tudi odvedel waterpolsko moštvo Triglava s plavališča na Koleziji. Disciplinsko sodišče ju je zato kaznovalo, in sicer Trefalta z 18 meseci prepovedi opravljanja funkcij v plavalnih organizacijah, Petriča pa na enako kazen za leto dni, vrh tega pa še klub Triglav zaradi disciplinskega prestopka na denarno kazen 8.000 din in plačilo stroškov disciplinskega postopka. Sodišče je namreč menilo, da so oba funkcionarja in tudi klub oškodovali in ovirali pravilen razvoj plavalnega športa pri nas, posebej še na škodo waterpolske igre.

Nova podoba Brestanice

Po vojni se je tudi v Brestanici marsikaj spremenilo. Zgradili so nekaj novih poslopij, elektrarna se je razširila in sploh je sedaj več možnosti za zaposlitev. Kljub temu pa se je marsikaj poslabšalo. Zelenje je sivo zaradi cestnega prahu, potok Brestanica se je spremenil v tekoče blato in tudi Sava je umazana. Zaradi tega izletnikov iz Zagreba skoraj ni več, s tem pa je seveda tudi manj dohodkov. Po tem pa se Brestaničanom najbalj toži...

Ljudem je težko pojasniti, da ni mogoče čez noč vrniti Brestanici prejšnjo lepo podobo. Če bi hoteli, da bi potok Brestanica spet postal bister in bi tak žuborel po dolini, bi moral genovški rudnik nabaviti drage čistilne naprave, za katere pa nima potrebnih sredstev. To velja kajpak tudi za Savo, katere umazana barva sedaj res ne vzbuja občudovanja. Na cesti pa se bodo dvigali oblaki prahu vse dotlej, dokler je ne bodo asfaltirali. To pa je zelo drago in kakorkoli na občini obračajo razpoložljive dinarje, jih zaenkrat še ni dovolj za modernizacijo cestnega omrežja sprijaznili s cestnim prahom, ki duši zelenje in ljudi, pa sem se zmotil. Zaupali so mi, da poznajo tudi cenejše in seveda samo začasno zdravilo, ki pa bi ga lahko začeli takoj uporabljati. Pred leti so namreč nabavili poseben sod, da bi z njim redno polivali cesto z lužino, kakor to delajo v Vidmu-Krškem. Soda pa sploh niso uporabljali, ampak ga nekje sonce pokončuje.

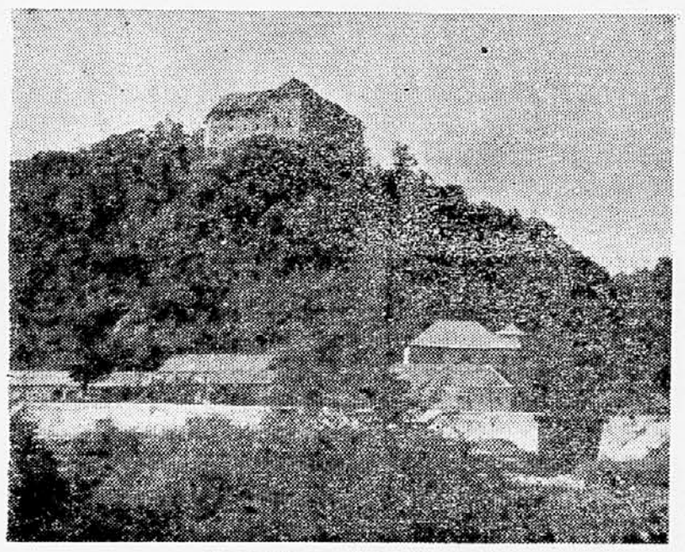

Brestanica — v ozadju grad

Čistilne naprave so res drage, toda je vzeti svinčnik v roke in izračunati, koliko več bi bila vredna čista Sava. Pred vojno je bila na Savi pri Brestanici — in tako je bilo verjetno tudi drugod — pravcata plaža, ki je bila v sezoni vedno polna izletnikov. Po njihovem odhodu je v Brestanici ostalo precej lepih denarcev, ki so prišli vsem prav. Vedno znova so se veselili poletne sezone, ko je na Savi vse oživelo in se je spet odprla možnost zaslužka.

Za cesto pa ljudje pravijo, da razumejo težave, ki jih ni mogoče kar tako premagati. Tudi če bi občina imela na razpolago dovolj sredstev za asfaltiranje ceste, ne bi mogla začeti takoj z deli, ker je s tem tesno povezano tudi vprašanje vodovoda in kanalizacije. Sedaj pijejo Brestaničani vodo iz potoka, ki je sicer klorirana, a kljub temu ne vzbuja dober tek, zlasti ne ob nalivih. Kadar pa je sušno vreme, se dostikrat primeri, da je voda na razpolago samo nekaj ur na dan ali pa celo še to ne.

Mislil sem že, da so se ljudje navadili poseben sod, da bi z njim redno polivali cesto z lužino, kakor to delajo v Vidmu-Krškem. Soda pa sploh niso uporabljali, ampak ga nekje sonce pokončuje.

Nazadnje, ko sem se že poslavljal, so mi Brestaničani dejali, da bi bilo dobro, če bi se končno enkrat le sestal njihov krajevni odbor, ki je bil izvoljen že februarja, pa do danes ni imel še nobene seje. Morda bi to, o čemer smo se pomenkovali, premleli tudi na sestanku krajevnega odbora...

nc

Zlata poroka v Hrastniku

V poročni dvorani hrastniške občine sta si po 50 letih poroke ponovno potrdila zvestobo 74-letni rudar Franc Klenovšek in njegova 72-letna žena Jožefa. Po zlati poroki je občinski ljudski odbor pogostil vse navzoče, jubilantoma pa je izročil v spomin spominsko knjigo s posvetilom.

Jubilant Franc Klenovšek je bil po osvoboditvi prvi rudar-udarnik v Sloveniji. Premog je kopal

50 let, tako da so mu priznali za pokojnino kar 68 let. Zakonca sta skupno vzgojila vseh sedem otrok. Dva sina in hčerka so bili med NOB aktivisti OF v Hrastniku, vseh šest sinov pa je bilo v partizanih. Trije so si izbrali poklic rudarja, najmlajši je rudarski inženir, najstarejši pa kapelnik vojaške godbe v Sarajevu.

Zlatoporočencema je ob njunem jubileju čestitalo še 16 vnukov in mnogi drugi sorodniki. Želimo jima, da bi še veliko let preživela srečno in zadovoljna v krogu svojih družine.

L. H.

Srednja glasbena šola v Ljubljani ponovno opozarja, da bodo popravni in odloženi izpiti iz dopolnilnih predmetov dne 29. in 30. avg. Naknadnih izpitnih terminov ni.

Dvanajsto številko »Prosvetnega delavca« z naknadnim razpisom prostih uslužbenskih mest za učno in vzgojno osebje na šolah in drugih vzgojnih ustanovah v LRS dobe interesenti v upravi PD. Ljubljana, Nazorjeva 1.

Namesto venca na grob pok. Katarini Hauptmanovi roj. Kreč iz Ljubljane darujejo slepi mladini 2000 din. Kunčič Jože in Zvonko z ženama.

Svet državljanov za soc. varstvo terena Ajdovščina poklanja slepi mladini 3000 din namesto venca na grob pok. Andreja Severja.

Vsem darovalcem se ravnateljstvo zavoda za slepo mladino iskreno zahvaljuje.

ZA SLADOKUSCE-TURISTE!

Gostišče »Na klancu« Jernej pri Portorožu Vam nudi domači pršut, istrsko vino, refoško in malvazijo. Ob sobotah in nedeljah ples. — Pridite, ne boste razočarani!

ZAKAJ ULTRAGIN MLEKO za sončenje? Ker je to specialen produkt za zaščito pred prehudim soncem. Zahtevajte ga v drogerijah in parfumerijah!

SRBI VAS MED PRSTI NA NOGAH! Imate boleče razpoke? Vsega tega ni, če uporabite preparat »NOGIS«, ki ga dobite v drogerijah in lekarnah.

POZOR! Če se mudite na plaži Semedela pri Kopru ne pozabite obiskati gostišče »NA OBALI«. Ob vsakem času dobite pristna domača topla in mrzla jedila ter najboljša istrska vina.

UPORABLJAJTE TUDI VI

Pour Vous

KLINIČNO PREIZKUSENO KREMO!

Pri potenju nog pomaga PEDISAL PUDER Vpija znoj in preprečuje neprijeten duh. Lekarne — Parfumerije.

Po kratki, mučni bolezni je dotrpel naš predragi mož, oče, stari oče in brat

ANTON ČEŠAREK

upokojenec

Pogreb bo v Ribnici.

Žalujoči: žena Štefanija, sin Janez z družino, hčerke Štefka, Pavla, Marta z družinami, Jelka, bratje in sestre ter sorodstvo.

Mikoze se širijo

Poletna vročina prinaša ljudem mnogo radosti, pogosto pa tudi težave in bolezni. V tem času dosežejo višek znane nalezljive čreslne bolezni, pogosteje kot običajno pa se pojavljajo tudi razna kožna vnetja, gnojni čiri (turi), podkožna gnojenja (flegmone) in zlasti tako imenovane mikoze, to so kožne plesni, ki jih povzročajo mikroskopično majhni rastlinski organizmi (mykes« = plesen«). Te klice so se prilagodile keratinu, t. j. posebni beljakovini, ki je tvorijo celice v povrhnici kože. Plesni zato najraje napadajo povrhnico kože, lase, dlake in nohte. Dermatologija pozna celo vrsto raznih mikoz, n. pr. trihofitijo, favus, mikrosporijo. Te bolezni se pojavljajo pri ljudeh in živalih, zlasti v krajih z nizko higiensko kulturo. V zadnjih letih pa so se tudi v visoko kulturnih državah (zlasti v Evropi in Južni Ameriki) skoraj epidemično razširile posebne oblike površinskih kožnih plesni, tako imenovane epidermofitije (epidermis = povrhnica kože, fiton = rastlinica). Zelo pogosto se ta bolezen pojavlja pri študentih in športnikih, v Nemčiji in Ameriki je n. pr. prizadetih več kot polovica do tri četrtine. Američani so dali epidermofitiji nog celo naziv »noga atlelove«. Zelo pogosta je bolezen tudi med delavci, zlasti pri rudarjih in neredko pri kmečkih delavcih. Kožne plesni so tudi v naših krajih v zadnjih letih zelo pogosta obolenja. V naših ambulantah in poliklinikah je bilo v letu 1951 skoraj 115 tisoč primerov bolezni kože in podkožja, med njimi tudi mnogi primeri epidermofitije.

Bolezen se začne tako, da se kar na lepem pojavi mehurčast srbeč izrastek (ekcem) na mestih, kjer je koža mehka in vlažna, torej med prsti na nogah in rokah, v dimljah (notranja stran stegna), v gubah na zadnjici, pazduhi, na podplatih in dlaneh. Izpuščaj se pojavlja v obliki nepravilno okroglih živordečih vnetnih žarišč v koži, ki se na teh mestih nekoliko lušči ali razpoka. Človeka opozori navadno šele hudo srbenje na te trdovratne spremembe, ki so jih povzročile posebne kožne plesni. Da bo mera težav polna, si človek zaradi nesnage nog in nogavic, zlasti pa s praskanjem in drgnenjem zanese navadno v kožo še bakterije, ki lahko povzroče gnojenje v podkožju in daljšo delovno nesposobnost. Kožne plesni so izredno trdovratna bolezen in se pri istem človeku lahko pojavljajo po več let, redno v vročem poletju kot prava sezonska bolezen. Bolezni kože namreč pospešujejo vročina, znojenje, trenje kože in prah, kar vse okvarja kožo in pospešuje razvoj bakterij in plesni. Z nastopom hladnega časa bolezen pojema in izgine, se pa v prihodnjem letu navadno znova pojavi.

Povzročitelja epidermofitije ni težko dokazati v luskah vnetnega žarišča. Pri mikroskopiranju se pokaže kot preplet razvejčenih vlaken, ki sestoje iz cele verige okroglih ali vretenastih spor. V luskah povrhnice, ki zelo obilno odpadajo iz bolezenskih žarišč, so mnogokrat povzročitelji. Bolniki na ta način sami poskrbijo, da se okužba prav lahko raznaša vsenaokrog.

Pri raznašanju epidermofitije igra zato veliko vlogo okuženo perilo, ki se ob pranju navadno ne prekuhava, n. pr. nogavice, kopalne obleke. Okužbo lahko povzroča tudi špartna (kopalna obutev. Idealne pogoje imajo plesni za svoj razvoj v tekačih na tleh, ugajajo jim tudi slabe (neobdelane, nepleskane in gnijoče podnožne deske ipd.). Zelo ugodni pogoji za razvoj kožnih plesni pa nastanejo pri človeku na tistih mestih, kjer je povrhnica zmehčana in odrgnjena, koža vroča in vlažna, torej zlasti v gubah kože in med prsti. Nič čudnega, da se ta bolezen rada pojavlja med obiskovalci nehigienskih kopališč in se je verjetno začela širiti prav v zvezi z razvojem javnih kopališč, ki žal pogosto ne ustrezajo niti osnovnim zahtevam javne higiene. Bolezen je dolgotrajna in postane skrajno neprijetna, da človek nima več počitka in miru niti prave radosti v življenju. Zdravljenje traja več mesecev, če je bolezen zanemarjena, pa tudi več let.

Borba proti kožni plesni ni lahka zadeva, zahteva mnogo pozornosti in vztrajnosti, je pa izredno važna tudi v socialnem in gospodarskem pomenu. Pri telovadbi in športu ter življenju v kolektivih je treba zelo natančno paziti na izvajanje posebne in kolektivne higiene. Vsakdo naj torej uporablja samo svoje lastno perilo, kopalno obleko, obutev, brisačo in drugo. V vročem letnem času je treba prav posebno paziti na vzorno higieno nog, nogavic in obutve. Navadno kopanje na prostem, v rekah in jezerih še daleč ne zadostuje, zlasti pri ljudeh, ki jim pri delu noge zelo trpijo in se hudo znoje. Noge je treba torej umivati tudi večkrat čez dan s toplo vodo in dobrim milom ter jih vselej temeljito posušiti, zlasti med prsti. Priporočajo nošnjo sandal in zračne bombažne nogavice, ki naj se tudi večkrat menjavajo. Sintetične tkanine (nylon, perlon ipd.) so docela nepropustne za zrak in vlago ter neprimerne v vročem letnem času. V Porurju so zelo zmanjšali epidermofitijo rudarjev s tem, da so jih uspešno navajali na osebno higieno in so profilaktično uporabljali določena fungicidna mazila, ki uničujejo patogene kožne plesni. Razumljivo je treba posvečati mnogo pozornosti tudi higieni umivalnic, kopalnic, prostorov za tuširanje pri vseh obratih, v šolah, bolnišnicah, internatih, javnih kopališčih ipd. Potrebno je torej redno temeljito čiščenje teh prostorov in periodična dezinfekcija. Tekače in slabe deske je treba odstraniti. Vse podnožne naprave morajo biti gladke površine in impregnirane; priporočajo linolej in plastične mase. Za razkuževanje tal, kadi itd. se lahko uporablja 5% raztopina karbolne kisline, raztopina terila i. pd. Prostor naj se često in temeljito prezrači. Pred vhodom v skupne kopalne prostore naj leže na tleh podnožniki iz gume ali plastike, prepojeni z raztopino natrijevega ali kalcijevega hipoklorita, kjer si kopalci obrišejo in razkužijo noge.

Z zdravljenjem epidermofitije je treba začeti čimprej, preden se bolezenski proces docela razvije in zastari. Način zdravljenja predpiše zdravnik, ki upošteva lokalizacijo in razvoj bolezenskih sprememb. Navadno priporočajo intenzivne vroče kopeli, nakar se koža temeljito posuši s krepkim frotiranjem. Na obolela mesta se dajejo obkladki s primerno raztopino, ki uničuje kožne plesni (zefirol ali desogen in druga sredstva), med prste se nameščajo tampončki iz vate, napojeni s tako raztopino, uporabljajo se tudi določena mazila, koža se po umivanju napudra (n. pr. s talcum borat. 10%), tudi površinsko obsevanje z rentgenom lahko zelo skrajša bolezenski proces. Ker se bolezen lahko ponovi, je treba izvajati vzorno higieno nog, nogavic in obutve sploh. Obutev se razkuži s tem, da se vanjo namestijo tamponi, nalahko ovlaženi z 10-krat razredčenim formalinom. Obutev se nato zavije v papir ali namesti v škatlo, kjer ostane 24 ur; pred uporabo naj se prezrači. Obutev je seveda treba večkrat menjavati.

Dr. Ivan Bonač

DNEVNE VESTI

KOLEDAR

Petek, 15. avgusta: Marija.

x x x

NOČNA ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA ZA NUJNE OBISKE NA BOLNIKOVEM DOMU — OD 20.—7. URE ZJUTRAJ. — OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH VES DAN.

Zdravstveni dom VIČ:
dr. Strukelj Milan, Prešernova 1-III, tel. 21-111. Nedeljska dežurna služba v ambulanti Mirje, Trg mladinskih delovnih brigad 3, od 8. do 14. ure, tel. 21-797

Zdravstveni dom MOSTE:
dr. Zitko Marija, ZD Moste, Krekova 5, tel. 21-359. V odsotnosti zdravnika kličite tel LM 30-300.

Zdravstveni dom RUDNIK:
dr. Jereb Marjan, Ambulanta Ižanska c. 3, tel. 20-167. V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 20-500. V soboto dežurna že od 18. ure dalje.

Zdravstveni dom BEŽIGRAD:
dr Tičar Lojze, Veselova 19, tel. 21-966. V odsotnosti zdravnika kličite tel LM 30-800

Zdravstveni dom ŠIŠKA:
dr. Kušej Miklavž, Vodnikova 93, tel 31-728

Zdravstveni dom CENTER:
dr. Namorž Marta, Miklošičeva št. 24, tel 39-151 Za obiske otrok ista tel. številka.

Ljubljanska podružnica DKIT — Slovenija obvešča svoje člane, da bodo jesenski strokovni izpiti v mesecu decembru 1958. Vsi zainteresirani kandidati naj se prijavijo do 20. avgusta 1958 Kmetijskemu inštitutu Slovenije, Ljubljana — Hacquetova 2. Poleg prijave na predpisanem obrazcu naj kandidati pošljejo tudi predlog teme za nalogo. — Odbor!

RADIO

SPORED ZA PETEK

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55, 5.00—8.00 Dobro jutro! (Pisan glasbeni spored) — vmes ob 6.30—6.40 Reklame in obvestila; 6.40—6.45 Naš jedilnik; 8.05 Jutranji komorni koncert; 8.35 Variete na valu 327,1 m (ponovitev); 9.35 Slovaške ljudske; 10.10 Igra pianist Pierre Dorsey z godalnim orkestrom; 10.30 Popularne operne arije; 11.00 Za dom in žene; 11.10 Modest Musorgski: Slike z razstave (Orkester romanske Svice dirigira Ernest Ansermet); 11.42 Z zabavnimi ansambli poje Zlata Gašperšič; 12.00 Poskočne napeve izvajata Planinski kvintet in Logarski fantje; 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Mirko Siško: Novi sadni izbor in drevesničarstvo; 12.25 »Na Gorenjskem je fletno« (spored narodnih in domačih); 12.45 Viktor Herbert: Irska rapsodija; 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila; 13.30 Iz jugoslovanskih oper; 14.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana; 14.30 Turistična oddaja; 14.45 Poje Slovenski oktet; 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame; 15.40 Iz svetovne književnosti — Robert Coates: Roke kvišku; 16.00 Koncert ob štirih; 17.10 Zabavn. intermezzo; 17.20 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov; 18.00 Iz naših kolektivov 18.30 Zdenek Fibich: Pomlad, simfonična pesnitev; 18.45 Zanimivosti iz znanosti in tehnike; 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame; 19.30 Radijski dnevnik; 20.00 Poje Ella Fitzgerald: 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled; 20.30 Bachova komorna glasba; 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih; 22.15 Glasba za ples:

II. PROGRAM

16.00 Zabavna glasba; 17.00 Razgovor z volivci; 17.10 Ljubljanska kronika in obvestila; 17.20—19.00 Dvospevi iz Verdijevih oper.

PUTNIK SLOVENIJA obvešča

Z AVTOBUSOM V MAKARSKO

6-dnevni izlet. Od Ljubljane do Makarske z avtobusom, od Makarske do Reke z ladjo in povratek v Ljubljano z vlakom. Ogled Splita in trodnevno bivanje v Makarski.

Odhod iz Ljubljane 31. avgusta. Cena izleta 7800 din. Pri koriščenju objave za letni odmor se cena občutno zniža.

Z LADJO V ATENE

PUTNIK SLOVENIJA prireja v sodelovanju z jadransko linijsko plovidbo SEDEMDNEVNE IZLETE z motorno ladjo »Jadran« v ATENE. Odhod z Ljubljane vsako nedeljo.

Prijave za izlete, ki jih prireja PUTNIK SLOVENIJA v avgustu in septembru sprejemajo vse poslovalnice, kjer zahtevajte tudi točne programe.

MALI OGLASI

VERZIRANO KUHARICO sprejmemo takoj za mesec dni v počitniški dom v Opatiji. Osebna prijava Titova c. št. 19, pri vratarju. R 2333-1

GOSPODINJSKO POMOČNICO — dobro kuharico, pošteno, snažno, sprejmem 15. sept. ali 1. oktobra. Hrana, stanovanje, nagrada. Ponudbe v ogl. oddelek pod »Dobra kuharica«. 18219-1

NSU PRIMA, vožena 4000 km, z originalnimi prevlekami, tepihom in ščitnikom, prodam. Ponudbe v ogl. odd. pod »Gotovina takoj«. 18227-4

GARAŽO vzamem v najem v Rožni dolini ali na Mirju. Naslov v ogl. odd. 18240-8

NA AVTOBUSU LJUBLJANA—BREGINJ sem 2. avgusta pozabila aktovko, ki ni bila moja. Vrnite jo proti nagradi na naslov: Bevk Marija, Vojkova 20, Idrija. R 2332-10

PODJETJA IN USTANOVE! Za vaše vozilo FIAT 1400 lahko ugodno nabavite prevleke avto sedežev v sortiranih barvah v Ljubljani, Friškovec 5 (poleg Maistrove ulice). 18230-11

SAMOSTOJNI ORODJARSKI MOJSTER se želi zaposliti kjerkoli v FLRJ. Pogoj: družinsko stanovanje. Tomšič Franc, Bruhanja vas št. 16, p. Videm-Dobrepolje. 18174-1

STROJEPISKA začetnica išče službo v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. 18166-1

ZA MEZDNI ODDELEK potrebujemo takoj mlajšo moč, lahko tudi začetnika. Prednost imajo osebe z dokončano srednjo šolo. Plača po tarifnem pravilniku. — Ponudbe pošljite do 20. avgusta gradbenemu podjetju »Obnova«, Izola. R 2318-1

ZA DELO V KOMERCIALNEM ODDELKU sprejmemo dobro moč, po možnosti s prakso. Nastop takoj ali po dogovoru. — Indes, Ljubljana-Moste. R 2326-1

SKORAJ NOV FRIŽIDER AEG 110 litrov prodam. Telefon 23-549. 18176-4

ŠTIRI NOVA SOBNA VRATA in vhodna hrastova so naprodaj. Naslov v ogl. odd. 18085-4

AVTO FIAT TOPOLINO kupim. Plačam takoj z gotovino. Kratek opis in cena na naslov: Štorman Valentin, Podlog 2, Šempeter v Savinjski dolini. 18064-5

GOZDNO PARCELO prodam v Podsmreki. Naslov v ogl. odd. 18035-7

STUDENT potrebuje sobo v Ljubljani. Plača leto vnaprej. Ponudbe v ogl. odd. pod »Soba«. 18172-9

STUDENTKA EKONOM. FAKULTETE potrebuje sobo. Gre kot sostanovalka. Plača dobro. — Sprejme tudi inštrukcije nižješolca za matematiko in angleščino. Kašovski Olena, Lakotence 4, Dravlje-Ljubljana. 18170-9

OPREMLJENO SOBO oddam solidnemu gospodu srednjih let — intelektualcu. Naslov v ogl. oddelku. 18177-9

HUDOVERNIK FRANC, tov. delavec iz Javornika, Cesta v Rovte št. 7, preklicujem in obžalujem kot neresnične in žaljive trditve, ki sem jih dne 9. julija letos v gostilni Konic na Javorniku izrekel o Novaku Jožetu, tov. delavcu iz Koroške Bele, Gozdna pot št. 4, ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. R 2254-11

DNEVNO IN NOČNO SNAŽILKO sprejme Hotel Turist v Ljubljani. R 2331-1

BLAGOVNO EVIDENTIČARKO — potrebuje Grosistično podjetje »Steklo«, Ljubljana, Titova 18, za skladišče v Celju. — Nastop službe s 1. 9. 1958. Ponudbe pošljite upravi podjetja. R 2330-1

DELAVCE IN DELAVKE išče Grosistično podjetje »Steklo«, Ljubljana, Titova 18, za skladišče v Celju. Nastop službe s 1. 9. 1958. Ponudbe pošljite upravi podjetja. R 2329-1

UPRAVNI ODBOR GOSTINSKEGA PODJETJA »JEZERO«. Velenje, razpisuje delovna mesta: a) kletarja, b) skladiščnika — ekonoma. Pogoji: ustrezna kvalifikacija in najmanj 3—5-letna praksa. Plača po TP podjetja. Prošnje s kratkim življenjepisom in specifikacijo dosedanjega službovanja pošljite upravi podjetja najkasneje do 28. VIII. 1958. R 2328-1

NOVO ŽENSKO KOLO JULIA in staro moško kolo Bianchi prodam. Celovška c. 240 a. 18208-4

TOPOLINO, dobro ohranjen, z dolgimi vzmetmi, prodam. Ogled od 15. do 18. ure. Podmilščakova št. 21. 18209-4

DOSMRTNO kupim vseljivo enosobno stanovanje v Ljubljani ali okolici. Ponudbe v ogl. odd. pod »Star upokojenec«. 18182-7

KOMFORTNO DVOSOBNO STANOVANJE v Kranju v blokih na Zlatem polju zamenjam za enakovredno v Ljubljani. Takoj. — Naslov v ogl. odd. 18201-9

KINO

SPORED ZA PETEK

»KINO UNION«: avstrijski barvni film po Straussovi opereti — »NOČ V BENETKAH«. Tednik Skozi ves svet št. 8. Predstave ob 17., 19. in 21.

KINO »KOMUNA«: — slovensko - francoski koprodukcijski film »KO PRIDE LJUBEZEN« (Pariški vrabčki). Igrajo: Vera Talchi, Milena Demongeot, Metka Gabrijelčič, Milan Miloševič in Stane Potokar. Tednik F. N 32. Predstave ob 17, 19 in 21.

KINO »SLOGA«: francoski kriminalni film »INŠPEKTOR NA DELU«. Igra Nicole Courcel. — Predstave ob 17., 19. in 21.

KINO »VIČ«: domači film »RAFAL V NEBO«. V gl. vl. Bert Sotlar. Predstave ob 17., 19. in 21.

KINO »ŠIŠKA«: zaprto zaradi popravil!

»LETNI KINO BEŽIGRAD«: amer. barv. film »ZGODBA O JOLSONU«. Predstava od danes dalje ob 20. Prodaja vstopnic uro pred začetkom predstave. Samo danes!

Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9 do 11 in od 15 dalje.

MLADINSKI KINO »LM« KOTNIKOVA 8: francoski film »TARAS BULJBA«. Predstavi sta vsak dan od 10. in 15. Danes zadnjič! Jutri bo na sporedu sovjetski barvni film »Bela pudlica«.

»TRIGLAV«: ameriški barvn. film »POLETNO POTEPANJE«. Tednik v gl. vlogi: Katherine Hepburn, Rossano Brazzi, Isa Miranda. Predstavi ob 18. in 20. — Prodaja vstopnic od 17. dalje.

LETNI KINO DOMA »JLA«: franc. film »LISBONSKE NOČI«. — Predstava ob 20.30.

»LITOSTROJ«: franc. film »KROJAČ ZA VSE«, ob 20. Predprodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Zadnjič.

DOMŽALE: ruski barv. film »DELO RUMLJANCEVA«, ob 18. in 20.

BLED: amer. film »DOBRA ZEMLJA«, ob 18. in 20.30.

NOVO MESTO »KRKA«: amer. barv. cinemasc. film »PREKINJENA MELODIJA«.

ČRNOMELJ: amer. barv. cinemascope film »VZHODNO OD RAJA«, ob 20.

KRANJ »STORŽIČ«: fran. film »OČKA, MAMICA, MOJA ŽENA IN JAZ«, ob 18. in 20.15.

KRANJ »PARTIZAN«: premiera amer filma »DEMONSKA ŽENA«, ob 20. zadnjič.

RADOVLJICA: amer. barv. film »MAŠČEVALEC IZ DALASA«, ob 20.

JESENICE »RADIO«: amer. barv. vistavis. film »NEVŠEČNOSTI S HARIJEM«, ob 18. in 20.

JESENICE »PLAVŽ«: ruski barv. film »VESELA ZGODBA VOJAKA BROVKINA«, ob 18. in 20.

MURSKA SOBOTA: ob 17. 30 in 20.30 amer. barvni film »DOLINA MAŠČEVANJA«.

PTUJ: nemški barvni film »BENEŠKA NOČ«.

MARIBOR

Petek, 15. avgusta.

Dežurna lekarna: »Študenci«, Gorkega ul. 18.

RADIO

5.00—8.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana, 8.00—8.05 Domače vesti, 8.15—8.30 Zborovske skladbe Radovana Gobca in Matije Tomca, 8.30—17.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana, 17.00—17.10 Domača poročila, 17.10—17.30 Zabavna glasba, 17.30—17.40 Kulturno prosvetni razgledi, 17.40—18.00 Domače napeve izvajajo Pohorski fantje in Mariborski pihalni ansambel, 18.00—23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

RAZPISI

RAZPISNA KOMISIJA OBLO MARIBOR-CENTER

razpisuje

Po čl. 33 in 37 Zakona o javnih uslužbencih (Ur. list FLRJ štev. 53/57) naslednja delovna mesta v upravi Občinskega ljudskega odbora Maribor-Center:

1. Načelnika oddelka za notranje zadeve,
2. Šefa odseka za prosveto,
3. Šefa trgovinskega inšpektorata,
4. Referenta za plače v odseku za delo,
5. Referenta za nizke in visoke gradnje v odseku za komunalne zadeve,
6. Analitika v oddelku za finance,
7. Finančnega inšpektorja,
8. 2 referentov v oddelku za narodno obrambo,
9. Referenta za javni red in mir v oddelku za notranje zadeve,
10. Referenta za požarno-varnostno službo in civilno zaščito v oddelku za notranje zadeve,
11. Referenta za štipendije in kulturno-prosvetno dejavnost v odseku za prosveto,
12. Trgovinskega inšpektorja,
13. Referenta za vključevanje mladine v uk pri Posredovalnici za delo,
14. Referenta v odseku za proračun,
15. 7 strojepisk,
16. 4 pisarniških moči,
17. 2 risarjev v Upravi za gradnje in regulacijo.

Pogoji: za delovna mesta pod toč. 1, 2, 4, 5, 6, 7 zahtevamo visokošolsko izobrazbo ali srednjo šolsko izobrazbo z večletno prakso v ustrezni stroki.

Za delovna mesta pod toč. 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 zahtevamo srednješolsko izobrazbo s primerno prakso v ustrezni stroki.

Za delovno mesto pod toč. 15 zahtevamo dvoletno administrativno šolo ali ustrezno nižjo šolo izobrazbo z znanjem strojepisja. Za delovna mesta pod toč. 16 in 17 zahtevamo nižjo šolsko izobrazbo.

Za delovna mesta pod toč. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 12, in 15 bodo zagotovljena samska ali družinska stanovanja.

Prošnje kolkovane s 180 din drž. takse in 95 din občinske takse morajo kandidati vložiti v vložišču osebno ali po pošti Obč. LO Maribor-Center.

Razpisna komisija Obč. LO Maribor-Center R

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri ObLO Semič razpisuje delovna mesta:

1. Zdravnika za zdravstveno postajo v Semiču in
2. veterinarja v Semiču.

Družinsko stanovanje je na razpolago za zdravnika. Interesenti naj vložijo pravilno kolkovane prošnje z življenjepisom v 15 dneh po tem razpisu na ObLO — komisiji za uslužbenske zadeve Semič. R

RAZPIS

Zdravstvena postaja Borovnica razpisuje delovno mesto

ZOBNE ASISTENTKE

Nastop službe takoj. Pogoji: predpisana šolska izobrazba. Plača po uredbi. R

UMRLI

Nenadoma je preminila naša ljubljena žena, mati, stara mati, sestra in žena

MICI ROTAR
roj. Bernik

Pogreb bo 15. VIII. 1958 ob 16.30 uri izpred Vinoceta na Viško pokopališče. Do pogreba leži na Žalah v Marijini mrliški vežici.

Žalujoči: sinova Ivo in Marjan z družinama, sestra Ljudvika Sever z družino, Skalar Albina, Fanči, mož Ivan ter ostalo sorodstvo.

Ljubljana, 13. VIII. 1958.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, brat in stric

FRANC GOLAVŠEK

izdelovalec poljedelskih in mlinskih strojev

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, 16. avgusta 1958, ob 20. uri v Šempetru v Savinjski dolini.

Žalujoči: žena Frančiška, sin Franci, hčere Marica, Fanči, Trezi z družinami, brat, sestre in ostalo sorodstvo.

Šempeter v Savinjski dolini, 14. avgusta 1958.

Komisija za sklepanje in odpoved delovnih razmerij Časopisnega podjetja »Slovenski poročevalec«, Ljubljana, Tomšičeva št. 1-3

razpisuje delovni mesti

SNAŽILKE in KURIRJA

Ponudbe pošljite sekretariatu podjetja najkasneje do 23. avgusta 1958.

MEHANOTEHNIKA IZOLA

razpisuje delovno mesto

NORMIRCA

V PROIZVODNJI

Pogoji: strojni tehnik ali normirec z večletno prakso v kovinski stroki.

Plača po tarifnem pravilniku

5024-R

ZA PLINE KLIČITE NOVO TELEFONSKO ŠTEVILKO

34 - 96

»KEMIKALIJA«

Maribor

5020-R

V neizmerni žalosti sporočamo, da nas je za vedno zapustil moj najdražji mož

ANTON GOBEC

referent zemljiške knjige v pokoju

Pogred dragega pokojnika bo v petek, 15. avgusta, ob 17. uri na Mestnem pokopališču v Ptuju.

Žalujoča žena in ostalo sorodstvo.

Ptuj, Maribor, Beograd, Beltinci, 14. avg. 1958.

VELEBLAGOVNICA

LJUDSKI MAGACIN CELJE

SPREJME VEČ TRGOVSKIH POMOČNIKOV-IC

Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe takoj.

Pismene ponudbe z navedbo dosedanje zaposlitve pošljite na gornji naslov — komisiji za nastavitev.

5019-R

TOVARNA VERIG. LESCE PRI BLEDU

razpisuje

po sklepu upravnega odbora delovno mesto

TEHNIŠKEGA VODJE

Kandidat mora imeti ustrezno šolsko izobrazbo strojnega ali metalurškega inženirja ali tehnika z najmanj 15 let prakse na vodilnih mestih v podjetju kovinske stroke.

Plača po tarifnem pravilniku oziroma dogovoru. Družinsko stanovanje je preskrbljeno.

Ponudbe z življenjepisom in navedbo dosedanjih zaposlitev pošljite sekretariatu podjetja do 31. avgusta 1958. 5020-R

Sporočamo žalostno vest, da naju je za vedno zapustila naša ljubljena žena odnosno mama

AMALIJA MASTNAK

soproga sodnika vrh. sodišča v p.

Pogreb bo v petek, 15. avgusta 1958, ob 17. uri iz njene hiše v Razorih 16 na pokopališče na Dobrovi pri Ljubljani.

Žalujoči: dr. Lado Mastnak in Jela Mastnak

Največja podmornica na svetu

»Triton«, naslednik »Nautilusa«, bodo splovili 19. avgusta — Dvakrat tako hitra, dvakrat tako uspešna – in kolikokrat dražja podmorska izvidnica

Neverjetna dejanja ameriške atomske podmornice Nautilus, ki je preplula 3400 kilometrov pod arktičnim ledom, so znova usmerila pozornost javnosti na atomske ladje prihodnosti. Devetnajstega avgusta se bo v ameriškem vojaškem oporišču Groton v Connecticutu spet zapenila voda pod gredljem ene velikih atomskih podmornic, ki jih zdaj gradijo s pospešeno naglico. Površino bo razsekal mogočni trup »Tritona«, doslej največje podmornice na svetu.

Tritona gradita dve veliki družbi: Electric Boat Division in General Dynamics. Ta velika ladja bo dolga več kot sto metrov. Skoraj tolikšna je kot kak rušilec. Izpodrivala bo 5450 ton vode. Tehnične podatke ovija za sedaj še tančica vojaške skrivnosti, vsekakor pa zatrjujejo, da bo ta podmornica daleč presegla akcijski radij Nautilusa, ki je doslej plul neprekinjeno največ 72.000 milj. Nautilus se podi skozi vodovje s približno hitrostjo dvajsetih vozlov, za Tritona pa menijo poznavalci, da bi utegnil doseči pri maksimalni moči dven nuklearnih strojev skoraj dvakrat tolikšno hitrost. Na treh krovih, kolikor jih bo imela ta podmornica, bo sto deset mornarjev. Ti bodo imeli na dolgotrajnih, samotnih križarjenjih po vseh svetovnih morjih vse mogoče udobnosti. V podmornici je predviden prostor za dobro opremljeno knjižnico, za kinematografsko dvorano, za telovadnico in podobne naprave za preganjanje dolgega časa in zaposlovanje razdražljivih živcev.

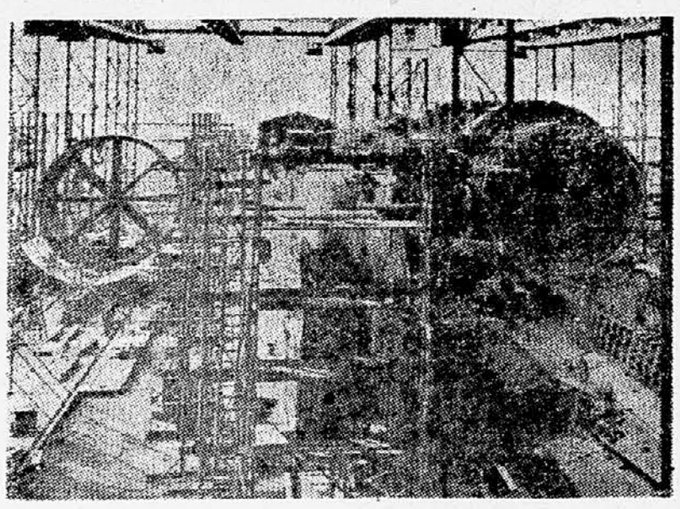

To je »grotonska atomska trojka« v gradnji. Na levi postavljajo šele ogrodje za novo atomsko podmornico Skipjack. V sredi je že skoraj dokončana jedrska podmornica Skate, na desni pa je Triton, še v gradnji, ker je bila slika posneta že pred kakim mesecem dni. Pa tudi po splovitvi Triton še ne bo zaplul. Treba bo montirati še vso notranjo opremo. Dokončan bo leta 1960 — tako pravijo.

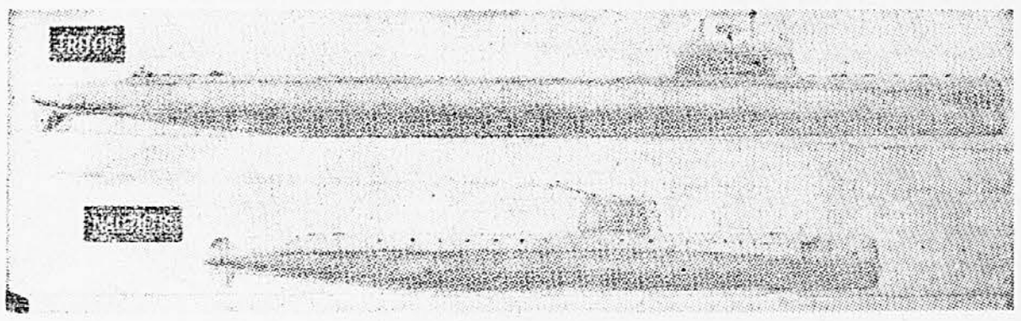

Ta takšna je primerjava med Tritonom in Nautilusom. Triton: 110 mož, Nautilus 54. Vsi ostali podatki so le približni, saj jih zakriva tančica vojaške skrivnosti.

TRITON — IZVIDNIK

Triton je ena iz serije jedrskih podmornic, kamor sodita tudi Nautilus in Seawolf, pa tudi Skate in druge ladje, ki jih že gradijo ali pa so šele na papirju. Vendar je Tritonova poglavitna naloga drugačna kakor tisti, ki jo bodo opravljale druge podmornice njegove vrste. Medtem ko bo poglavitna naloga Nautilusa in njemu podobnih izstreljevanje torpedov in usmerjanih izstrelkov z jederskim eksplozivom, bo moral Triton predvsem odkrivati sovražno brodovje. Triton bo prevzel vlogo »oči in ušes« prihodnjega mogočnega podmorskega atomskega ladjevja. Nameravajo ga namreč opremiti z vrsto posebnih radarjev, sonarjev, televizijskih aparatov in podobne nadvse izpopolnjene opazovalne opreme. Medtem, ko bodo ostale članice podmorskega brodovja počasi križarile sem in tja in se zdaj pa zdaj sestajale, bo moral Triton pluti po dolgih, samotnih poteh vseh svetovnih morij in odkrivati morebitnega sovražnika. Kajpak bo sam zelo dobro oborožen, vendar po navadi ne bo neposredno napadal. Njegova naloga bo, da bo poklical ostale podmornice, sam pa se bo postavil v zasedo v bližini pričakovanega bojišča, opazoval spopad in zabeležil njegove izide. Sam bo posegel v boj le v primeru skrajne sile. A takrat se bo njegova moč krepko poznala. Več kot deset izstrelnih cevi za navadne, podmorske torpede, in naprave za izstreljevanje usmerjanih izstrelkov »Polaris«, ki je z njimi mogoče streljati izpod vodne površine na kopno, bo posredovalo v spopadu.

V primeru pa, da bi sovražniku uspelo odkriti to veliko podmornico, se bo Triton naglo potopil. Kakor druge atomske podmornice zna namreč tudi Triton »leteti« pod vodo. To mu omogoča sistem sprednjih in zadnjih kril, ki ga lahko ob primerni hitrosti postavijo pod vodno površino v poljubno lego. Triton se bo lahko potopil izredno naglo in v precej velikem kotu. Pod vodo bo navadno lahko manevriral in se ogibal morebitnemu sovražnemu napadu z globinskimi bombami ali globinskimi torpedi. Po jakosti notranjih opornikov in nosilcev je mogoče sklepati, da se bo lahko potopil tudi več sto metrov globoko in ostal v tej globini morda tudi več dni.

NOVA STRATEGIJA IN TAKTIKA

Brodovje, ki mu bo poveljevala takšna podmornica in katerega ostali člani bodo imeli podobne lastnosti, bo kajpak do temeljev spremenilo strategijo in taktiko pomorskega bojevanja. Velike površinske vojne ladje bodo šle naglo v staro železje. Zastarela bo vsa dosedanja vojna umetnost, katere temelj je bilo doslej pravilo »Večji top — debelejši oklep«. S Tritonom in njemu podobnimi podmornicami se odpirajo nove, neslutene možnosti.

NOVE, NESLUTENE MOŽNOSTI — UNIČEVANJA!

Kje je namreč zagotovilo, da nasprotna stran nima prav takšnih ali še močnejših podmornic? Spomnimo se samo na presenečenje ob sputnikih.

In še nekaj. Nihče iz ameriške vlade, nihče iz Pentagona in nihče iz Grotona, kjer gradijo pošastne podmornice, ni povedal — si ni upal povedati? — koliko bo približno stala ena podmornica Tritonovega kova.

Poznavalci pravijo, da stane temeljito raziskovalno in znanstveno delo v ZDA zdaj približno dve milijardi dolarjev ali nekaj več na leto.

In Triton bo stal vsekakor več kot milijardo!

KRIŽANKA

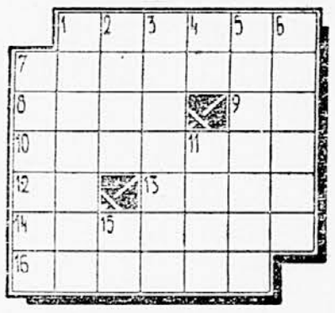

VODORAVNO: 1. najemnik stanovanja, 7. manjša gora, 8. večanje, 9. soglasnika, ki v nemščini pomenita glas »c«, 10. letovišče na francoski Rivieri, 12. matematična stalnica, 13. mehurčki na tekočini, 14. zdravnik za novotvorbe, 16. spor, razdor.

NAVPIČNO: 1. prekajena svinjska maščoba, 2. ženin ali možev oče, 3. prebivalec na nasprotni zemeljski polobli, 4. kem. znak za nikelj, 5. trojanski junak, 6. razpon, razširjenost, 7. zastava, 11. določene barve, 15. kratica za »kmetijsko zadrugo«.

REŠITEV VČERAJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. prt, 4. čaj, 7. sardina, 9. izdelek, 10. pol, 11. ka, 12. Ur, 13. fis, 15. satirik, 18. avenija, 19. dar, 20. sad.

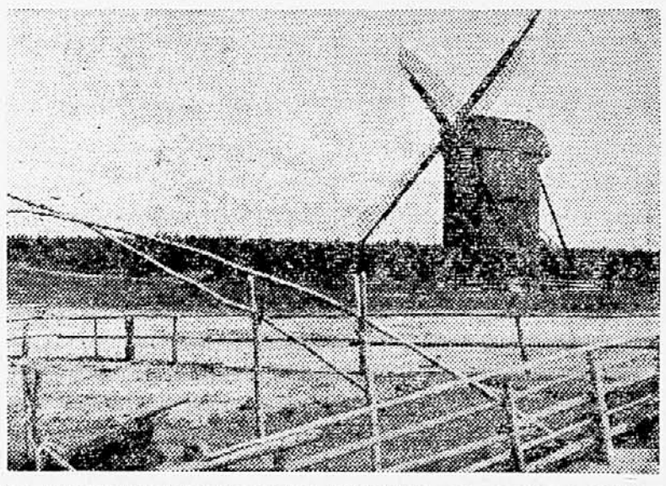

Na Jutlandu so rekonstruirali v Hjerl Hede celo naselje iz XVII. stoletja, s šolo, kočami in celo mlinom na veter. Naselje bo rabilo za nazoren pouk otrok. (Foto: Jean Selz)

Drobiž

Dva mlada leva je ukradel neznani zmikavt iz menažerije nekega dunajskega cirkusa. V kletki je pustil listek: »Ne skrbite, leva sta v rokah prijatelja živali!«

Vse premoženje je zapustila Margareta Brills sorodniku, ki je moral dokazati, da ni pijanec, da ne kadi in da ni poročen. Njen edini dedič je postal šestmesečni nečak.

»Iščem kavalirja stare šole«, je dala v oglase neka mlada Italijanka. Dobila je ponudbe treh takih kavalirjev, med katerimi je bil najmlajši star 86 let.

Službo hišnega čuvaja opravlja pri Slokovskih v Kičevu — petelin. Domače pozdravlja s petjem, tujce pa napada s kljunom in perutmi.

Sto milijonov lir je dobil na avtomobilski dirki kmečki fant Mauro Manzini iz okolice Monze. Kupil je bil srečko s številko avtomobila, ki je zmagal.

Najdalji prekop na svetu je Sueški, dolg je 180 kilometrov. trov.

NAJVEČJO VODNO POVRŠINO MED PREKOPI ima Panamski prekop

Najdaljši je vodovod v Coloradu (ZDA), meri 392 kilometrov.

NAJDALJŠI POMOL ima pristanišče Le Havre v Franciji. Dolg je 1670 metrov.

Najdaljši predor je Simplon. Dolg je 19.817 metrov in veže Italijo s Švico.

NAJSVETLEJŠA MORSKA SVETILNIKA ima Francija v Belle Ile in Gatteville. Vsak ima svetlobo 20 milijonov svečk.

Največji plavajoči dok ima ameriška vojna mornarica. Dolg je 248 m, širok 42 Ima zmogljivost 80.000 ton.

Ne ve, kaj je mraz

Ana Zadravec iz vasi Peklenica v Medjimurju ne občuti mraza. Neobčutljiva je postala po tem, ko je prebolela živčno bolezen pred desetimi leti. Ta pomanjkljivost ima tudi praktično stran. Ana gre lahko v hudem mrazu le na lahko oblečena do potoka, ki teče sredi vasi, in se mirno umiva v njem.

Ta žena, ki sicer ne ve, kaj je mraz, je drugače povsem normalna. Ima štiri normalne otroke. Enega izmed njih je rodila že potem, ko je okrevala po nenavadni bolezni.

Televizijski programi na magnetonskem traku

V ZDA in Britaniji so pričeli snemati daljše in krajše odlomke televizijskih programov na posebne magnetofonske trakove. Trak je povsem podoben navadnemu traku za snemanje in reprodukcijo zvoka. Stroški snemanja znašajo samo četrtino cene za 16-milimetrski filmski trak, ker je mogoče isti magnetofonski trak uporabiti do stokrat. Med programi, ki jih televizijske kamere prenašajo s traku, in neposredno snemanimi prizori ni nobene vidne razlike. Zato pričakujejo, da se bodo televizijske odajne postaje pričele kmalu na široko posluževati nove delovne metode.

Odkritja v Italiji

V temo zavita civilizacija Etruščanov — starih prebivalcev Apeninskega polotoka — že dolgo mika številne italijanske znanstvenike. Skoraj ne mine mesec, da se ne bi kak »strokovnjak« osmešil, potem ko je trdil, da je odkril skrivnost etruščanskega jezika.

Dvema nedavnima naključjema se morajo Italijani zahvaliti, da so dobili dragocene podatke o neznanem življenju daljnih prednikov. 50 kilometrov od Rima so našli na obali Tirenskega morja v Santa Severi dragoceno marmorno glavo. Poljedelec, ki jo je izkopal po naključju, ni slutil, da je to glava božanstva Tinie, ki je igral pri Etrurcih vlogo Zevsa. Ko je odkril nato nedaleč od Santa Severe vojaški zračni posnetek v globini treh metrov ostanke mesta, je zraslo učenjakom pred očmi cvetoče življenje velikega in slavnega templja, ki so ga razrušili osvajalci iz Sirakuze verjetno 384 let pred našim štetjem.

37. »Vaša koča me močno spominja na goloba na strehi,« je odvrnil župan. Pogledal je nebo, ki so ga začeli prekrivati težki oblaki. Ko so začele padati prve deževne kaplje, ni mogel skriti zadovoljnega nasmeha. »Nocoj bo še močno deževalo,« je dejal. »Mislim, da bo telefon zazvonil že nocoj in da z vašo kočo v občinskih gozdovih ne bo nič.«

38. Deževne kaplje so utišale veselo taborniško pesem. Najprej so se začele prestrašeno ozirati v oblake dekleta, potem še fantje. Mrzlo je postajalo in veter je pihal. V takem vremenu naj tovariša odideta v gozd v telovadnih hlačkah! Zaskrbljeni pogledi so veljali Petru in Jimu. Še Peter se je nazadnje vznemiril, Jim pa je bil miren kot vedno.

39. Peter mu je pošepetal: »Misliš, da bova lahko prebila noč v gozdu v tem vremenu?« Jim je prhnil skozi nos tako omalovaževalno, da se je Petru takoj vrnil pogum. Po dobri uri vožnje je avtomobil zavil na jaso. Na njej je stala koča, o kakršni so sanjali taborniki: zbita iz neobtesanih debel, z visokim kamnitim dimnikom.

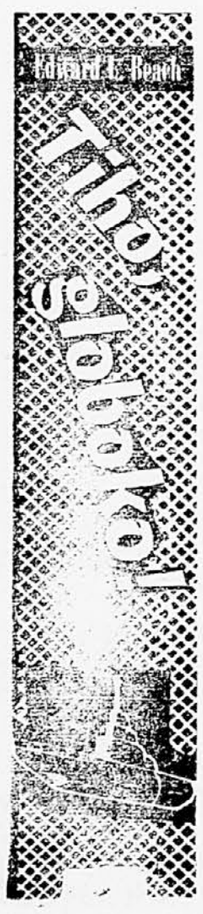

Vedel je vse to prav tako dobro kakor jaz ali kdor koli na ladjah S, vendar je pod hipnim pritiskom na to popolnoma pzabil. Še teže pa je bilo razumeti to, da je kljub temu ukazal praznenje, ki je daleč presegalo dovoljene meje. V navadnih okoliščinah bi bilo kaj takega lahko popraviti, zdaj pa, ko je bil sredi kvalifikacijskega približevanja, ga je bilo težko doseči.

Tom Schultz se je na svojem mestu, prav poleg dveh dežurnih, ki sta nadzorovala nosna in krmna krila, slavnostno obrnil k meni. V zadnjem delu kontrolnega prostora je pomočnik električarja prvega razreda John Larto najprej poblisnil s pogledom po Jimu, potem pa se je zastrmel proti meni. Besede so bile nepotrebne. Oba moža sta vedela, da se nikakor nisem smel vmešati v približevanje, zakaj če bi zaradi kake nujnosti storil tako, bi s tem avtomatično prevzel poveljstvo.

Ko je postajala hitrost **S-16** večja, se je pričela osvetljenost v kontrolnem prostoru neopazno manjšati. Naše gibanje se je pospeševalo počasi — veliko bolj počasi kot z zaporedno vezavo. Larto mi je poslal smrtno prestrašeni pogled in z obema rokama pokazal na električne kontrolne plošče, ki je stal poleg njih. Dvignil sem pogled do treh poveljnikov, videl, da so vsi trije še globoko zatopljeni v svoje beležnice, spet pogledal Larta in mu komaj opazno pokimal.

Akumulatorska stikala so bila v sprednjem desnem kotu kontrolnega prostora. Da bi izvedli prevezavo, je bilo treba izključiti tok, izključiti stikala za vzporedno vezavo in vključiti tista za zaporedno — vse to pa je spremljala prasketajoča simfonija električnih prekinitev. A Larto je bil kos položaju.

»Vezava, da, sir! Tisoč pet sto vsaki strani!« Usmeril je odgovor naravnost proti Jimu. Medle luči so v hipu spet močneje zasvetile, iz desnega sprednjega kota pa se je zaslišal hrušč in trušč. Jim po vsem videzu sploh ni ničesar opazil. Vsi trije člani odbora so naglo pogledali vame. Jaz pa sem si ogledoval ozadje Tomove glave in nisem mogel dati nobenega pojasnila.

Jim, ki se je doslej zavzeto posvetoval s Keithom, je spregovoril: »Tarča je videti kakor vojna ladja,« je ugotovil. »Morebiti je majhna križarka ali velik rušilec. Nastavite na torpedih globino dvanajst čevljev. Poskusil bom neposredni strel v smeri kljun devetdeset.«

Lepo in dobro. To je bilo že bolje. Predpisi so zahtevali, da je treba opisati tarčo in seznaniti tovariše, ki bodo nadzorovali ogenj, s tem, kar nameravaš.

S-16 je dirjala še nekaj minut, njena nadgradnja je vibrirala, antene in druge življenjske vezi so pele, razsajajoči propelerji pa so posredovali njenemu trupu bobnajoč zvok. Pluli smo dalje in dalje. Jim, ki se je še vedno zavzeto pomenkoval s Keithom, je bi videti povsem zadovoljen. Prešla je minuta — potem dve — potem pet. Jim se še zmerom ni zganil.

Vnovič se me je lotila bojazen. Jim je samo enkrat pogledal na površino; potem smo nekaj minut dirjali z največjo podvodno hitrostjo proti nevidni točki, kjer se bomo približali podaljšani smeri tarče, če se bo gibala na istem kurzu kakor prej. To je bistvo podvodnega približevanja — in razen v primeru, da bi tarča plula v cikcaku, bi Jimovo slepo dirkanje gotovo privedlo podmornico venkaj na levo stran. Prav zaradi tega so sprejeli sistem cikcaka. Ladjo, ki ga je uporabljala, je bilo mogoče prelisičiti le tako, da je podmornica dostikrat opazovala tarčo s periskopom, odkrivala spremembe v njenem kurzu in temu primerno spreminjala svoj kruz in hitrost.

Jim pa je videl tarčo samo enkrat in posledica tega pogleda je bila, da smo dirjastili proti njej, kakor da se kurz **Falcona** med tem sploh ne bi mogel spremeniti. Resda, ob tako velikem začetnem kotu ob kljunu smo morali prepluti veliko razdaljo — vsako opazovanje pa terja počasnejšo plovbo, da se periskop zaradi vodnega upora ne bi preveč upognil. Največje vprašanje je v vsakem primeru to, da je treba uganiti, kaj bo v prihodnjih minutah storil sovražnik, a podmorniškemu poveljniku pri tem ugibanju ne morejo pomagati nobene nadnaravne sile. Skleniti mora kompromis s hitrostjo in vreči pogled na tarčo vsako ali vsaj vsako drugo minuto.

Jim ni storil tako. Po njegovi neskrbnosti bi bilo mogoče sklepati, da natanko ve, kaj naj pričakuje, in ko se je odločil za novo opazovanje, sem bil že skoraj iz sebe. Po tistem, ko ga je Jim gledal, bi utegnil Falcon ostro zaviti v novo smer na cikcaku in vsa pot, ki smo jo premerili doslej, bi bila opravljena zaman, v napačno smer.

Skušal sem usmeriti nanj miselne valove, ujeti njegove oči, mu pomigniti z obrvmi in ga nekako opozoriti na to, da ne sme iti slepo dalje, a Jim sploh ni pogledal proti meni. Keith, ki se je v medli luči kontrolnega prostora prerival z njim okrog periskopa, ni bil nič boljši. Takrat, ko je izrekel povelje, sem se že potil čez in čez — in opazil sem, da so gospodje Savage, Miller in Kane resno gledali, kaj se bo zgodilo.

»Vsi stoj! Vzporedno!« Bobnenje je naglo utihnilo in čutili smo, kako je hitrost pojemala.

»Vzporedno, sir!« je rekel Larto hip pozneje in njegove oči so se ujele z mojimi. Jim se sploh ni zavedel, da je pozabil ukazati, naj akumulatorja povežejo zaporedno, ali pa je šel kratko in malo preko tega.

»Vsi naprej, tri tisoč vsaka stran!« Obrnil se je k Tomu. »Nastavi globino štiri-šest čevljev,« je ukazal.

Schultz je držal indikator globine ves čas na štiri-pet čevljev. Jimovo povelje bi potopilo ladjo še za čevelj globlje, tako pa bi seveda molelo iz vode za čevelj manj periskopa.

Tom je delal pri globinskem krmilu že več let in se je dobro spoznal na svoja opravila. Nekaj trenutkov pozneje se je kazalec na globinskem indikatorju mehko pomaknil s štiri-pet na štiri-šest čevljev in se ustavil.

Jim se je obrnil k Lartu: »Hitrost skozi vodo?«

Larto, ki je že pričakoval to vprašanje, je že prej pogledal ampermetre in voltmetre, pa tudi instrument, ki je kazal število obratov obeh vijakov. Nemudoma je ustrelil nazaj odgovor: »Štiri in pol, sir.«

Še vedno prehitro. Jim je čakal.